

EESTI NSV
TALURAHVA

II

KONGRESS

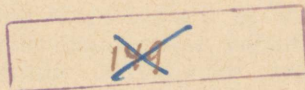

R. TUNGLA

RAK-POLIITILINE KIRJANDUS

EESTI NSV TALURAHVA II KONGRESS

19. ja 20. aprillil 1947

RK „POLIITILINE KIRJANDUS“
TALLINN 1947

11647
A-15758

J. V. STALINILE

Kallis seltsimees Stalin!

Meie, Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi töötavate talupoegade esindajad, oleme kõigist valdadest Tallinna kokku sõitnud teisele talurahva kongressile, et ühiselt läbi arutada, kuidas meie vabariigi põllumajandust paremini ja kiiremini taastada ja edasi arendada. Ja meie kongress saadab Teile, seltsimees Stalin, kogu eesti töötava talurahva poolt südamliku ja tulise tervituse. Eesti talurahval pole suuremat sõpra kui Teie, seltsimees Stalin, seepärast peame oma esimeseks kohustuseks avaldada Teile oma mõtted ja kavad. Me teame, et meie huvid on Teile kallid, et meie mured on Teie südameasjaks, et Teie hoolitsete pidevalt meie hüvangu ja meie õnne eest.

Meie oleme Teile alati tänulikud kõige selle hea eest, mis Teie, seltsimees Stalin, olete teinud eesti rahva heaks. Kui sakslased Eestit vallutades võtsid meilt meie isade maa, irvitasid meie kultuuri üle, sõtkusid jalge alla kõik, mis meile oli kallis ning püha, siis uskusime kaljukindlalt, et Stalin toob meile pääsu piinadest, toob meile tagasi meie vabaduse. Ja kõik läks täide nii, nagu me uskusime. Nõukogude armee, kelle ridades vapralt võitlesid ka eesti rahva pojad, heiskas Toompea torni nõukogude võimu lipu, meie oma rahvavõimu lipu. Selle eest avaldame Teile, seltsimees Stalin, oma suurimat tänu!

Me teame, et nõukogude maareform viidi meil läbi Teie otsesel näpunäitel ja eesti töötava talurahva tahtele vastavalt. Te nagu oleksite lugenud meie südamest meie kõige salajasemaid soove. Olid ju meie maatamehed ja väikemaapidajad kogu oma eluaja unistanud maast; maast unistasid meie isad, meie vanaisad ja esiisad. Kogu meie rahva sajanditepikkune ajalugu on täis võitlust maa eest. Alles nõukogude võim teostas meie unistused, alles nõukogude võim teostas maareformi töötavate talupoegade huvides.

Rõõmuga võime Teile teatada, seltsimees Stalin, et oleme nõukogude maareformi Eestis lõpule viinud. Ligi 50 000 maata ja vähese maaga talupoega on saanud nõukogude võimult umbes 500 000 hektaari maad. Pealeselle on uusmaasaajad riigilt saanud 5300 eluhoonet, 15 250 kõrvalhoonet, 4500 hobust, ligi 16 000 lehma ja 11 000 muud kodulooma. Möödunud kahe aasta jooksul on meie talupojad, esmajoones kehvikud, saanud riigilt toetuslaenu 160 000 000 rubla ulatuses. Maareform pani aluse maatööraha heaolu tõusule, meie põllumajanduse edasiarenemisele. Nüüd oleneb kõik eeskätt meist enestest, meie tööst.

Varem polnud töötaval talupojal mingeid väljavaateid, ta elas alalises hirmus, et ta majapidamine läheb oksjonihäämri alla, et kõik vaevaga kogutu variseb põrmu. See oli alaline võitlus puuduste ja hädadega. Meie pilk polnud suunatud tulevikku, sest me ei oodanud tulevikult midagi head. Või mis head võis või olekski võinud kodanlikus Eestis töötavale talupojale osaks saada? Soodustused ja hüved olid seal ainult hallparunitele ja rikastele. Nüüd on töötavale talurahvale Nõukogude Eestis avatud väljavaated jõukaks ja kultuuriliseks eluks. Meie võtsime Üleliidulise Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee veebruaripleenumi ja Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee 16. pleenumi otsused vastu kui Nõukogude riigi võimsuse kasvu suure plaani, meie põllumajanduse arendamise ja nõukogude talupoegade heaolu tõstmise suure plaani.

Eesti talupojad annavad kindlasti oma osa, oma tööpanuse selle plaani täitmiseks, mille koostasid ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenum ja EK(b)P Keskkomitee 16. pleenum. Me rakendame kogu oma jõu, et kiiremini saavutada teravilja, liha, piima ja või tootmise alal see tase, mis oli enne sõda, seejärel aga see tase ületada. Me anname Teile oma sõna, seltsimees Stalin, et meie põllud peagi annavad rohkem vilja kui enne sõda, et meie loomakasvatus hakkab varsti rohkem saadusi andma kui ta andis enne sõda. Eesti NSV talupojad võitlevad selle eest, et 1947. aastal taliviljade saak tõuseks vähemalt 16 protsenti, suviviljade saak vähemalt 10 protsenti, samuti selle eest, et veiste arv ulatuks 1947. aasta lõpuks 500 000-ni ja et karja suurendamiseks kasvataksime üles vähemalt 40 vasikat iga 100 lehma kohta.

Üha enam areneb meie vabariigis põllumajanduslik ühistege-

vus. Võideldes ühistegevuse majandusliku ja organisatsioonilise kõvendamise eest, tema tootmistegevuse igakülgsel laiendamise eest ja kehvi ning keskmajandite abistamise eest, kindlustame oma vabariigi põllumajanduse edasiarenemise.

Maa taheneb meil juba ja varsti võime põllule minna. Mõne päeva pärast algavad kevadised põllutööd täie hooga. Me otsustasime oma kongressil, et teostame tänavuse kevadkülvil terves vabariigis eeskujulikult, lühima aja jooksul, harime maa korralikult, nagu teadus seda nõuab. Me töötame Teile, seltsimees Stalin, käesoleval aastal põldude viljakust tõsta, sest sellest on suur kasu nii Nõukogude riigile kui ka meile endile. Eesti talupojad täidavad auga oma esimest käsku: nad täidavad oma tänavused kohustuslikud viljanormid enne tähtaega, Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni kolmekümnendaks aastapäevaks, s. o. 7. novembriks.

Kallis seltsimees Stalin! Soovime Teile tublit tervist ja palju aastaid elada kogu töörahva rõõmuks. Soovime head edu töös meie kallile Nõukogude valitsusele.

Au meie bolševike parteile — tema juhtimisel arendame oma põllumajandust, tõstame töörahva heaolu ja võidame kätte kultuurse elu!

Elagu meie vennad ja sõbrad — teiste Nõukogude vabariikide rahvad, — olgu nad tänatud meile osutatud abi eest!

Kasvagu ja tugevnegu pidevalt meie suur Nõukogude Liit!

Elagu meie juht ja õpetaja, eesti rahva truud sõber, seltsimees Stalin!

(Käesolev tervitus on Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi töötavate talupoegade teise kongressi saadikute poolt 20. aprillil 1947. aastal üksmeelselt vastu võetud).

EESTIMAA K(b)P KESKKOMITEE SEKRETÄRI SM. A. R A A D I K U AVAKÕNE

Seltsimehed! Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ministrite Nõukogu ja Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee kokkukutsel toimub täna Nõukogude Eesti talurahva II kongress. Kongressile on kokku tulnud meie talurahva, põllumajanduslike ühistute, sovhooside ja masina-traktorijaa-made tööliste poolt läkitatud esindajad. Kongressile on kutsu-tud ka meie tööstuse parimaid stahhaanovlasi ja insenere, nime-kaid teadlasi, meie vabariigi ministreid ja juhtivaid partei-töölisi.

Meile kõigile on teada Nõukogude valitsuse ja partei otsused põllumajanduse sõjajärgse taastamise ja arendamise alal, meie konkreetsed ülesanded 1947. aastaks. Kongressi ülesandeks on teha veel viimseid korraldusi, anda veel üksikasjalisi näpunäi-teid, avastada leiduvaid vigu ja puudusi, et juba homme ja üle-homme asuda meie põldudele kuldseid seemneid külvama, kõr-get saaki kasvatama.

Me oleme kokku tulnud, et anda töömehe töotusi, et siis tegu-dega näidata töotussõnade ja töötegude ühtsust.

Nõukogude Liidu rahvad on valitsuse ja partei juhtimisel asunud energilisele tööle põllumajanduse edasiarendamise ja tõstmise alal. Meie rahvamajanduse edasise tõusu eesmärkide taotlemisel omab põllumajandus praegu eriti tähtsat kohta. Nagu teada, on põllumajanduse peamisteks ülesanneteks meie põldude külvipinna laiendamine ja nii põllusaagi kui ka karja-kasvatuse produktiivsuse suurendamine. Sellega me varustame tööstust toorainetega, võimaldame kauba ringkäigu suurenda-mist ja, mis on väga tähtis, võimaldame töötava rahva ainelise olukorra parandamist. Nende ülesannete täitmiseks annab meie rahvas kogu oma jõu, selle nimel annab meie rahvas suurele Stalinile oma töotuse.

Paljud vabariigid, kraid ja oblastid on oma lubaduse kevad-külvi alal hiilgavalt täitnud ja selle suurel määral ületanud.

Kongressi üldvaade.

(Foto A. Kerb)

Nüüd on järg tegude näitamiseks eesti talurahval. Meil on selleks kõik eeldused, et auga täita oma kohustusi.

Eesti rahvas on tuntud tugeva ja tööka rahvana. Meie kodumaa muld pole meid ja meie esivanemaid kunagi hellitanud. Ta on kasvatanud meis visa jõudu ja arendanud tugevad töökäed, andnud meile elutarkust ja püsivust.

Kuid nüüd on meie päralt veel paljud uued jõuallikad. Nõukogude võim on andnud maa talurahvale põliseks kasutamiseks. Meil on vaba, avar nõukogude riiklik kord. Meil on eeskujuks Nõukogude Liidu teiste rahvaste rikkalikud kogemused ja ühistöö avarad võimalused, teaduse ja tehnika saavutused ning meie endi töösaavutused möödunud aastal.

Ülesanne seisab selles, et kõiki neid jõude ja võimalusi maksimaalselt ära kasutada. Edu otsustab iga talupoja, iga sovhoosi, iga põllumajandusühistu ning iga masina-traktorijaama töö. Valitsuse ja partei otsused, mis on vastu võetud põllunduse ja karjakasvatuse taastamise ja arendamise alal, annavad konkreetsed juhendid kohalikele organeile, näitavad, kuidas tuleb

täita eelseisvaid ülesandeid. Neis otsustes on esitatud samuti konkreetsed nõuded meie tööstusettevõttele, meie töölisklassile, meie teaduseasutustele, meie teadlastele.

Meie töö edu nõuab linna ja maa tihedat koostööd. Pealegi nõuab igasugune töö, ka kõige väiksem töö, meie teadvuse ja lihaste jõu koostööd teoreetiliselt ja praktiliselt. Ühtlasi nõuab ta kindlat korda ja ranget tahet.

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ministrite Nõukogu ja Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee nimel tervitan talurahva II kongressi saadikuid ja soovin edu kongressi viljakaks tööks. *(Kiiduavaldused.)*

Kuulutan avatuks Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi talurahva II kongressi. *(Kiiduavaldused.)*

JÄRJEKORDSED ÜLESANDED EESTI NSV PÕLLUMAJANDUSE ARENDAMISE JA TÕSTMISE ALAL

ENSV Ministrite Nõukogu esimehe sm. A. Veimeri ettekanne.

Seltsimehed! Kaks aastat tagasi tuli esmakordselt kokku meie eesrindlike põllumeeste esindajate kongress, et läbi arutada neid põllumajanduse ees seisvaid küsimusi, mis meil tol ajal tuli lahendada. Täna, teist korda kokku tulnud, seab meie eesrindlike põllumeeste kongress endale ülesandeks ÜK(b)P KK veebruaripleenumi otsuste vaimus läbi arutada meie põllumajanduse tõstmiseks vajalikud abinõud, vaadelda, kuidas me peame töötama, et lähema 2—3 aasta jooksul saavutada põllumajanduses sõjajärelne tase ja mitmel alal see ületada, mida me peame selleks tegema organisatsiooniliselt, agrotehniliselt, oma põllutöomasinate pargi uuendamise alal jne. Seda läbiarutust on kavatsatud korraldada sääraselt, et mina annan oma ülevaates pildi sellest, mis on möödunud 2 aasta jooksul meie nõukogude riigi majanduses muutunud, kuidas on meie praegune rahvusvaheline ja sisepoliitiline olukord ning missugused on need poliitilised ja majanduslikud ülesanded, mis meie vabariigi ees seisavad. Edasi jagavad meie põllumeeste eesrindlased, meie teaduslike asutuste paremad esindajad, meie agronoomid, meie paremad tõuaretajad teile oma kogemusi selleks, et teie need elava sõna kaudu edasi kannaksite meie töötava talurahva laiadesse hulka-desse ja teeksite seega tõhusat tööd selleks, et nõukogude teaduse saavutusi põllumajanduses viia rahva hulka, muuta need teoks tuhandete ja kümnete tuhandete põllumeeste kätetöö kaudu. Säärane oleks meie kahepäevase töö kava põhi-ülesanne.

Kui nüüd vaadelda neid põhilisi muutusi, mis on möödunud kahe aasta jooksul aset leidnud meie välispoliitilises olukorras, siis näeme, et selles võitluses, mis Isamaasõja käigus toimus maailma vabadustarmastavate rahvaste demokraatlike jõudude

vahel ühelt poolt ja fašistide rinde vahel teiselt poolt, saavutas otsustava võidu demokraatlik rinne, mille eesotsas seisis kogu aja Nõukogude Liit, kes oli selle rinde juhiks, kantsiks ning kindlustajaks, kuna fašistlik rinne sai hävitavalt lüüa. See võitlus on nüüd möödunud kahe aasta jooksul saanud uue vormi ning toimub muutunud jõudude vahekordade juures. Demokraatlik rinne, mis Isamaasõja käigus pidevalt kõvenes, on möödunud kahe aasta jooksul teinud tõhusat tööd oma jõudude kindlustamise, kõvendamise ja koondamise alal. Nõukogude Liit, kes suure Isamaasõja jooksul seisis kõigi vabadustarmastavate rahvaste eesotsas, jätkab ka nüüd, pärast sõda, vanumatut võitlust fašismi jäänuste likvideerimise eest, kõig nende reaktsooniliste elementide vastu, kes veel väga mitmesuguste siltide all püüavad oma positsioone hoida. Möödunud kahe aasta jooksul on Nõukogude Liit suutnud koondada oma ümber kogu maailma demokraatlikke riike ja demokraatlikke jõude neis riikides, kus demokraatlik rinne pole riigivõimul.

Pärast sõda on Euroopas toimunud väga suured muudatused poliitilises olukorras. Reas riikides, nagu Poolas, Jugoslaavias, Bulgaarias ja Rumeenias on töötav rahvas, töölisklass ja talupojad võtnud otsustavalt enda kätte oma riigi juhtimise. Kõigis neis maades on suure Isamaasõja jooksul välja kujunenud kommunistliku partei poolt juhitud demokraatlike jõudude koondamine edasi kestnud ja me näeme, et kõigis neis mais jätkab töötav rahvas ka tänapäeval bolševike partei juhtimisel seda ülesehitustööd, jätkab seda tööliste ja talurahva liidu kõvendamist, millele pandi alus suure Isamaasõja käigus võitluses saksa okupantide vastu. Ja me teame, et kõigis neis riikides see uus demokraatlik jõud, see tööliste ning töötava talurahva liit aina kõveneb.

Kõigis neis riikides toimunud valimistel näitas rahva määratu suur enamus oma täielikku poolehoidu uuele riigikorrale, kinnitas sellele oma usaldust ning kiitis heaks need suured ettevõtted, mida see uus riik teostab ülesehitustöö ajajärgus. Kõigis neis riikides likvideeris töölisklass ning töötav talurahvas võidule tulles keskaegse suurmaapidamise, likvideeris kõik parunid, ükskõik missuguste nimede all need olid, kas poola panid või preisi junkrud või rumeenia ja bulgaaria feodaalid. Kõik see keskaegne suurmaaomand likvideeriti uue demokraatliku riigi poolt ning maa anti töötavale talupojale. Viidi läbi

säärased suured otsustava tähtsusega majanduspoliitilised samud, nagu kogu suurtööstuse, suurkaubanduse, transpordi, panganduse jne. natsionaliseerimine, riigistamine. Neis riikides esmakordselt ajaloos võimuletulnud töötav rahvas võttis enda kätte tagasi oma tootmisabinõud, võttes enda kätte tagasi maa, vabrikud, kaubanduse, panganduse, transpordi ja kõik selle, mida nimetame majanduselus „komando kõrgustikeks“. Nende riikide töötav rahvas võttis enda kätte mitte ainult poliitilise võimu, vaid ka riigi majanduselu juhtimise, ja teostab juba kahe aasta jooksul väga tõsiselt laialdast ülesehitustööd vastuvõetud rahvamajandusplaanide alusel.

See on esimene äärmiselt tähtis muutus, mis on aset leidnud kahe viimase aasta jooksul.

Kuid ka neis riikides, kus töötav rahvas ei ole veel saavutanud nii suurt poliitilist ja majanduslikku edusammu (Põhja-Ameerika Ühendriigid, Inglismaa ja Itaalia), ka neis riikides peab töötav rahvas oma kommunistliku partei juhtimisel väga tõsist ja järjekindlat võitlust oma maa reaktsiooni vastu. Me teame, et sääraistes riikides, nagu Itaalia ja Prantsusmaa, võtab töölisklass osa kommunistliku partei esindajate kaudu nende maade juhtimisest. Teame, et Inglismaal, kus on võimul tööerakond, kus võimulolev tagurlik tööerakondlik valitsus ei aja välispoliitikas mitte sirgjoonelist ja töörahva huvide kohast välispoliitikat, et sealgi üha süveneb laiade töörahva hulkade rahulolematuse valitsuse poliitika vastu. Inglismaal nõutakse kinnipidamist neist lubadustest, mis anti laiadele töörahva hulkadele enne hääletamist.

On muidugi arusaadav, et need edusammud, mis töötav rahvas on saavutanud väljaspool meie Nõukogude Liidu piire, on ta saavutanud tänu sellele, et kangelaslik Punaarmee Suures Isamaasõjas purustas fašistide sõjalised jõud. Meie Nõukogude Liit on ka pärast sõda oma majandusliku ülesehitustöö, oma sirgjoonelise rahupoliitikaga välispoliitikas nagu tuletorn, nagu majak, mis annab kogu maailma töörahvale eeskujut, kuidas tuleb suunata pidevat võitlust. On arusaadav, et maailma reaktsioonilised jõud, maailma tagurlus, suurkapitali esindajad, pangahärrad, suurte monopolide ja finantskapitalide esindajad, kelle võimu — nii poliitilist kui ka majanduslikku — demokraatia võidukäik ähvardab, püüavad igati selle sotsialistliku vankri sõidu teel kaikkaid kodarate vahele loopida. Kuid ka sää-

rasel maal nagu Põhja-Ameerika Ühendriigid on miljonitele ja miljonitele töötavatele inimestele selgeks saanud meie Nõukogude riigi, meie töötava rahva piüüded ja eesmärgid. Neile on selgeks saanud, et ainult nõukogude kord võimaldab pääseda sellest ummikust, kuhu on jõudnud kapitalistlik maailm, võimaldab pääseda neist hävitavatest sõdadest, mille tekitajaks on kapitalistlik kord, et ainult nõukogude kord annab töörahva laiadele hulkadele kindluse homse päeva eest, teeb nad oma saatusse peremeesteks. See asjaolu on Põhja-Ameerika Ühendriikides pannud miljonid ja miljonid töötavad inimesed liikuma, võitlusse tagurluse vastu. Selle näitajateks on need hiiglastreigid, mis toimusid nii möödunud aastal kui ka tänavu üle kogu Ameerika, ja see töörahva laiade hulkade võimas liikumine, võitlus oma maa tagurluse, reaktsiooni vastu, mis otsustavalt nõrgestab nende reaktsiooniliste riikide teguvõimet ning mõjutab otsustavalt, takistab nende vaenulikku tegevust meie vastu. Kõigi nende asjaolude tõttu ongi meie Nõukogude Liidu välispoliitiline positsioon möödunud kahe aasta jooksul pidevalt tugevnenud ning tema välispoliitiline autoriteet on kujunenud sääraseks, et ilma Nõukogude Liidu nõusolekuta ei saa tänapäeval enam lahendada ühtki rahvusvahelist küsimust. See meie majandusliku ja poliitilise võimsuse kasv, see toetus, mida Nõukogude Liidule osutavad kogu maailma demokraatlikud jõud, muudabki meie rahvusvahelise positsiooni niivõrd kindlaks, et seltsimees Stalin võis anda iseloomustuse praegusele olukorrale, et meil ei ole praegu karta otsest sõjaohtu, et meie saame teha rahulikku ülesehitustööd. See kindlus homse päeva eest avaldub ka selles, et Nõukogude Liit viib järjekindlalt läbi oma sõjavägede demobiliseerimist, et see on suurel määral viidud juba rahuaja koosseisudeni, et me juba möödunud aastal alustasime uue suure ülesehitustöö programmi teostamist.

Uus sõjajärgne stalinliku viisaastaku plaan, mis möödunud aastal vastu võeti, annab meie rahvale lahendada tähtsa ülesande. Lähema kolme aasta jooksul peame me taastama põhiliselt need suured laastamise jäljed, mis meile tekitas fašistlik okupatsioon, peame lähema kolme aasta jooksul üles ehitama suure ja võimsa nõukogude elu fašistliku okupatsiooni ajal laastatud piirkondades. See on määratu suur ülesanne. Ainult nõukogude riik võib endale seada sääraseid ülesandeid.

Tarvitseb ainult kas või näitena tuua, et tänavu kasutatakse üle kogu Nõukogude Liidu kapitaal mahutusteks üle 57 miljardi rubla. See on rohkem kui kogu esimese viisaastaku jooksul kokku. Ühe aasta jooksul ehitatakse üles 1500 uut vabrikut, tehast ja kaevandust.

Nõukogude Liidus on 30 aasta jooksul tehtud sotsialistlikku ülesehitustööd, on üles ehitatud uus riigikord ja saavutatud juba enne sõda maailmamajanduses rea kõige tähtsamate toodete alal esimene koht Euroopas. Ainult Põhja-Ameerika Ühendriigid olid meist rea toodete alal veel ees. Kuid juba enne sõda seadis Nõukogude Liidu töörahvas endale ülesandeks mööda minna Põhja-Ameerika Ühendriikidest ka majanduslikult ja jõuda maailmas esimesele kohale. Ja meil ei olnud selles mingit kahtlust, et nii nagu teostati esimesed viisaastakud edukalt, et niisama edukalt oleks Nõukogude Liit suure Stalini juhtimisel, suurtes võitlustes karastatud bolševike partei ja valitsuse juhtimisel antud tähtaja jooksul selle ülesande täitnud. Meil ei ole mingit kahtlust, et see ülesanne, mille nõukogude rahvas on nüüd endale seadnud — lähema kolme aasta jooksul saavutada sõjajärelne tase majanduselusel —, et see ülesanne lahendatakse. Selle pandiks ja selle tõenduseks on juba tegelik elu ise.

Meil on juba üks aasta ülesehitustööd seljataga ja me teame, et kogu Nõukogude Liidu mõõdetes täideti see esimese aasta plaan rahuldavalt ja meie ületasime selle plaani. Selletõttu ei ole meil kahtlust selles, et ka järgnevatel aastatel toimub meie rahvamajanduse plaani täitmine niisama edukalt ja et meie selle suure ülesande lahendame, mis nõukogude rahvas on endale seadnud.

Nüüd tahaksin ma mõne näitega illustreerida ja kirjeldada seda, missugune olukord oli Nõukogude Liidu põllumajanduses enne sõda ja mida me lähema kolme aasta jooksul tahame saavutada.

Tsaari-Venemaa põllumajandus oli teatavasti väga mahaäänud. Määratu suur osa vene põllumehi oli ilma maata või vähese maaga, kuna suurem osa maad oli mõisniku käes. Põllumajanduse tehnika oli äärmiselt madal.

Nõukogude võim andis maa töötavale talupojale ja nõukogude võim andis töötava talurahva kätte ka kõige eesrindlikuma tehnika selleks, et võtta maalt, mida talt moodsa teaduse abil võtta võib, kui anname maale seda, mida maale on tarvis

anda. Me teame, et nõukogude võim andis töötava talurahva kätte säärase tehnika, mida kuskil mujal ei ole põlluharijail kasutada. Võiks näitena ainult märkida, et enne sõda, 1940. a., töötasid Nõukogude Liidu põldudel 523 tuhat traktorit ja 182 tuhat kombaini. Traktorite ja kombainide abil (viimaseid on meil praegu Eestis 2 tükki, kuid mis ka näitasid möödunud aastal, et nende abil vilja koristamine, peksmine ja kõik sellega seotud töö tuleb kaks korda odavam kui teiste abinõudega) hariti $\frac{3}{4}$ kogu Nõukogude Liidu põllumaast. Pealeselle oli põllumehe kasutuses veel üle 200 000 veomasina. Juba need arvud näitavad väga selgesti, missuguse määratu suure jõu andis nõukogude võim töötava talurahva kätte selleks, et kergendada ta tööd, selleks, et tõsta põllumajanduse kultuuri. Lisaks sellele põllutehnikale läksid kümned ja kümned tuhanded õpetatud põllumehed appi külla agro-zootehnikute ja kõigi teiste põllumajanduse eriteadlaste näol. Selletõttu, et enne sõda põllumajandus lahendas põhiliselt oma tehnika uuendamise, mineraalväetiste saamise, agrotehnika teaduslikule alusele viimise, kõige selle tulemusena tõusid 1940. aastaks NSV Liidus külvipinnad ning saagid tunduvalt. Nõukogude Liidus hakati kasvatama sääraseid kultuure, mida kasvatati tsaari-Venemaal ainult vähesel määral (puuvill, riis, tsitrused, tee jne.). Ma toon selle kohta ka mõned üksikud näited, et illustreerida toodud väidet.

Teravilja all oli 1913. a. tsaari-Venemaal 94 miljonit ha, 1938. a. oli külvipind tõusnud 102 milj. ha-le, sealhulgas tõusis külvipind tehniliste kultuuride alal 4,6 miljonilt 11 miljoni ha-ni. Me näeme, et võimsa tehnika andmine töötava põllumehe kätte võimaldas tal tunduvalt laiendada külvipinda. Kuid see on ainult asja üks külg. Paralleelselt sellega toimub ka saakide tõstmine. Nii kasvasid saagid teravilja alal 80 miljonilt tonnilt 1913. a. 120 miljoni tonnile 1937. a., puuvilla alal 700 000 tonnilt 2,5 miljoni tonnini; kartuli alal 23 milj. tonnilt 65,6 milj. tonnini. Me näeme, et kogutoodangu juurdekasv on tunduvalt suurem, kui on külvipindade juurdekasv, ja see toimub esijoonel parema agrotehnika rakendamise, parema maaharimise kaudu. Kõige selle tõttu kasvab tunduvalt ka turutoodang. Kui 1913. a. läks teravilja turule 21 milj. tonni, siis 1940. a. toodi turule 38 milj. tonni. Me näeme, tõus on siin 17 milj. tonni.

Sõjaeelseks ajaks oli Nõukogude Liit põhiliselt juba lahenda-

nud teraviljaküsimuse, põhiliselt oli lahendatud ka karjakasvatustprobleemid ja selletõttu võidi julgesti vastu minna nende suurte ülesannete lahendamisele, mis nõukogude rahvas endale seadis, kui ta tahtis 10—15 aasta jooksul ette jõuda ka säära-sest majanduslikust hiiglasest, nagu Põhja-Ameerika Ühendriigid. Nõukogude põllumajandus oli selleks suureks tõusuks täiesti ette valmistatud.

Sellele olukorrale lõi sõda väga raske hoobi. Tarvitseb ainult märkida, et Nõukogude Liidu territooriumi selles osas, kuhu jõudis okupantide rautatud konts, viidi Saksamaale 137 000 traktorit, 49 000 kombaini ja lugematul hulgal väga mitmesugust muud põllumajanduslikku inventari. Kuid me kõik teame, et ühes sellega Isamaasõja rinne nõudis ja tõmbas põllumajandusest ära suure osa meeskodanikke, suure osa veojõudu, suure osa põllumajanduse tehnilist varustust.

Kui kõik need asjaolud arvesse võtame, siis saab meile selgeks selle ülesande suurus, mille nüüd nõukogude rahvas on endale püstitanud, seades endale ülesandeks lähema kolme aasta jooksul taastada sõjaeelne olukord.

Kuidas tahab nõukogude rahvas lahendada selle ülesande?

Ta lahendab selle ülesande kõigepealt sellega, et kogu Nõukogude riigi võimas tööstuslik abi suunatakse põllumajandusse. Käesoleva viisaastaku jooksul saab nõukogude põllumajandus 720 000 uut traktorit, ümber arvestatud 15-hobujõulistele traktoritele. Vastavalt traktoritele kasvab ka teiste tähtsamate põllutöömashinate toodang, niihästi kombainide kui ka masinate alal. Tähendab, Nõukogude Liidu rahvas seab endale ülesandeks kõigepealt taastada põllumajandustehnika, anda põldudele tagasi need võimsad masinad, mis seal olid enne sõda.

Teiseks antakse põllumajandusele väga suurel määral abi keemiatööstuse poolt mineraalväetiste näol. Viisaastakuplaan näeb ette 5 miljoni tonni mineraalväetiste andmist põldudele lisaks sellele, mida põllumehed saavad omast käest.

Kolmandaks, põllumajandusele antakse tagasi miljonid ja miljonid mehed, kes suure Isamaasõja ajal võitlesid rinnetel ja kes nüüd on tagasi pöördunud loovale tööle põllumajanduses. On tunduvalt kõvendatud ka organisatsiooniliselt nõukogude demokraatiat ja kolhoosisüsteemi, on tõstetud nõukogude ning riigiorganite vastutust põllumajanduse tõusu eest. Kõigi nende sammude mõjul on nõukogude rahvas kindel, et need raskused,

ja need ei olnud mitte väikesed, mis meil möödunud aastal esinesid erakordse ikalduse tõttu, on ajutise iseloomuga ja et me saame lähema 2—3 aasta jooksul kõigist neist raskustest lõplikult üle.

See on lühike ülevaade neist ülesannetest, mis nõukogude rahvas on endale seadnud ja mis ta teostab selle viisaastaku jooksul.

Nüüd lubage mul üle minna nende küsimuste juurde, mis seisavad meie töötava talumehe ees, et vaadelda seda, kuidas meie talumees saab kaasa aidata sellele määratu suurele ülesehitustööle, mis toimub ka meie vabariigi territooriumil.

Te teate, et meile seab uus viisaastak väga vastutusrikkad ülesanded, et meie tööstuse ülesehitamine toimub mitmeti isegi kiiremini ja laialdasemalt, kui näiteks meie naabervabariikides. Tarvitseb ainult öelda, et meil teostatakse selle viisaastaku jooksul kapitalimahutusi 3,5 miljardi rubla eest. Teiste sõnadega, me ehitame selle viisaastaku jooksul oma rahvamajanduses 3,5 miljardi rubla eest uusi käitisi, tehaseid, kaevandusi, vabrikuid, elumaju. See on väga suur summa. Tarvitseb vaid märkida, et see on ligemale kaks korda suurem kui Läti või Leedu NSV-s. Meie kapitalimahutuste summa on suurem kui Leedu ja Läti kapitalimahutused kokkuvõetult, ja seda tänu meie põlevkiviriklustele, mida me nõukogude korra ajal täie pinge ja hooga hakkame kasutama. See töö ei ole praegugi eduta, kuigi meil on alles aasta ja veerand seljataga. Me võime öelda, et meie rahvas on teinud tõhusat tööd, et teised vennasvabariigid on meile tõhusat abi andnud ja et kogu selle töö järgi võime märkida, et me täidame aastaplaani ja sellega kindlustame edasise tõusu.

Teie, seltsimehed, lugesite vist kõik täna „Rahva Hääles“ avaldatud meie käesoleva aasta I kvartali töötulemusi. Seal on ühtlasi antud võrdlusandmed selle kohta, kuidas meie töötulemused on kasvanud, võrreldes aasta tagasi sama aja jooksul, ja näidatud, et me täitsime I kvartali ülesande 102% ja et üksikutel aladel toimub väga kiire tõus. Juba möödunud aastal jõudisime põlevkivi tootmisega põlevkivikaevandustes sõjaeelsele tasemele. Tänavune plaan näeb ette toota põlevkivi 50% rohkem, mis on 50% suurem sõjaeelsest toodangust. 1950. aastaks tõstame oma põlevkivitoodangu 8 400 000 tonnini s. o. ligemale 5-kordseks, võrreldes sõjaeelse ajaga. Te näete, missugune grandioosne tõus on meie tööstusel ette nähtud. Samal ajal are-

neb mitte ainult põlevkivitööstus, vaid kõik majandusharud, sest need kõik on seotud põlevkivi tootmise laiendamisega. Ei saa suurendada põlevkivi tootmist, ehitada kaevandusi, vabrikuid, kui sellega paralleelselt ei kasva meie ehitusmaterjalide toodang, meie ehitustööstus, kui sellega paralleelselt ei kasva kohalik tööstus, masinaehitustööstus jne.

Säärane üldine tõus on ette nähtud meie aastaplaanides, ja seepärast võime öelda, seltsimehed, et see viisaastak kujuneb meil mitte ainult taastamise viisaastakuks, vaid on ühes sellega meie majanduse suureks ümberkujundajaks, sotsialistlikuks ümberkujundajaks, kus meil tekib uus võimas keemiatööstus, mis annab tõhusat abi ka põllumajandusele.

Nii võime kokku võttes öelda, et nende ülesannete täitmine, mis meie töötav rahvas on endale seadnud ning mis tuleb meil lahendada selleks, et sammu pidada kogu Liidu rahvastega ja tagada sõjaeelse taseme saavutamine lähema 2—3 aasta jooksul, läheb meil edukalt. See on meile kindlaks pandiks, et me lahendame kõik need ülesanded, mis on seotud meie rahva elutaseme tõstmisega, meie rahvale uue nõukogude kultuuri loomisega. Selles suures ülesehitustöös on väga otsustav ja tähtis osa etendada meie põllumajandusel.

Selleks ei ole tarvis palju sõnu, et kinnitada, et ilma leiva, liha, piima, lina ja puudeta, ilma toiduaineteta ja tooraineteta ei saa rahvas elada ega tööstus toota. Teiste sõnadega, meie põllumehel on selles ülesehitustöös, mis meil käimas on, austav ja väga tähtis ülesanne.

Missugused on meie põllumehe põhilised ülesanded? Millised lähemad ülesanded seab meie bolševike partei ja nõukogude võim meie põllumehele?

Teatavasti peab nõukogude võim oma põhiliseks ülesandeks meie töölisklassi, töötava intelligentsi ja töötava talurahva vahelise liidu kõvendamist, nii poliitilise kui ka majandusliku liidu kõvendamist. Nõukogude võim on halastamatus võitluses kõigi kurnajate vastu, nagu ta võitles ja pidas ajaloolist võitlust tsaari isevalitsuse vastu, parunite vastu ning kõigi kodanlike natsionalistide vastu, nagu pangahärrad, aktsiaseltside omanikud, hallparunid jne., kogu kodanliku korra vastu. Seda võitlust on töölisklass alati pidanud koos meie kehv- ja kesktalupoegadega, lühidalt — meie töötava talurahvaga. Me teame, et niihästi 1905. a. revolutsioonis, 1917. a. revolutsioonis kui ka hiljem kodanlusevastases võitluses olid talurahva paremad esin-

dajad alati õlg õla kõrval võitlemas meie töölisklassiga. Nüüd, pärast seda, kui meie Nõukogude Eestis on nõukogude võim taas kehtestatud, jätkub see töölisklassi ja töötava talurahva liidu kõvendamine, jätkub ühine võitlus nende kodanliku korra jäänuste vastu, kes püüavad meie tööd takistada, olgu linnas või maal.

Nõukogude võim ei püüa olla kõikidega sõber ega sea endale sihiks ning ülesandeks saada kõikidega hästi läbi. Nõukogude võim tahab olla sõber ja hästi läbi saada kõigi nendega, kes ausalt ning otsekoheselt tahavad uut sotsialistlikku korda üles ehitada. Samal ajal oleme armutus võitluses kõigi nende hallparunite ja võsavillemitega, kes nurgatagant püüavad meie tööd takistada, olgu relva või keelega.

Meie nõukogude võimu esimeseks ülesandeks oli abistada meie töötavat talupoega, meie kehvtalupoega võitluses hallparuni vastu. Sellekohaselt viidi läbi maareform, millega otsestelt võeti hallparuneil võimalus kurnata majanduslikult meie kehvtalupoega. Selletõttu ongi meie esimeseks tähtsamaks ülesandeks kiiresti lõpule viia maareform, kõrvaldada kõik vead ja moonutused, mis selle maareformi teostamisel on aset leidnud hallparunite kasuks ja kesktalupoja kahjuks. Kiiresti on vaja korraldada ja lõpule viia maakorraldus, anda kätte maa põlise pidamise aktid, et iga mees tunneks ennast peremehena oma maalapil ja saaks täie jõuga osa võtta meie põllumajanduse toodangu tõstmisest. Tänapäeval on põhiliseks ülesandeks hoolitseda selle eest, et meil ei jääks ükski maalapp harimata, sööti, et igalt maalapilt saadaks võimalikult rohkem saaki, andes selleks muidugi ka maale seda, mis maale kuulub, sest ainult ühepäevaperemees tahab ainult võtta, aga tõsine põllumees peab ja ka tahab anda maale selleks, et homme oleks sealt rohkem võtta.

Sellekohaselt ongi siis meie põhiliseks ülesandeks hoolitseda selle eest, et meil iga viimne kui maalapp oleks haritud. Aga me teame, et meil praegu on veel üsna palju maad kasutamata. Meil oli 1. märtsiks 37 000 ha põllumaad söötis. See näitab, et meil on veel üsna palju tööd selleks, et 1947. a. ei jääks maad enam sööti. Selle ülesande lahendamine on meie põllumajanduses üks olulisemaid ja esimesi ülesandeid.

Meil on tarvis lõplikult jalule aidata uusmaasaajad, juurde-
lõikesaajad, et nad oleksid varustatud kõige sellega, mis maapidamisel tarvis on. On päris selge, et ei saa olla tõsine põllu-

mees niikaua, kui ei ole majapidamises karja, kui ei saa väetist ja kõike muud, mis on maa harimiseks vajalik. Seepärast seabki meie nõukogude võim oma üheks tähtsamaks ülesandeks just maakorralduse lõpuleviimise selleks, et siis alustada otsustavat võitlust saakide tõstmise eest. Seltsimehed võtavad siin täna ja homme üksikasjaliselt sõna kõigi nende küsimuste kohta, millest sõltub saakide tõstmine. Võtavad sõna seltsimehed, kes oma kogemuste põhjal näitavad, kuidas nad on saavutanud kõrget saaki, kuidas nad on riigile rohkem toodangut andnud ja seega toonud kasu niihästi kogu meie töötavale rahvale kui ka individuaalselt igaüks iseendale. Me teame, et mida suurem on saak põllult, seda suurem on ka tulu, seda kergem on suhteliselt tasuda norme ja seda rohkem jääb ka omatarviduseks. Sõja ajal andis meie tööstus vähe tooteid põllumajandusele, kuid nüüd, mida aasta edasi, seda rohkem hakkab tulema tööstuskaupu ja on selge, et see ei ole väga kauge aja küsimus, kui kaob kaardisüsteem ja ost ja müük on vaba. Ja seega ostab see, kellel on rublasid, ja rublasid on sellel, kellel on midagi müüa, ja müüa on sellel, kes toodab rohkem. Teiste sõnadega, meie põllumehed on majanduslikult huvitatud sellest, et neil oleks rohkem müüa. Selletõttu on tänapäeval saakide tõstmise probleem meie tähtsaim ülesanne. Te teate, et meie vaenlased, kes meil on nüüd enamvähem vaikseks jäänud relvaga võitlemisel, kes sellega on pankrotti jäänud ja on oma ninad kõvasti ära kõrvetanud, need tegutsevad väga sageli keelega meie vastu. Nad püüavad kasutada seda selgusetust, mis on mõnel pool veel laiemates hulkades nõukogude poliitika suhtes, püüavad külvata umbusku.

Üks sagedasemaid sääraseid laimulevituse viise on järgmine: bolševikud ajavad teid niikuinii kolhoosi ja võtavad teie käest kõik ära. Nüüd muidugi enam nii jämedalt ei valetata, nagu kodanliku korra ajal seda tegi „Vaba Maa“, et küla keskele panakse moll ja aetakse kõik sinna molli juurde. Aga umbes sellelaadilisi jutte on küllalt ja sellepärast on otstarbekohane, et meie eesrindlikul talumehel oleks selge pilt selle kohta, misugune on nõukogude võimu, bolševike partei ja Nõukogude valitsuse seisukoht kolhooside suhtes.

Nagu kogu Nõukogude Liidu ülesehitustöö näitab, on sotsialistlikul tootmisviisil põllumajanduses kolhooside näol kahtlemata suured eelised, võrreldes väiketalupidamisega. Ta võimaldab kiiremini, põhjalikumalt, sügavamalt põllumajandust tõsta.

Sellepärast bolševike partei ning Nõukogude valitsus ütlevad, et sotsialistliku põllumajandusviisi kolhoosisüsteem on kõrgem kui üksikmajapidamiste süsteem. Kuid siin on üks „aga“, ja see „aga“ seisab selles, et kolhoose võib asutada ainult siis, kui töötav talurahvas on arusaamisele jõudnud ja näinud, et temale on kasulik kolhoose asutada. Nii nagu kedagi ei saa vägisi õnnelikuks teha ja paari panna, nii ei saa ka kolhoosist tulla asja ega kasu siis, kui see toimub vastu töötava talupoja tahtmist. See pärast ei sea Nõukogude valitsus endale kunagi sihiks luua kolhoose vastu talurahva tahtmist. Me soovitame kolhoose, me teeme kõik selleks, et talupoegi abistada kolhooside loomisel, kuid olge lahked ja tehke seda ise. See on juba teie asi.

Teame, et kui möödunud suvel käisid teistest vennasvabariikidest siin eesti miljonärkolhoosi „Salme“ esindajad Kaukaasiast, kes väga jõukalt ja hästi elavad, siis paljudele oli see üllatuseks. Nemad ei uskunud seda, samuti nagu ei uskunud seda varem ka noored Türi aiandustehnikumist, kes olid 1946. a. „Salme“ kolhoosis praktilik. Mina käisin samal ajal seal ja siis rääkisid mulle noored puhtsüdamlikult, et nad varem ei uskunud, et kolhoosis võib hästi ja jõukalt elada. Kui aga noored kohapeal nägid, kuidas elatakse kolhoosis, veendusid nad, et nõukogude korras on kolhoosisüsteem kõrgem kui üksikmajapidamise süsteem.

Nende näidete varal tahan ma alla kriipsutada üht, et kolhooside kartust ja kolhoosivaenulikkust juttu ajab meie klassivaenlane, püüdes sellega kollitada ja hirmutada kergeusklikke. Nõukogude võim on selleks küllalt tugev, temal ei ole tarvis olla kärsitu ja hakata sündmustest ette ruttama. Meie oleme täiesti veendunud, et see on aja küsimus, kui töötav rahvas ise teeb ettepanekuid ja tahab asutada kolhoose. Aga meie asume seisukohal, et las ta teeb seda ise. Sellest seisukohast väljudes on selge see poliitiline joon, mida Nõukogude valitsus ajab. Meie selgitame kolhoosi paremust, näitame ta üleolekut ja näitame neid põhjusi, miks pärast sõda on paljudes kohtades puudusi. Niipalju sellest küsimusest.

Praegu aga seame endale ülesandeks meie põllumajanduse tootmisvõime tõstmise ka üksikmajapidamise süsteemi juures. Selleks on meil kahtlemata olemas üsna suuri reserve. Praegu ei ole me veel kaugeltki saavutanud sõjaeelseid saake.

Tänavu lubavad sovhoosid anda kõikide sovhooside kohta saake: taliteravilja 20 tsentnerit, suviteravilja 15 tsentnerit, kar-

tuleid 130 tsentnerit ja söödajuurvilja 500 tsentnerit ha-lt. Kui võrdleme, meie keskmise talu saake 1946. a. ja ka tänavu, mis on plaanitud, siis näeme, et meil jäävad praegu veel talumajapidamised tunduvalt saagi poolest maha sovhoosidest. Keskmiselt ei saanud me möödunud aastal isegi 12—13 tsentnerit ha-lt. Tähendab, kui me talumajapidamiseski saaksime 15—16 tsentneri suuruse keskmise saagi, siis oleks see suur samm edasi. Ja kui sovhoosid said ha-lt 20-tsentnerilise saagi, siis võivad kahtlemata ka üksiktalupidajad saada ha-lt tunduvalt rohkem saaki, kui nad said möödunud aastal.

Samuti on lugu karjamajanduses. Meie sovhoosid tahavad keskmiselt kõigi sovhooside kohta saada ühe lehma pealt piima 2400 liitrit aastas. Nad andsid säärase lubaduse, nii et teie saate kontrollida ja vaadata, kuidas nad oma lubadust sügiseks täidavad. See ei ole aga kaugeltki piir, mida sovhoosid võivad näidata, ja üksikud paremad sovhoosid on võtnud endale tunduvalt suuremad ülesanded.

Nii näiteks on Tallinna lähedal asuv Kostivere sovhoos endale ülesandeks seadnud saada taliteravilja keskmiselt 35 tsentnerit, suvinisu 32, suviteravilja 30, kartuleid 200, loomäsöödajuurvilja 600 ja köögijuurvilja keskmiselt 300 tsentnerit hektaarilt. Toodud andmetest näeme, et Kostivere sovhoosi poolt ülesseatud saagid on tunduvalt suuremad kui sovhooside keskmised. Tähendab, meie sovhoosidel, aga samuti üksikmajandeil on oma töö parandamisel parema maaharimise kaudu võimalik saake tunduvalt tõsta.

Missugused on need põhilised abinõud saakide tõstmiseks? Ma tahaksin rõhutada asjaolu, et meil mõnikord saadakse plaanimajandusest sääraselt aru, et me kirjutame paberile arvud üles ja siis hakkame nende arvudega rääkima. Plaanide taludeni viimist mõeldakse nii, et arvud on tarvis kuhugi ette kirjutada. See on vildak ja pinnapealne ärusaamine nõukogude võimu ülesannetest põllumajanduse alal. Nõukogude valitsus seab endale ülesandeks nende põhiliste puuduste kõrvaldamisele kaasa aidata, mida üksik talumees ei suuda teha, kuid mis on hädatarvilik, et põhiliselt tõsta põllumajandust.

Kui võtame näiteks säärase küsimuse, nagu maaparandustööd, siis teame, et see on praegu meie oludes mitmes maakonnas, kus on soised maad, kraavid on ummistunud, mineraalväetisi pole saadud ja saagid on langenud äärmiselt madalaks, põhilise tähtsusega ülesanne. On selge, et seal ei suuda üksik-

talupoeg seda küsimust lahendada ilma ühistegevuse kaasabita. Ühe säärase ülesandena seab käesolev aasta meile ette suure töö — jätkata laialdasemalt meie maade kuivendamist, soode kuivendamist selleks, et muuta need viljakandvaiks põldudeks.

Üksikuid ja häid näiteid on meil selle kohta juba möödunud aastast. Näiteks tehti möödunud aastal Pikavere sooasunduses tõsist tööd asunduse põldude kultuurseisukorda viimiseks 300 ha ulatuses. Seda tööd tuleb tänavu tunduvalt laiendada. Kahtlemata saame siin lähemate aastate jooksul olukorda tunduvalt kergendada.

Võtame sellise tähtsa agrotehnilise küsimuse, nagu sordiseemne kasvatamine. Teame, et sordiseemne kasutamise tõttu on võimalik tõsta saake kuni 20%. Meie sovhoosid on teravilja-saagi tõstmisel saavutanud häid tulemusi just selle tõttu, et peaaegu eranditult on põldudele külvatud sordiseemet. Agroomide arvates on kaduma läinud vähemalt 20 tuhat tonni rukist selle tõttu, et ei kasutatud küllaldaselt sordiseemet. Peab ütleva, et siin on vähe tehtud. Seda olukorda peame parandama. Loodan, et seltsimehed oma sõnavõttudes jutustavad, kuidas kohtadel on lugu sordiseemne paljundamisega, selle talumehele kättetoimetamisega, mis praegu on raskendatud. See ei ole kaugeltki veel säärases korras, nagu peaks olema. Selle tõttu peamegi võtma oma oluliseks ülesandeks parandada sordiseemne kasvatamise tööd ja kergendada sordiseemne kättesaamist võimalikult igale üksikule talumehele.

Praegu on tegelikult olukord nii, et tänavu on võimalik sordiseemet vahetada, aga üksikutes maakondades areneb see väga aeglaselt ja visalt. Talumehel on raske kätte saada sordiseemet ja paljud ei teagi, kuidas seda saada. Harjumaal on väga nõrgalt kasutatud seemne vahetamise võimalust — ümber on vahetatud ainult 20% sellest kogusest, mis on vahetamiseks määratud. Põllumajanduse Ministeerium peab siin oma tööd tunduvalt parandama ja, edumeelsed põllumehed, andke julgelt nõudmisi Põllumajanduse Ministeeriumile ja kritiseerige teravamalt tema tööd, siis hakkab see paranema. Põllumajanduse Ministeerium peab rohkem talurahva ja töötava rahva kriitika all olema, see mõjub tervendavalt.

Huvitavat ja tagajärjekat tööd on tehtud näiteks ka meie viljapuude sortide aretuse alal, nagu Harjumaal Jaan Raeda ja Nikolai Sepperi, Tartumaal Kurvitsa ja rea teiste entusiastide poolt. Ma tahaksin seda asjaolu alla kriipsutada sellepärast, et

meil on praegu sordiaretuse ja viljapuuaedade taastamise alal vaja parandada see viga, mis meil omal ajal tehti, kus meil külmakindlaid sorte ei olnud ja üks talv hävitas inimeste aastakümnete töö. Nüüd, kus me taastame uuesti oma viljapuuaeda, ja seda on tarvis laialdasemalt teha, on meil tarvis rakendada neid uusi teaduse saavutusi, mis meil on olemas just sordiaretuses. Seepärast märgiksin ma ära ainult üldiselt, et meil on olemas vastuvaidlematult suured sisemised ressursid ja võimalused saakide tõstmiseks just agrotehnika tõstmise kaudu. Meie teadus on teinud üsna suuri edusamme kogu riigis. Meil on suurepäraseid saavutusi. Oleme kõik kuulnud Mitsürinist, kuulsast sordiaretajast Lössenkost ja tervest reast teistest silmapaistvaid töötulemusi saavutanud teadlastest. Samuti on meie vabariigis tehtud väga tõhusat tööd põllumajandusküsimuste alal. Näiteks mullastiku uurimise alal Kuusiku filiaalis, samuti Tartu ülikooli õppejõu sm. Halliku poolt jne. Kodanliku korra ajal jäid need teaduslikud saavutused kabineti seinte vahele, neid rakendati väga visalt ellu.

Nõukogude võimu üheks tunnuseks, tema üleoleku näitajaks on asjaolu, et teadus pannakse rahva teenistusse, et teaduse saavutused rakendatakse kiiresti ellu. Selleks on meile praegu antud kõik võimalused, oleneb ainult sellest, kuidas me ise oskame seda tööd organiseerida. Ja seda peavad seltsimehed täna ja homme siin jutustama oma kogemuste najal ja, mis veel tähtsam, seda selgitustööd peame tegelike näidetega kohatudelt põhjendama.

Kostivere sovhoos on endale võtnud tähelepanuväärsed kohustused. Me kõik loodame, et ta täidab ja viib need ellu, sest ka möödunud aastal töötas ta hästi. Meie ülesanne ongi siis nüüd selles, et me teame kogemusi, kuidas ta oma saagi nii kõrgele tõstab, näitame laiadele töötajate hulkadele tegelikus elus. Liiklus meie maal ei ole veel päris mugav, on veel raskendatud sõjajärgsel ajal, kuid ei ole siiski nii takistatud, et ei saaks sügisel väikeste ekskursioonidega kokku tulla ja koha-peal vaadata oma silmaga, kuidas see ettevõtte on vilja kandnud ja kuulata töötajate eneste suust, missuguseid abinõusid on nad säärase töötulemuste saavutamiseks rakendanud. Säärast asja on tarvis organiseerida. Meie eesrindlikud põllumehed peavad olema ise aktiivsed ja organiseerima agaralt ekskursioone sinna, kus on paremad majapidamised, et sealt õppida ja teisi õpetada.

Nii et säärane teaduse saavutuste rakendamine, nende elluviimine, peab olema üheks tähtsamaks ülesandeks meie põllumajanduses saakide tõstmise alal.

Tahaksin rääkida veel mõne sõna meie karjakasvatusest ja rõhutada seda tähtsust, mis on meie karjamajanduse taastamisel.

Me kõik teame, et meie maapind on vaene, et meil pole nii rikkad ja head maad, et need annaksid meile rikkalikku saaki, kui neile ei anta väetist. Teisest küljest on meie põllumeestel suuri kogemusi meie karjamajanduse arendamisel ja sellepärast on üheks meie tähtsamaks ülesandeks karjamajanduse kiire taastamine ja selle viimine sõjaeelsele tasemele selleks, et varustada töötajaskonda küllaldaselt karjasaadustega.

Kui vaatame senist tööd, siis võime kahtlemata öelda, et arvu- liselt meil ei ole halbu näitajaid. Möödunud aasta karjaloenduse andmed näitavad, et meil toimub pidev karja juurdekasv ja et see on ühes maakonnas suurem, teises väiksem. Kuid see karja juurdekasv ei ole mitte küllaldane selleks, et kindlustada lähema kolme aasta jooksul karja taastamine sõjaeelsele tasemele. Kui meie karja juurdekasv ei ole kiire, siis on meil hädaoht, et me ei vii selleks tähtjaks oma karja arvu sõjaeelsele tasemele.

Mis on meil siin tarvis teha? Kus on meil siin puudused?

Siin on rida põhjusi. Üks olulisemaid ja tähtsamaid on see, et meie töötav taluperemes ise tahab kogu oma jõu selleks mängu panna, et oma karja viia sõjaeelsele tasemele. Sellel on üsna suur tähtsus.

Nagu ma ütlesin, on meil põhjust oodata, et meil juba võimalikult sel aastal, aga igal juhul järgmisel aastal, suurel osal kaupadel kaob kaardisüsteem. Teiste sõnadega, et tööstustooted muutuvad ka maale rohkem kättesaadavaks. See on kahtlemata tähtis majanduslik stiimul, mis soodustab ka karjamajanduse tõstmist, sest juba kodanlikust ajast on teada, et talumeses sai üle 60% oma rahalisest sissetulekust karjamajandusest.

Teisest küljest võib märkida, et kahtlemata soodustab karjamajanduse tõstmist meie müügikohustuslike normide ümberkorraldamine. Teatavasti arvestati seni piima ja villa alal normikohustused pea pealt, lehma ning lamba pealt. See oli teatud ajal tarvilik, nimelt pärast maa vabastamist, kui suur osa karja oli hävinud, kui oli palju majapidamisi, kus loomi ei olnud. Siis oli selge, et ei saanud olla normikohustuste rakendamist hektaari alusel. See oleks tekitanud põllumehele liiga palju raskusi. Nüüd, kus me elame juba kolmandat aastat vabastatud

territooriumil, on see küsimus juba küps, et seda teisiti otsustada, ja nagu me lugesime ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumi otsustest, tehakse seal juba otsekohe ülesandeks ära muuta see praktika ja viia piimanormid maa hektaaride alusele. Seda me tänavu enam tegema ei hakka, sest aastast on juba suur hulk aega möödunud. Kuid võib olla päris kindel, et 1. jaanuarist 1948 viiakse see ellu. Teiste sõnadega, juba tänavu on meil tarvis teha laialdast selgitustööd selle kohta, et jäetaks kasvama võimalikult rohkem noorkarja, sest on päris selge, et mida rohkem on karja, seda vähem on suhteliselt normi tasuda, seda kergem on normi tasuda. Seepärast annabki see tähtsa stiimuli, on tähtsaks teguriks, mis soodustab karja juurdekasvu. Nii soodustab see asjaolu kahtlemata meie karjamajanduse taastamist.

Meil on veel terve rida teisi probleeme, neid on palju ja sõnavõtjate poolt käsitletakse kindlasti ka neid. Ma tahaksin ainult rõhutada üht väga tähtsat momenti, mis minu arvates otsustavalt mõjutab meie karjakasvatuse arendamist, s. o. meie põllumajandusliku ühistegevuse osa just karjamajanduse arendamisel, eriti tõuaretuse alal. Me teame, et igal talumehel on üsna raske pidada tõupulli või tõutäkki ja see ei ole temale ka majanduslikult kasulik. Oma majapidamise jaoks ei ole seda tarvis ja teiste jaoks on seda kahjulik pidada. Et see nii on, seda näitavad karjaloenduse andmed, kus just isasloomade arv, ka tõuloomade arv, väheneb hoolimata sellest, et üldine karja arv suureneb. On selge, et see on tõsine hädaoht, ja et siin on ainsaks õigeks väljapääsuks põllumajandusliku ühistegevuse arendamine. Ja just selleks, et vastu tulla meie põllumeestele, on põllumajandusühistuile üle antud ligi sadakond talu ja majapidamist selleks, et seal sisse seada suured tõulavad ja paarituspunktid. Meie põllumeeste kohuseks on nüüd need majapidamised võtta oma tugeva kontrolli alla ja viia nad õitsele.

Tuleb alla kriipsutada seda suurt osa, mis on põllumajanduse toodangu tõstmisel täita meie põllumajanduslikul ühistegevusel. See ei ole mitte juhus, et meie põllumeeste ühistegevusel on rohkem kui 50 aasta pikkune ajalugu. Aastakümnete töö on põllumehele näidanud, et ühiselt töötades, ühistegevuse kaudu võib ta saavutada seda, mida ta üksinda oma jõuga ei suuda. Kui see nii oli kodanlikus korras, kus ühistegevus põhiliselt teenis hallparunite huvisid, kes peajaslikult lõikasid ühistegevuse vilja, ja pahatihti see ühistegevus oli isegi abinõuks, et kurnata lai talurahva hulki, siis nüüd, nõukogude korra juures, on põllu-

meeste ühistegevusel seda suuremad ülesanded ja seda suuremad võimalused, et meie kes- ja kehvtalu poega edasi aidata tema majanduse tõstmisel, et teda vabastada hallparunite mõjust ja majanduslikust survest, nagu see veel tänapäeval nii mitmelgi pool aset leiab. Seepärast on säärasel põllumeeste ühistegevusel nõukogude korra juures väga suur tulevik ja ta võib anda häid tagajärgi, kui see asi on tõesti õigetes nõukogude inimeste kättes.

Ma lugesin mõni päev tagasi ajalehest kirjeldust Tarvastu põllumajandusühistu tööst. Kui need asjad seal niimoodi on, nagu sellest ajalehes kirjutati, usun, et nii on, siis võib öelda, et see on hästi korraldatud majapidamine ja ta võib olla isegi eeskujuks teistele, kuidas tuleb tööd korraldada. Kui ühistu esimees sm. Vasar siin on, siis jutustagu ta meile, kuidas nad seni töötasid ja kuidas nad kavatsevad edasi töötada. Samuti, kui peaksid juhtumisi siin olema Tarvastu valla parteiorganisaator või täitevkomitee esimees, kes ebaseaduslikult ühistu tegevusse vahele segasid, keelates seal ühe kelmi meiereijuhataja kohalt tagandamist, siis jutustagu ka nemad, mispärast nad rikuvad ühistegevuse demokraatia põhinõudeid.

Lõpuks tahaksin märkida üht asjaolu ja nimelt seda, et need kaks aastat, mis me oleme töötanud, näitavad talurahva laiadele hulkadele, et nõukogude võim on tõesti töötava rahva võim, et ta tugineb tööliklassi ja töötava talurahva vankumatule liidule, et selle liidu tõttu on nõukogude võim kõik katsumised, nagu 1918.—1922. a. 16 suure maailmariigi interventsiooni, võidukalt läbi teinud. Nii peksti ka Suures Isamaasõjas läbi hambuni relativastatud fašistlik armee. See vankumatu liit tagab meile edu ka eelolevas suures ülesehitustöös.

Kui meie põllumees auga täidab kõik need ülesanded, mida meie ülesehitajad temalt ootavad, siis abistab omalt poolt ka sotsialistlik tööstus põllumeest rohkem kui seda kodanlikud riigid saaksid teha. Me võime julgesti öelda, et kui meil oleks olnud pärast sakslaste väljapeksmist kodanlik riik ja tööstus, siis oleks meie põllumees olnud kahtlemata püstihädas. Poleks olnud võimalik läbi viia säärast massilist põllumajanduse abistamist, nagu teostame praegu. Missuguses kapitalistlikus korras oleks võimalik säärane sihikindel tööstuse rakendamine põllumehe abistamisele, nagu praegu meil Eestis teostatakse. Võtame kas või näiteks põllutöömashinate tagavaraosad. Te teate, kui keeruline küsimus see on, kui meil on traktoreid üle 60 erimargi

ja nende tagavaraosi pole kusagilt saada. Aga ometi tuleb meie tööstus sellega toime, valmistades neid kohapeal hoolimata sellest, et igale margile tuleb neid teha erimudelite järgi. Aga me teame, et meie tööstus tuleb sellega toime.

Samuti teame, et mida aasta edasi, seda rohkem hakkame saama põllutöömehi, mineraalväetisi jne. Juba tänava oleme saanud mineraalväetist oma põldude jaoks rohkem kui kodanlikul ajal keskmiselt. Seda on praegu muidugi veel vähe, arvestades asjaolu, et aastaid ei ole põllud väetist saanud. Aga mida aasta edasi, seda rohkem me saame, sest meie sotsialistlik tööstus on niivõrd võimas, et meie edasiminekuks ka põllumajanduses on tööstuse abi tõttu täiesti kindlustatud.

Säärases pingsas ülesehitustöös sammuvad meie tööline ja meie töötav põllumees külg külje kõrval ning ei ole jõudu, mis suudaks takistada meie edasimineku. Meie teadus annab ikka rohkem ja rohkem selgitust ja õpetust selle kohta, kuidas paremini ja suuremaid saake saada, kuidas on võimalik toota rohkem selleks, et ka tarbijaile oleks rohkem tarvitada. See on võimalik tänu meie nõukogude süsteemile, tänu uuele töökorraldusele, tänu sellele, et meil ei ole enam kapitaliste, hallparuneid, mõisaomanikke, vabrikante meie rahvast kurnamas. Seepärast sõltub nüüd, nagu ütles seltsimees Molotov, meie edaspidine käekäik, meie elujärje tõstmine sellest, kuidas me oskame oma tööd paremini korraldada, et meil ükski hoop tühja ei läheks, et me iga päevaga ikka rohkem ja rohkem parandame oma tööd ja saavutame paremaid töötulemusi.

Säärane on meie kõikide püüe nii linnas kui ka maal. Seda tööd õpetab veel paremini meid tegema meie bolševike partei, meie Nõukogude valitsus, meie suur juht seltsimees Stalin. (*Kiiduavaldused.*) Kui me vankumatult käime bolševike partei ja seltsimees Stalini poolt näidatud teed, siis ei ole mingit kahtlust selles, et me need suured ülesanded, ajaloolised suured ülesanded edukalt lahendame, nagu me seni oleme edukalt töötanud. (*Kiiduavaldused.*)

KÜLAVOLINIK OLGU AKTIIVNE JA EESKUUJKS

Harjumaa Keila valla talupoja sm. K r i m s i sõnavõtt

Seltsimehed! Kõigepealt toon ma tervitusi Eesti NSV talurahva II kongressile Keila valla talupidajate nimel. (*Kiiduavaldused.*) Ma olen kesktalupidaja, töötan Keila vallas Klooga kü-

lanõukogu juures külavolinikuna. Seepärast tahan anda lühikese ülevaate meie senisest tööst ja tegevusest.

Alustasime kevadsülvi selgitustööd enne 16. veebruari, s. t. enne valimisi, kasutades ühtlasi valimiseelseid rahvakoosolekuid selleks, et talupoegadele teatavaks teha ja selgitada, kuidas meil talupoeg eeloleval kevadel vastu läheb kevadkülville.

Esimene küsimus, mille meil üles tõstis Klooga külanõukogu, oli sepa küsimus. Pean ütleva, et see oli üks raskeim küsimus, sest sepp oli kauemat aega haige. Suuremale osale majandele oleme jõudnud põllutööriistad remontida. Ka need, mis on veel remontimata, loodame kevadkülviks valmis teha, nii et Klooga külanõukogu talupojad võivad põldudele minna korras-
tatud põllutööriistadega.

Teine küsimus, mis nii mõneski külas ja külanõukogus praegu kummitab, on seemneküsimus. Kui ma külavolinikuna tööle asusin, selgitasin, millises talus puudub seemnevili. Siis läksin teise talupidaja juurde ja ütlesin: „Sul on seemnevilja rohkem, laenuta sina.“ Talupidajad tulid lahkesti vastu, ja nii lahendati see probleem ühiselt.

Nagu ma Harjumaa põllumeeste kongressil kuulsin, on meie Klooga külanõukogus esinenud sääraseid juhtumeid, kus osa suurtalunikke andis end üles seemnevilja vajajatena, et nii varjata oma tagavarasid. Mina isiklikult leian, et seda ei tohiks juhtuda sellepärast, et iga külavolinik peab teadma, kui palju ühel või teisel talupidajal vilja on. Ja mujalt neid vajalikke andmeid ei saa, kui sügisel viljapeksu ajal. Säärane tühine paberimäärimine selle ettekandmiseks, et suurtalunikel pole viljaseemet, on asjatu aja raiskamine. Säärast kirja külavolinik ei tohi lasta edasi minna.

Muuseas, meil on seeme sorteeritud ja katseid tehtud seemne soojendamisega, mis on andnud häid tulemusi. Kuid meie talupidajad ootavad veel soojendavat päikest ja viivad siis kindlasti selle 100%-liselt läbi. Võin öelda talupidajaile, kes seda teinud ei ole — proovige! Mina isiklikult kogesin seemnete soojendamise kasulikkust möödunud aastal tehtud rukkikülvi puhul. Kui praegu toon põllule inimese, siis otsekohe võin näidata, kus on külvatud soojendatud seemnega. Vahe on silmaga nähtav.

Kolmas raskem küsimus, mis meil praegu on lahendada, on mineraalväetise puudus. Meil seda ju on, aga mitte niipalju kui vaja. Kui jälgida ja vaadata meie maapinda, siis leiame, et Harjumaa ja mereäärsetel maadel on talupidajaile tehtud uudismaad

Parima kartulisordi valikul.

Esiplaanil: talurahva kongressi delegaat kesktalupoeg sm. Karl Kalind valimas kongressil korraldatud näitusel sobivat kartulisorti.

(Foto A. Kerb)

rohkem kui Lõuna-Eestis. Kui tsarismi ajal Lõuna-Eesti talupoeg tasus võlad parunile linadega, siis tegi Põhja-Eesti talupoeg seda kartuliga. Kui kodanliku Eesti ajal ehitati kubermangule või riigile ümber kõrge tollimüür, siis langes kartuli ja lina hind. Harjumaa talupoeg oli sunnitud rabasse minema ja võitma uut maad, et elamisvõimalusi hankida. Seepärast on Keila val-

las palju uudismaad. Ja nüüd on olnud need maad ligemale 7 aastat kunstväetiseta. Paar päeva tagasi tegin kevadkülvil eelkontrolli ja küsisin ühelt eesrindlikult Keila valla talunikult andmeid uudismaa kunagiste saakide kohta. Selgus, et turbasoosse külvatud rukki saak oli 1 tonn ja madalsoos kuni 2 tonni ning heinasaak oli 2200—4000 kg ha-lt. Kui me aga praegu vaatame neid maid, näeme, et need on haletsemisväärses seisukorras ja selle all kannatab ka meie karjapidamine. Aga me loodame, et saame sellest üle. Ma isiklikult pööran valitsuse poole soovivaldusega, et kui oleks veel võimalusi mineraalväetiste juurde-
saamiseks, võiks kõik rattad käima panna, et seda rohkem saaks. Meie saame sellega veel midagi ära teha. Nii mõneski kohas algab uudismaakünn juulis, sest paljud kohad ei kannu traktorit, kuigi seal on maa hea. Kui veel juuniks saaksime lisa kunstväetist, siis saaksime selle maa ära kasutada heinamaana või külvaksime peale rukki.

ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenum ja EK(b)P Keskkomitee XVI pleenum seavad oma otsustes põllumajandusele ülesanded, mis tuleb lähemate aastate jooksul täita. Kuid siinjuures pühendatakse suurt tähelepanu põllumajanduse täielikule varustamisele kunstväetise ja põllutööriistadega. Parimaks näiteks sellest on võimsa superfosfaadivabriku ehitamine Nõukogude Eestisse, samuti tänane talurahva II kongress, kus on avaldatud palju häid mõtteid ja näpunäiteid, mis tuleb ellu rakendada. Seepärast soovitatakse igal kojuminejal selgitada oma ümbruskonna talurahvale neid ülesandeid ja töövõtteid, mis siin leidsid arutamist, ja võtta need ka ise tarvitusele, et hajutada talupoegade hulgas umbusk nii mõnegi uudsuse vastu. Siis täidame edukalt partei otsused. (*Kiiduavaldused.*)

TERAVILJADE SORDIARETUSEST JA SEEMNE- KASVATUSEST EESTI NSV-s

ENSV Teaduste Akadeemia korrespondeeriva liikme, Jõgeva Riikliku Sordiaretusjaama direktori sm. M. Pilli sõnavõttust

Lugupeetud seltsimehed, talurahva II kongressist osavõtjad! Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee XVI pleenum otsustas, et meie teraviljatoodang peab 1949. aastaks olema niisama kõrge kui enne sõda. Selleks tuleb suurendada külvipinda ja maaviljakust, see tähendab, tõsta hektaarisaake.

Veel otsustas sama pleenum, et hiljemalt 1949. aastal tuleb kõik meie viljapõllud seemendada sordiseemnega.

Sordiviljal on suur tähtsus saakide tõstmisel. Sort on odavam abinõu, mis aitab tõsta hektaarisaake. Ja seepärast on ka arusaadav, et Nõukogude Liidus pannakse sordivilja kasvatamisele ja levitamisele suurt rõhku. Kodanlikul ajal töötasid meil sordiarretuse ja seemnekasvatuse alal osaühisused ja eriseltsid. Eesti Sordiarretuse Selts tegeles sortide aretamisega ja originaalseemne tootmisega, kuna Eesti Seemnevilja Ühisus tegeles seemnekasvatusega ja originaalseemnete paljundamisega.

Nüüd, nõukogude korra juures, on ka sordiarretus ja seemnekasvatus riiklikud ettevõtted ja riigi poolt juhitud. Sellesse süsteemi kuulub kõigepealt Sordiarretuse Peavalitsus, mis on üleliiduline. Iga liiduvabariigi põllumajanduse ministeeriumi juures on sellele alluv sordiarretuse valitsus. Teiseks on Riiklik Sordiarretusjaam, endine Jõgeva Sordikasvandus. Kolmandaks on Riiklik Sordivõrdluskatsekomisjon, mis on samuti üleliiduline ja millel on siin esindaja. Neljandaks on seemnekasvatuse võrk ja lõpuks Riiklik Sordiseemnefond.

Sordiarretuse Peavalitsuse ülesanne on juhtida seemne kasvatust ja sordiarretust üleliiduliselt, kuna vabariiklikud esindajad korraldavad ja juhivad sordiarretust ja seemnekasvatust vabariiklikus ulatuses kooskõlas üleliidulise Sordiarretuse Peavalitsusega.

Jõgeva Riiklikul Sordiarretusjaamal on kaks ülesannet: 1) hoolitseda selle eest, et oleks sorte, mis on meil kasvatamiseks kohased; 2) toota meil kasvatamiseks määratud sortidest vajalikul hulgal eliitseemet.

Varem lasti meil uued sordid välja siis, kui Jõgeva katsejaam oma katsejaamade võrgu andmeil oli selle tunnistanud tootmiseks kohaseks. Nüüd tuleb kõik Jõgeva sordiarretusjaamas aretatud uued sordid enne väljalaskmist Riikliku Sordivõrdluskatsekomisjoni katsevõrgu kaudu põhjalikult läbi proovida. Meil algas see töö 1946. aastal. Kahjuks ei saadud möödunud aastal sel alal palju ära teha, sest selleks ei olnud ettevalmistatud majandeid. Esialgu peame veel sorte välja laskma nende katsete andmete põhjal, mis sordikasvandus ise on korraldanud kas Jõgeval või mujal.

Jõgeva sordiarretusjaamas pole kunagi rõhku pandud sellele, kas sort on aretatud Jõgeval või mujal sordiarretusjaamades, peasi, et sort, mis ta on soovitanud, oleks hea. Et mitte peatuda

üksikute sortide juures, esitan kolme näitega, kui suur vahe võib olla üksikute sortide tootmisvõimel.

1. Meil kasvatatakse peamiselt kohalikku rukist, mis on talvekindel sort. Kui talvekindlust hinnata 10 punktiga, siis oleks selle talvekindlus 10. Aga see sort on jäänud aastate jooksul täiesti aretamata. Tema juures mingit valikutööd tehtud ei ole ja tagajärg on see, et tema saak on väga madal. Jõgeval on korraldatud viieaastased võrdluskatsed kohaliku rukkisordiga, mida omanikud väga hindavad. Meie kui erapooletu asutus oleme püüdnud seda erapooletult hinnata, kuid katseandmed 5 aasta kestel näitavad, et kohalik rukkisort annab 545 kg teri hektaarilt vähem kui meil üldtuntud Sangaste rukis.

2. Jõgeval on välja lastud suvinisu Kauka, mis annab 187 kg hektaarilt rohkem saaki kui seni saagirikkaimaks osutunud sort Diamant.

3. Taani sort Maja on meie teada kõige parem odrasort, mis on olemas. See annab meile kõigile tuttavast Kuldodrast 360 kg hektaarilt rohkem, rääkimata teistest omadustest, mis tal on olemas. Nagu näete, annab samades oludes kasvatades üks sort kuni 500 kg rohkem saaki hektaarilt kui teine.

Millised on sordid, mis mitte ainult Jõgeval, vaid ka Kuusiku ja Raadi katsejaamade andmeil on paremateks osutunud ja on meil kasvatamiseks soovitatavad?

Talirukist on 2 sorti — Sangaste ja Jõgeva 1. Neist esimene annab natuke rohkem terasaaki.

Taliniisu on samuti 2 sorti: Kuusiku nisu ja Jõgeval parandatud Luunja. Esimene neist annab natuke suurema terasaagi, teine on aga saagi kvaliteedilt parem. Suvinisudest on meil seni levinud Diamant ja Kitchener. Neid on meil paarkümmend aastat kasvatatud. Kitchener annab suurema saagi kui Diamant, aga ta väärtus jätab mõnes osas soovida. Sama lugu on ka Jõgeva sordi Kaukaga. Ta annab suurema saagi kui Diamant, aga ta väärtus ei ole nii hea kui Diamandil.

Kahetahulistest otradest on väga hea sort Abedi Maja, mille seemet toodi meile 1938. aastal rohkesti sisse. Teda on Jõgeval mitmekümne sordiga võrreldud, kuid ükski sort pole teda seni ületanud. Ainult mahu kaalus on mõned sordid teda ületanud. Kahetahulisest odrast on veel Jõgeva 453 ja Jõgeva 707. Need on kõik head sordid ja võivad anda 5000—6000-kg hektaari- saake, kui kasvutingimused on soodsad.

Neljatahulistest otradest on parim Jõgeval aretatud sort, mis

ületab terasaagis senised 4-tahulised sordid 25% võrra. Et 4-tahuliste odrasortide paljundamine on Sordiaretuse Peavalit-suse poolt ette nähtud lõpetada, siis ei saa seda sorti välja lasta. Jõgeva Sordiaretusjaam taotleb aga selle sordi väljalaskmist ja võib-olla laheneb see küsimus lähemal ajal.

Kaertest on olemas palju Kehra sorte, millest parim on Kehra varajane. Oleme seda soovitanud sellepärast, et tal on õhuke kest ja ta kannatab vähem rooste all kui teised kaerasordid. Roostelevastuvõttlikkus on üldiselt meie kaerasortide suureks puuduseks. Siis on veel Jõgeva sordid Agu ja Koidu.

Need on parimad sordid, mille paljundamine meil praegu hoogustub. Üks neist annab suurema saagi kui teine, aga kõik nad annavad suurema saagi kui endised sordid.

Kuidas toimub siis seemnete paljundamine? Jõgeva Riiklik Sordiaretusjaam peab andma igal aastal kõigist nimetatud sortidest ettenähtud koguse eliitseemet, mida varem nimetati originaalseemneks. Eliitseemned lähevad paljundamisele seemnekasvandustesse. EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsuse kohaselt tuleb meil asutada igas maakonnas kaks rajooni sordiseemnekasvandust. Kui seeme on paljundatud rajooni sordiseemnekasvanduses, siis võtab Riiklik Sordiseemnefond selle kokku ja vahetab tarbevilja vastu talupidajaile, kes soovivad sordiseemet. Sordiaretuse Valitsuse andmeil on aga karta, et tänavu jääb sordiseemet Riikliku Sordiseemnefondi ladudesse, sest talupidajad ei ole sellest huvitatud. Omalt poolt pean aga tähendama, et talupidajail on tihti suuri raskusi sordivilja kättesaamisega ja ka selletõttu jääb palju sordivilja välja võtmata.

Praegu on meil juba eeltööd külviks tehtud: põllutööriistad on remonditud, seeme on puhitud jne. Põllumees ootab aega, millal põllule minna. Eelolevaks kevadeks tahaksin põllumehele anda kolm nõuannet. Kõigepealt: hoidke kokku niiskust, kui vähegi võimalik. Kõigepealt libistage muld. Kui ajate kultivaatoriga läbi, pange sellele äke järele.

Teiseks on katsed näidanud, et mida varem jõutakse vili maha külvata, seda parem. Külv võiks toimuda maikuu algul. Kuusikul ja Raadil korraldatud katsed on näidanud, et kui teravili maha külvata mai algul, annab see hektaarisaaiki keskmiselt 2400 kg, kuna juuni algul külvatud vili annab 1200 kg hektaarilt ja võib anda ka 400—500 kg. Seega saadakse külvi hilinemisel 3—4 korda vähem saaki. Seepärast külvatagu vilj maha võimalikult maikuu esimesel poolel.

Kolmandaks, ärge jätke oraseid äestamata. Seda nõuavad eriti varajased külvid. Äestamata varajaste külvide korral tekib mullale kooruke kergemini kui hilisematel külvidel. Samuti jäävad umbrohuseemnete idud hävitamata ja muld õhustamata.

KOGEMUSI LINAKASVATAMISEL

Vändra valla talupoja sm. Kitsingu sõnavõtust

Toon talurahva II kongressile Pärnumaa Vändra valla talurahvalt parimaid tervitusi. (*Kiiduavaldused.*)

Pärast demobiliseerimist Nõukogude Armeest alustasin möödunud aastal Isamaasõja tõttu katkenud tööd linakasvatuse alal. Nõukogude võimult sain 18 ha suuruse uusmaakoha, millest on põldu 12 ha. Vanemad olid sõja ajal säilitanud varem omatud väärtusliku linasordi Svalöfi Blenda seemet. Möödunud aastal külvasin seda lina 1 ha-le, millelt sain 400 kg kiudu ja 360 kg seemet. Blenda seemet palju ei anna, kuid tal on väga ilus pikk kiud.

Meil Vändras pole maa lina kasvatamiseks eriti soodne, kuid sellegipoolest oli juba vanasti Vändra linakasvatuse poolest kuulus.

Hea lina saamiseks on tarvis esiteks puhast sordiseemet. Teiseks, nagu teistegi viljade juures, oleneb lina kõrge saak põlluharimisest. Linamaa tuleb künda juba sügisel varakult. Kevadise künni korral saab sealt vaevalt midagi. Kevadel tuleb maa kultivaatoriga läbi harida ja hiljem korduvalt äestada. Sellega hoiame ära niiskuse väljaauramise mullast ja hävitame ühtlasi ka tärkavaid umbrohuseemneid. Seeme tuleb ka piinlikult puhastada ja enne külvi puhtida. Blenda kannatab linarooste all ja selle tõrjevahendina on väga hea seemne puhtimine.

Lina külviaeg oleneb ilmastikuoludest. Ta koht külvikorras on ristikeha järel. Ristikule eelnenud talivili saab muidugi laudasõnnikut. Otseste väetisena tuleb anda linale superfosfaati ja kaalisoola. Kui lina on liiga vara külvatud, siis jääb ta kasv nõrgaks, kuid see-eest areneb juurestik tugevaks. Jahe ilmastik umbrohtude kasvu ei takista ja selletõttu peab siis olema eriti valvas umbrohtude suhtes. Umbrohud tuleb kas või käsitsi välja kitkuda. Mina isiklikult olen välja kisku-

nud umbrohtu käsitsi, kui mitte alati 100%-liselt, siis vähemalt 70—80%. Umbrohu käsitsi kitkumine annab kõige paremaid tulemusi.

Meil Väändras puudub spetsiaalne lina puhaõtamise aparaat, kuid meil on harilikke tuuliksorteerijaid, millest seemet 4—5 korda läbi ajades saab küllalt puhta seemne. Kui linakülvisesse on sattunud teisi kultuure, nagu kaera, otra jne., siis peab need välja noppima. Seda olengi teinud.

Linakasvatus on üldiselt meie talupidajate poolt tagaplaanile jäetud. Seda tuleb aga elustada, sest lina on väärtuslik tooraine tööstusele, samuti ka meile endile riideks. On põhjusi, mis peaksid soodustama linakasvatamist. Nimelt saab linaga täita teravilja ja eriti soodsalt kartuli riiklikke müüginorme. Lina kasvatades säästame loomadele teraviljakultuuride näol hulga sööta.

Oleks tervitatav, kui partei ja valitsus võimaldaksid linaga tasuda kõigi põllumajandussaaduste — piima, liha jne. — müüginorme. See elustaks väga palju linakasvatust. Linakasvatajaid on eriti puudutanud asjaolu, et möödunud aastal vähendati teraviljanormi linaga asendamise vahekorda 40% võrra. Talurahva sooviks on, et endine asendamisvahekord taastataks.

Kui me siit tagasi läheme oma kodudesse, siis mõelgu iga talupoeg järele ja külvaku lina vastavalt oma jõule, nii kuidas maa seda lubab, sest lina on tähtis kultuur nii riigile kui ka talupojale endale.

ABINÕUSID KARTULISAAGI TÕSTMISEKS

Põllumajandusteaduste doktori sm. J. Aamiseppa sõnavõtt

Seltsimehed! Teie kõik olete vist teadlikud sellest, mida nõuab meilt uue stalinliku viisaastaku rahvamajanduse taastamise ja arendamise plaan. Samuti olete teadlikud, millised ülesanded meile seadis EK(b)P Keskkomitee XVI pleenum põllumajanduse arendamiseks sõjajärgsel perioodil.

Ülesanne, millest ma tahaksin siin täna lühidalt kõnelda, seisab neist tähtsuselt esimeste hulgas. Nimelt on vajalikuks tunnistatud, et me peame tõstma põlluviljakust ja saavutama kõrgeid saake. Sedasama toonitas ka Ministrite Nõukogu esimees seltsimees Veimer oma kõnes, üteldes, et see on üks põhi-

listest ülesannetest meie põllumajanduse arendamisel. See on täiesti õige. Kui tahaks selgitada, kuidas seda saavutada ja mida kõik tuleb selleks teha, siis kujuneks ettekanne väga pikaks. Seepärast tahan ma piirduda ainult ühe kultuuri, nimelt kartulisaagi tõstmise küsimusega, puudutades peaaesjalikult kartuli kasvatamise agrotehnikat ja näidates ära mõned agrotehnilised võtted, mis võimaldavad saaki tõsta, kui neid õigesti rakendada.

Et agrotehnilisi võtteid, mille abil on võimalik kartulisaaki tõsta, on palju, siis märgin neist ära ainult tähtsamad. Meie kõik teame, et tõhusaim saaki tõstev tegur on väetus ja nimelt otstarbekohane väetus. Kuid me teame ka, et laudasõnnikut ja mineraalväetist on meil praegu vähe ja sellepärast tuleb praegu väetada eriti otstarbekohaselt.

Vaatleme kõigepealt kartulile laudasõnniku andmist. Lõuna- ja Kesk-Eestis pannakse kartul suvililja või ristikheina järel. Põhja-Eestis ja saartel kehvematel muldadel ei õnnestu ristikhein talivilja järel, mistõttu seal pannakse kartul otsekohe pärast talivilja. Kui kartul pannakse pärast suvililja või ristikheina, siis antakse talle ka laudasõnnikut. Seal on laudasõnniku mõju, võrreldes teiste kultuuridega, kõige suurem. Mitte üksi Jõgeval, vaid kogu Eestis teostatud katsed on näidanud, et kui anda I hektaarile 30 tonni laudasõnnikut (umbes 60—90 ühehobusekoormat), siis tõuseb meie oludes kartulisaak hektaarilt 5 tonni võrra. Kehvematel muldadel on saagi tõus veelgi suurem.

Laudasõnniku tarvitamise juures peab eriti silmas pidama, et sõnnik küntaks otsekohe sisse. See on suur raiskamine, kui sõnnik veetakse põllule laiali ja küntakse alles mitu päeva hiljem sisse. Siis on lämmastik, millest meie põldudel õieti on kõige suurem puudus, juba õhku lendunud. Katsed on näidanud, et kartulisaak langeb juba siis 12%, kui kartulile antav sõnnik pärast 1-päevast põllul seismist sisse küntakse. Kui 1 ha saak oleks 100 tsentnerit, siis tähendaks see 12% saagilangus 12 tsentnerit kartuleid 1 ha-lt vähem.

Teiseks selgub katsetest, et hilised sordid kasutavad laudasõnnikut palju paremini kui varajased. Hilised sordid Jõgeva kollane, Ostboote jt. jõuavad pikema kasvuaja tõttu meie kliimas, kus eriti suve esimene pool on kuiv, paremini ära kasutada laudasõnnikut, kui varajased sordid. Need oleksid tähelepanekud laudasõnniku kasutamise juures.

Kuidas kasutada mineraalväetisi? Kui Põhja-Eesti põldudel pannakse kartul talivilja järele, siis oleks vajalik kartulipõldu väetada mineraalväetistega, nimelt täismineraalväetistega, kus oleks fosforhapendit, kaalit ja lämmastikku. Kartulipõllule ei ole soovitatav anda kainiiti. Viimane viib tähtsuseprotsendi 2—3% võrra alla.

Meil kasutati enne sõda rukki väetamiseks väga palju superfosfaati, mida mitmed põllumehed hakkasid kasutama ka kartulile, kuid see ei tõsta meie oludes kartulisaaki kuigi palju. Kui anname koos superfosfaadiga ka kaalisoola, siis jõuame saaki tõsta ainult 8% võrra.

Mineraalväetistest on tähtis lämmastikväetis. Keskmiselt annab Põhja-Eesti muldadel täismineraalväetis — 300 kg superfosfaati, 200 kg 40%-list kaalisoola ja 200 kg väävelhaput ammoniaaki — kartulisaagi tõusu 34,3%. See on 64 tsentnerit hektaarilt. Nagu näha, on täismineraalväetiste kasutamise juures saagi tõus väga suur. Kui aga anname ainult kaalisoola ja superfosfaati, siis on saagi tõus võrdlemisi väike.

Põhja-Eesti põldudel on suurima tähtsusega lämmastikväetis. Parim neist oleks väävelhapu ammoniaak, kuid seda ei ole praegu saada. Kõne alla tuleb ka salpeeterväetis, mida antakse segatuna superfosfaadi ja kaalisoolaga siis, kui kartul hakkab tõusma. See annab paremaid tulemusi.

Kuidas mineraalväetisi kasutada? Kõige otstarbekam on anda mineraalväetisi vaku. Kui ajate põllule vaod, siis külvake väetis vao külgedele. Kartuliga see kokku puutuda ei tohi, sest see võib idusid rikkuda.

Juhin veel tähelepanu sellele, et meil kasutatakse kartuli väetamiseks saartel, eriti läänepoolsetes osades, täies ulatuses ja hästi mereadrut, mida sügisesed tormid suurel määral kaldale ajavad. Adrut on kõige otstarbekohasem kasutada kartuli väetamiseks. Kus on adrut saada, seal tuleks see ära kasutada kartuli väetamiseks.

Lähen teise küsimuse juurde. Nõukogude võim on pööranud erilist tähelepanu sordiseemne küsimusele ja loeb seda väga tähtsaks saake tõstvaks teguriks. Ma pean seda ka tunnistama, sest kõik katsed on näidanud, et seemet on hädavajalik teatava aja järel uuendada. Kes on põldu harinud ja talupidaja olnud, see teab, et kõigi kultuuride sordid aastate jooksul vananevad, nende saak väheneb ja seeme muutub peeneks. Nii on ka kartuliga.

Aastate jooksul ei ole meil olnud mingit kartuliseemne uuendamist.

Meil Eestis kasvatatakse veel väga palju vanu kartulisorte, näiteks väikest punast, Põhja-Eestis Imperaatorit, Maerckerit jt. Need sordid on aga degenerereerunud. Neid on aastakümneid kasvatatud, kuid seemet ei ole uuendatud. Degenerereerunud kartulisortide kasvatamise tõttu kaotab aga meie põllumajandus iga aasta vähemalt 10% kartulisaagist. Suur osa on ka segasorte. Selletõttu on osutunud paratamatult vajalikuks sortide uuendamine.

Nüüd aga seisame küsimuse juures, kuidas seda teha. Minu poole on põllumehed sageli pööranud küsimusega, kust ja kuidas saab uut kartuliseemet. Sellele küsimusele on aga raske vastata, sest praegusel momendil ei ole juhatada õiget kohta, kust seda saab. Eliitkartuliseemned, mida Jõgeva Sordiaretusjaam igal aastal toodab, lähevad seemnekasvatuse majandesse. Jõgeva Sordiaretusjaama viimase kahe aasta eliitseemnekartuli toodang on läinud seemnekasvatuse majandesse, kuid need pole veel suutelised andma järelkülve või reproduktsioone talumajandele seemne uuendamiseks. See on kõik tingitud asjaolust, et sordiseemnekartuli paljundamine ja levitamine on seni läinud täiesti isevoolu rada. EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsus näeb ette see töö 1947. a. kindlasti käsile võtta, pannes kõik ülesanded sel alal Põllumajanduse Ministeeriumile.

Meil on ette nähtud kogu vabariigi ulatuses üle minna vähikindlate kartulisortide kasvatamisele. Vähikindlatest sortidest on kõige enam levinud Majestic, kuid ma ei soovita seda kasvatada, sest ta on tärklisevaene, kuigi saak on rahuldav. Oleks soovitatav, kui teie oma ümbruse talundeist, õppemajandest või sovhoosidest muretseksite teisi vähikindlaid sorte. Need on: Kaley, Kungla, Ostbote, Jõgeva kollane, Linda, Parnassia ja Erdgold. Need on põhi- ja lootustäratavate sortidena meil kasvatamiseks soovitatavate kartulisortide nimekirjas. Kui kellelgi teist õnnestub neid saada oma ümbruskonnast, kas ostu, vahetuse või muul teel, siis aitab esialgu kas või 50 kilogrammist, millest juba mõneaastase paljundamise järel saab talule vajaliku seemnekoguse.

Käesoleval aastal tuleks kõik vähikindlate kartulisortide põllud hästi üles harida ja hoolitseda, et vähikindel seeme võimalikult rohkem paljuneks. Teiseks tuleks eliitseemet juhtida nendessee maakondadesse, kus veel puuduvad vähikindlad ja uue-

Põllumajandusteaduste doktor sm. J. A a m i s e p p vestlemas talupoegadega talurahva kongressil.

(Foto A. Kerb)

mad kartulisordid. Need oleksid Hiiu-, Saare-, Lääne- ja osalt ka Valgamaa. Need 4 maakonda vajavad vanade sortide uuendamiseks esmajärjekorras puhtasordilist materjali.

Tahaksin puudutada veel üht küsimust, nimelt seemnemugulate eelidandamist, jaroviseerimist. Selle kohta on meie tegelikul põllumehel vähe kogemusi. Meil ei ole seni jaroviseerimist laiemas ulatuses kasutatud. Sellepärast ei olda küllalt teadlikud, missuguseid tagajärgi see annab, kas tõstab saaki, millal ja milliste sortide juures.

Selle kohta on Jõgeval tehtud väga rohkesti ja pikaajalisi katseid, mis kõik näitavad, et seemnekartuli eelidandamine on saaki tõstev toiming, kuid eriti saaki tõstvalt mõjub see hiliste sortide juures ja selliste sortide juures, mis on õrnad lehemädaniku suhtes. Selliste sortide juures annab eelidandamine peaaegu igal aastal häid tulemusi. Hulga aastate — 13 aasta — keskmised andmed näitavad, et hilisevõitu kartulite saak on tõusnud eelidandamise korral keskmiselt 10—12%. Mis puutub varajastesse sortidesse, siis on kindlasti tarvis ka neid eelidandada, kuid ainult ülivarajase saagi saamise eesmärgil. Kui aga varajased

sordid koristatakse hiliste sortidega ühel ajal, siis pole eelidandamine tasuv, vaid on mõnel aastal andnud isegi vähem saaki. Seepärast tuleks esimeses järjekorras eelidandada hiliseid sorte.

Eelidandamine annab häid tulemusi seal, kus põllud on madalas kohas — sooservad, metsääred jne. — ja öökülmad tulevad varem. Olete tähele pannud, kuidas madalamatel kohtadel kartulipealsed mustuvad, seal on külm need ära võtnud ja seal mõjub paremini eelidandamine, sest eelidandatud kartulid valmivad varem, enne öökülmade saabumist.

Eelidandamist on raskendanud vastavate ruumide puudumine. Eelidandamist võib edukalt teha talude rehetubades. Kus pole vabu rehetube, võib kasutada ka muid ruume. Teistes liiduvabariikides on tarvitusele võetud väljas eelidandamine. Meie seda Jõgeval proovinud ei ole ja sellepärast ei tea selle kohta seisukohta võtta. Seda tehakse nii, et varjulises kohas kaevatakse 10—20 sm sügavune kraav, mille põhja laotakse õled, põhud või soe hobusesõnnik. Sellele asetatakse kartulid. Külmadel öödel kaetakse kartulid õlgmattidega. See nõuab piinlikku hoolt, sest öökülmad võivad idusid kergesti rikkuda.

Eelidandada tuleb 3—4 nädalat. On katsetatud eelidandada veelgi pikemat aega, kuni 2 kuud, lootuses, et see veelgi rohkem saaki tõstab. Katsed aga näitavad, et sellest pole kasu. On juhuiseid, kus kartulid kuhjades hakkavad kasvama ja mahapanemisel on neil juba suured idud küljes. Tekib küsimus, kas pole kahjulik maha panna pikkade idudega kartuleid ja kas pole parem idud ära murda ja lasta valguse käes uued idud kasvada? Katsed näitavad, et selliste pikkade idude äramurdmine vähendab saaki 8—9% võrra. Seepärast, kui kartuliidud on pikaks kasvanud, tuleb neid hoida, sest need tasuvad selle vaeva ära. Selliseid kartuleid ei tohi labidaga vankrile visata, vaid panna ettevaatlikult kartulihargiga või käsitsi kastidesse ja korvidesse, et võimalikult kõik idud alles jääksid. Esimeste idude sees on suur hulk kartuli toitevarusid ära kasutatud ja kui need ära rikkuda, siis väheneb saak 8—9%.

Paljusid huvitab küsimus, et kui majandis ei ole valget ruumi kartulite eelidandamiseks, kas võib siis idandada pimedas ruumis, laudas jne. Pikemaajalised katsed on jällegi näidanud, et pimedas idanenud kartulid annavad 5—6% madalama saagi valguse käes idanenud kartulitest. Kõige kõrgem on saak siis, kui idud on valguse käes kasvanud ja kui need tervelt maha pannakse. Mida varem tulevad öökülmad ja mida rohkem esineb

lehemädanikku, seda rohkem on eelidandamine saagi suurenemisele kasuks. Kui aga lehemädanikku ja öökülmi ei esine, siis on eelidandamisest vähem kasu. 10 aasta keskmised katsed näitavad, et hilisemate sortide idandamine tõstab kartulisaake 10—12%.

TÖÖTADA PÕLDUDEL NII, NAGU VÕIDELDI KORD LAHINGUS

Eesti NSV relvastatud jõudude ministri kaardiväe-kindralleitnant
Lembit Pärna sõnavõtt

Seltsimehed! Täna on kongress on tähtis sündmus Nõukogude Eesti elus. Täna on Tallinna kogunenud eesti rahvamajanduse tähtsaima haru, põllumajanduse esindajad, eesti töötava talurahva esindajad. Täna on siin koos inimesed, kelle igapäevasest tööst oleneb kogu eesti töötava rahva heaolu. Ükski tehas ega ettevõtte ei saa töötada ilma teie abita. Ei oleks mõeldav edukas Nõukogude Eesti taastamine ilma teie töö ja abita!

Lubage mul teile, eesti töötava talurahva esindajaile, edasi anda eesti kaardiväelaste poolt südamlilik ja soe sõjamehetervitus. (*Kiiduavaldused.*)

Haavad, mida on löönud eesti rahva elule saksa okupantide ja nende sabarakkude võimutsemise aeg ja kaks korda üle Eesti veerenud sõjavanker, on rasked. Eesti vabastamisel leidsime eest purustatud tehased, sööti jäänud viljapõllud. Paljud meie maa paremad pojad langesid võitluses kodumaa vabastamise eest.

Kuid meie, nõukogude inimesed, ei armasta taga nutta minevikku. See meid ei abista. Keegi meie eest neid purustusi parandama ei hakka. Mitte keegi ei ehita meie eest üles meie kodusid.

Ei olnud veel viimane sakslane minema kihutatud Sõrve säärelt, kui igal pool üle kogu Eesti algas kibe-kiire töö. Ja kuni tänase päevani on saavutatud meie vabariigi taastamisel õige häid tulemusi.

Juba 1946. aastal andis vabariigi põlevkivitööstus, hoolimata sellest, et saksa okupandid ta täiesti hävitasid, 2,3 korda rohkem põlevkivi kui 1945. aastal. Põlevkivi tootmisel on saavutatud ja ületatud sõjajaelne tase. Palju vabrikuid nii Tallinnas kui ka mujal on juba käiku lastud. Ei ole vaja ette tuua kõiki

arve ja protsente, edu on ju kõigile silmanähtav. On vaid vaja enda ümber vaadata ja näha neid uusi tööstustooteid, mida on meie rahvale andnud meie oma tööstus.

Oleme läbi viinud maareformi. Eesti töötav talurahvas, eesotsas demobiliseeritutega, sai maad, mille olid neilt röövinud saksa parunid. Eesti talurahva hulgast on kadunud sulase kuju. Ligi 50 000 maata talupoega ja väikemaapidajat sai nõukogude võimult maad, kariloomi ja põllutööriistu. Eesti töötaval talupojal ei ole enam vaja selga küürutada paruni põllul. Tal ei ole enam vaja minna otsima ka teenistust hallparuni käest. Eesti talumehel on nüüd maa igaveseks kasutamiseks, mille tõenduseks on praegu kätteantavad maa põlise kasutamise aktid. Talumees võib julgesti töötada oma maal. Tal ei ole vaja karta, et homme teda keegi ära ajab või et ta talu oksjonihäämri alla läheb.

Oleme loonud meie vabariigis sovhoose, mis varustavad linnasid toiduainetega. Oleme ehitanud masina-traktorijaamu, mis künnavad meie talumeeste põlde. Kõigil suuremail ettevõtetel ja käitistel on oma abimajandid.

Me oleme saavutanud seda kõike tänu sellele, et meie riigis on kehtiv nõukogude võim, rahva võim.

Lõpuks, eesti talurahvas on 1945. a. ja 1946. aastal õigeaegselt õiendanud oma riiklikud müüginormid. Eesti talurahvas tunneb ja teab, et kohustuslikud müüginormid on talurahva osa meie kodumaa taastamisel. Ta teab, et nende normide andmiseks töötab ta mitte kellelegi teisele, vaid iseendale, oma rahvale.

Saaremaa ja Järvamaa sõdurid on uhked, et teiste maakondade hulgas on esirinda kerkinud Saaremaa ja Järvamaa. Saaremaal on küll vilets põllumaa ja ega seal karjalgi suvel kuumaga palju süüa ole, kuid Saaremaa mehed on tublid ja töökad mehed. Tihti on saarlased ja järvakad teistest ees, olgu see siis müüginormide täitmisel, metsatööl või teeparandusel. Iga maakonna töötava talurahva hulgas on meil palju niisuguseid mehi, kes mitte ainult ei ole täitnud aastased müüginormid, vaid on need kaugelt ületanud.

Kogu Eesti töötav talurahvas on hästi töötanud. Kuid vana-sõna ütleb: „Kes midagi teeb, see ka eksib“. Ka meie ei tohi jääda puhkama loorberitele, imetlema oma saavutusi ja arvama, et oleme juba kõik teinud. Ei, elu läheb edasi ja seab meie ette iga päev järjest uusi ülesandeid.

Nendest puudustest, mis meie töös esinevad, ja neist ülesannetest, mis seisavad ees eesti põllumajandusel, räägib kujukalt Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee XVI pleenumi otsus.

See on hea ja õige otsus. Seda otsust vastu võttes arvestas meie partei kõiki meie riigi ja rahva vajadusi. See otsus ei ole välja mõeldud kantseleilaua taga, vaid on võetud tegelikust elust.

Eesti sõdurid, ohvitserid ja kindralid tahaksid, et teie selle otsuse kõige kiiremas korras ellu rakendaksite. Siis võime olla kindlad, et sõja tagajärjel tekkinud raskused vähenevad meil silmanähtavalt. Eesti rahvas on tõsine ja töökas rahvas. Ta on harjunud võitlema. Seitsetesada aastat võitles ta balti parunite vastu: 1343. aastal peksis ta ordurüütleid jüriöö; 1905. aastal põletas ta mõisu ja nottis maha paruneid; 1917. aastal võitles ta tsaari vastu ja oli abiks ta kukutamisel; Nõukogude Liidu Suures Isamaasõjas peksis ta saksa okupante, peksis sakslasi nii rindel kui ka tagalas.

Ka praegu seisab eesti töötaval rahval ees võitlus — võitlus parema elu ja tuleviku eest. Meie, eesti sõjamehed, olles liha ja verrega seotud eesti rahvaga, oleme kindlad, et lahendame käsi-käes meie ees seisvad ülesanded, igaüks muidugi omal alal.

Võideldes Eesti Korpuse ridades näitasid eesti mehed, et nad on tublid mehed. Praegu on meie ridadest demobiliseeritud mitukümmend tuhat sõdurit, kes on tagasi pöördunud rahuliku töö juurde. Suurem osa nendest on tagasi tulnud eesti külladesse.

Tuletage meelde, vanad sõjamehed, kas meil oli kunagi ülesandeid, millega me hakkama ei saanud: me vabastasime kümneid linnu, käisime maha tuhandeid kilomeetreid. Kui oli vaja, me sõdisime maal, kui aga nõudis ülesanne, istusime laevadele ja sõdisime merel. Me olime alati kindlad oma võidus ja meiega käis alati kaasas kuulsus.

Me võtsime vangi Saaremaa paruni von Sassi, kelle sugu meie isasid ja emasid röövis, ja kihutasime Tallinnast minema Litzmanni ja Mäe. Me vabastasime koos teiste nõukogude vägedega Velikije Luki, Eestimaa, ja ühes lätlastega peksime sakslasi Kuramaal.

Üle 19 000 eesti sõduri ja ohvitseri autasustati ordenite ja medalitega. Neid ordeneid ja medaleid ei antud aga põhjusega, need anti suurte tegude eest.

Kes oli siis see kange mees rasketel sõjapäevadel, kes oli siis

see Eesti Korpuse sõdur? See oli eesti talupoeg, kes oli sõtta astunud.

Eesti sõjamehed, te olete teinud oma töö sõjas ja te tegite seda hästi. Nüüd tuleb teil teha tööd talupõllul ja teha veel rohkemgi. Paljud eesti talumehed ei olnud Eesti Korpuses. Kuid ka need näitasid, et nad on tõsised töömehed ja oskavad vihata vaenlast. Eesti talumehed aitasid meid ka ilma, et neil oleks seljas olnud sõdurisinelit. Mul on meeles, kuidas üks Muhumaa mees Koost oma hobusega vedas meie suurtükkidele laske-moona kuni Sõrveni. Ja Koost ei olnud üksik, niisuguseid mehi oli palju. Ei kurtnud ka need mehed, et neil on raske või et nad ei saa tööga hakkama.

Lahingutes teenis Eesti Korpuse endale kaardiväe nimetuse. Selle nimetuse peale võib uhke olla kogu eesti rahvas.

Sõjapäevad on möödas ja praegu seisavad eesti töötava rahva ja eesti töötava talurahva ees teised, uued ülesanded. Praeguses võitluses meil verd valada ei tule, küll aga higistada.

Meil tuleb laiendada külvipinda, tõsta põllumajanduslike kultuuride viljakust. Me peame hakkama rohkem kasvatama sigu, lambaid, lehma ja hobuseid.

Palju on meil ülesandeid ja need ülesanded ei ole kerged. Kuid meie ei karda raskusi. Raskused elus on selleks, et neid võita. Nõukogude valitsus ja partei omalt poolt teevad kõik selleks, et seda ülesannet kergendada, annavad kõik selleks, et seda ülesannet hästi täita.

Kui meie sõja ajal võitlesime nii, nagu peab võitlema kaardivägi, siis seisab teie ees nüüd ülesanne töötada nii, nagu see on kohane kaardiväele.

Soovime teile tulevases töös veel palju edu! (*Kestvad kiidu-avaldused.*)

HOOLITSEME KARJAKASVATUSE JA VILJASAAGI TÕSTMISE EEST

Albu valla talupidaja sm. R u k k i sõnavõtust

Seltsimehed, kongressi saadikud! Toon teile tervitusi Albu valla töötavalt talurahvalt. (*Kiiduavaldused.*)

Olen uusmaasaaja Albu vallas. Esmakordselt sain maad nõukogude korra ajal. Olen püüdnud seda maad nii harida, nagu

tööjõud on lubanud. Vahel on küll raske, nagu möödunud aastal, kuid maa ei ole mind jätnud vaeslapseseks. Oma 11-hektaarilisel põllumaal olen sisse seadnud kindlad külvikorrad. Möödunud aastal sain oma põldudelt rikkaliku saagi. Nii sain 0,5 ha-lt 1600 kg nisu, rukist oli vähem.

Olen pidanud ka karja. Praegu oman 2 lüpsilehma ja noorkarja. Tõukarja vastu oli juba varem huvi, seepärast muretsesin friisi tõugu pulli ja lehmvasika. Oman ka sigu. Põllutööriistadega olen varustatud peaaegu täielikult. Kui tänavu välja kuulutati vilja riiklik kokkuost, kus vahetuskaubana oli võimalik põllutööriistu saada, siis andsin üle plaani 365 kg nisu, mille eest sain niidumasina, kunstväetist jne. Kunstväetist olen varunud üle 2 t.

Hobujõud oli mul möödunud aastal nõrk. Nüüd, 1947. a., olen täiesti varustatud hobustega, nii et mul ei ole vaja traktorijaama abi, vaid võin isegi teisi kehvemaid abistada, nagu olen seda seni teinudki. Ka viljaseemnega olen täiel määral varustatud. Jääb natuke ülegi, nii et saan naabreid abistada.

Praegu olen ka Albu valla Aravete piimaühistu esimeheks. Meil, nagu kõigil ühistuil, on EK(b)P Keskkomitee XVI plenumi otsus täita. Eeskätt peame me varustama oma ühistu liikmeid tõukarjaga. Selleks on piimaühistu pöördunud palvega maakonna loomakasvatuse osakonna poole. Sealt on lubatud anda jääb, samuti 2 tõupulli: üks friisi, teine angeli tõugu. Meil on lammaste suhtes olukord halb, kuid püüame ka seda parandada. Sakslased hävitasid meie ühistu hooned. Nüüd tahame neid taastada, kuid selleks puudub meil materjal, peaasjalikult puumaterjal. Selles suhtes oleme pöördunud ühele ja teisele poole, käisin isegi Põllumajanduslike Ühistute Keskliidus, kuid asjata. Ma panen Ministrite Nõukogule ette abistada kõiki ühistegelikke asutusi ehitusmaterjalidega. Kui meie ei saa ehitusmaterjali, siis ei saa me ka midagi ära teha, meie ei saa täita lubadusi. Ja me ei ole väarikad ühistegelased, kui meie ei suuda midagi korda saata. Meil on lootus, et Ministrite Nõukogu eesotsas seltsimees Veimeriga kaasa aitab, et me saaksime parandada kiiremini sõjahaavad ja üles ehitada eesti kauni kodu! (Kiiduavaldused.)

ROHKEM VALVSUST JA KONTROLLI!

Võisiku valla talunaise sm. A. Talviku sõnavõtust

Seltsimehed! Olen Võisiku valla talupidaja. Kõigepealt pean tänama Nõukogude valitsust, et ta on meid, naisi, tunnistanud meestega üheõiguslikeks. Kodanliku valitsuse ajal ei oleks mul võimalik olnud siin kontsertsaalis kõnetoolis olla.

Seltsimees Veimer rääkis siin karjamajanduse arendamisest. Aga meil on nüüd suur puudus lüpsilehmadest, lehmad ei jää tiineks. Mis on selle põhjuseks? Mina kui talunaine ja karjanaine tean, et loomadel puuduvad mineraalained. Meil ei ole fosforhaput lupja, mida loomad hädasti vajavad. Kondijahu oleme natuke saanud, kuid sellest ei jätku. 1941. a. saadik ei ole olnud fosforit ega kaalit, põllud on seisnud 4—5 aastat söötis ja möödunud aastal ei saanud me kultuurheinä. Teen valitsusele teatavaks, et kui see on vähegi võimalik, siis tuleks loomakasvatajaile muretseda fosforhaput lupja.

Võisiku valla talupidajate nimel soovin, et meil kontrollitaks, kas need inimesed, kelle peale on kohustuste täitmine pandud, need ka kõik täidavad. Siis on loota, et me kohustusliku müügiplaani ületame. On palju neid elemente, kes tahtlikult viivitavad ja venitavad normide tasumisega. Palun Võisiku valla talupidajate nimel teha kiires korras valju kontrolli nende isikute üle ja nad karmilt korrale kutsuda. Lõpetan ja avaldan veel kord tänu nõukogude võimule. (Kiiduavaldused.)

ÜHISTEGEVUSES ON SUUR JÕUD

Vigala põllumajandusühistu esimehe sm. Jaan Mäe sõnavõtust

Lugupeetud koosolijad! Ma tahaksin teile veidi rääkida Vigala põllumajandusühistu tööst.

Olen töötanud Vigala põllumajandusühistu esimehena poolteist aastat. Pärast saksa okupantide väljakihutamist, nõukogude korra taaskehtestamise algul, töötas Vigala vallas 4 ühistut. Jõukamad ja tugevamad olid neist piima- ja masinaühistu, nõrgemad turba- ja loomakasvatuseühistu. Oli säärane olukord, et neil ühistuil polnud tegevust aasta ringi. Nüüd aga kerkis Vigalas esile elektrifitseerimise küsimus ja selle raske üles-

ande läbiviimiseks oli tarvis tublimat ja tõhusamat alusmüüri. Siis kutsusime valla juhtivate töötajate ja kohalike energilisteme meeste eestvõttel kokku ühistute juhtivad jõud ja otsustasime liituda ühiseks põllumajandusühistuks. Augustikuus 1946. aastal teostasime otsuse, ja nüüd on Vigalas üks põllumajandusühistu.

Ühistu töö on jaotatud sektoritesse: mehhaniseerimis-, piimandus-, põllumajandus- ja elektrifitseerimissektor.

Peamine ülesanne käesoleval aastal kevadkülvil läbiviimisel langeb mehhaniseerimis- ja põllumajandussektorile. Et maad hästi harida, selleks peab ta olema agrotehniliselt hästi ette valmistatud. Meile antud plaani kohaselt tuli remontida ja põllule saata traktorid koos haakeriistadega. Arutasime plaani täitmise võimalusi ja leidsime, et plaan on täiesti reaalne. Otsustasime omalt poolt veidi pingutada, ning nüüd on remonditud kõik traktorid koos haakeriistadega.

Et oleme sellises olukorras ja nagu natuke enda peale uhked, siis kutsusime teised Läänemaa põllumajandusühistud sotsialistlikku võistlusse kevadtöodes.

Nüüd, enne põllule minekut, on vaja end kindlustada küttega määrdeõlidega. Selleks on praegu Vigala põllumajandusühistul ladudes 2000 kg petrooleumi, 400 kg bensiini ja 200 kg mootoriõli. Sellest aga kevadiste tööde läbiviimiseks ei jätku. Seisame paratamatuse ees, et meil viljast, millega kõik kuni sügiseni tehtavate tööde jaoks tarvisminevad õlid suudaksime välja osta, ei jätku. Nüüd peame talupidajailt töötasu sisse nõudma töö sooritamisel.

Meil on töötasud järgmised: 1 ha künni eest, s. o. kui põllupidaja annab omalt poolt kütte- ja määrdeõli, võetakse 8 kg rukist. Annab aga ühistu õli, traktori, haakeriistad ja sooritab töö, siis tuleb põllupidajal sooritatud töö eest anda 60 kg rukist. Randaalimisel võetakse 4 kg rukist juhul, kui talupidaja annab oma õli, kui aga kõik on ühistu poolt, siis 22 kg rukist.

Möödunud aastal ja ka 1945. a. kevadel tegime me osa töid, peamiselt uusmaasaajaile ja isamaasõja invaliidide perekondadele, tasuta.

Et abistada ühistu liikmeskonda seemnega, on asutatud ühistu juurde 3000-kg seemneviljafond. Valla täitevkomitee poolt kogutud andmetel on see küllaldane. Nii võime päris rahuliku südamega teravilja osas kevadistele külvitöödele vastu minna.

Ühistu tugevdamise otstarbel palusime maakonna ja valla täitevkomiteelt, et meid vähemalt 40 ha põllumaaga varustataks. Meile tuldi vastu, nõudmine rahuldati ja meile anti majandäldsuurusega 82 ha, millest 54 ha põllumaad. Sotsialistliku võistluse üleskutse järgi olime kohustatud vähemalt poole külvist tegema sordiviljaga. See kogus seemnevilja on meil ühistu ladudes olemas, mille me vahetame lähemate päevade jooksul puhtasordilise seemne vastu. Reservpõllumaid on meil plaanis ette nähtud täis külvata 25 ha. Vastav põllumaa on kätte näidatud, ja kui maa sulab, teeme reservpõllumaade harimisega algust ja loodame, et enne 1. maid saame ka selle maa täis külvata. Ka siia jätkub meil seemet.

Seltsimees Veimer nimetas, et kui me maalt ainult nõuame ja võtame ning ei anna temale midagi vastu, siis on see maa kurnamine ja seda peremehed ei tohiks teha. Aga meil on ikka veel puudus mineraalväetistest, nagu siin juba enne nimetati ja nagu sellele ka Põllumajanduslike Ühistute Keskliidus tähelepanu juhiti. Loodame, et lähemal päeval saame vastavad kogused superfosfaati kätte.

Mõni sõna elektrifitseerimisest. Sellega sai algust tehtud möödunud aasta augustikuus. Trustist „Maaelekter“ lubati meile vastu tulla kogu valla elektrifitseerimisel ja koostada jõujaama projekt. Seni pole me seda projekti kätte saanud, ehkki selleks samme on astunud. Peamised põhjused on selles, et jõekärestik, kuhu kavatseme hüdroelektrijaama ehitada, on kohalike inimeste ja asjatundjate arvamise järgi paepõhjaline, geoloogide ja inseneride uurimisel aga selgus, et ei olevat paas, vaid on savi-liiva kiht, mis nõuab laialdasema ja tugevama aluse tegemist. Selle projekti koostamine on trustil „Maaelekter“ käsil. Metsamaterjalide valmistamine on praegu pooleli ja käesoleva suve jooksul töötame üles ka liinipostide materjali. Kui me saame kätte projekti, siis paneme ka postid püsti ja ehitame jõujaama, milleks loodame vastaval hulgal materjali saada. Nii et 1948. a. sügisel põleb ka Vigalas elekter niisama hästi kui siin Tallinna meestel ja mujalgi.

TUGEVDAME TÖÖLISTE JA TALUPOEGADE LIITU!

Riikliku Liidutehase nr. 9 tööliste sm. Valdovi sõnavõttust

Seltsimehed! Olen Tallinna suurima käitise, Riikliku Liidutehase nr. 9 tööline ning toon tänasele kongressile oma käitise töölistelt, insener-tehniliselt personaalilt ja teenistujailt tuliseid tervitusi. (*Kiiduavaldused.*)

Seltsimehed! Meil Eestis on kehtestatud nõukogude kord, see tähendab, võim on tööliste ja talupoegade käes. Sellepärast oleme meie — töölistes vabrikuis — ning teie — töötav talurahvas maal — üksteisega tihedalt liidus. Meil linnatöölistel on tarvis teiega eriti tihedat kontakti luua ka selletõttu, et teie mured on niisama aktuaalsed meile kui meie mured teile.

Kogu nõukogude rahvast, sealhulgas ka meie Eesti töötavat rahvast, nii töötavaid talupoegi kui ka töötavaid linnatöölisi on haaranud stalinliku viisaastaku teise aasta plaani täitmise hoogne tempo. Nagu teada, kehtib Nõukogude Liidus plaanisüsteem. Igale ettevõttele, igale asutusele on välja töötatud riiklik plaan. See plaan on meie eesmärk ning see tuleb täita. See on riiklik seadus.

Oma kollektiivi nimel võin niipalju öelda, et meie tehase töölised on seda plaani seni ausalt täitnud ning püüavad ja loodavad endile võetud kohustusi ka edaspidi täita, sest me teame, et mida rohkem me toodame masinaid ja kõiki igapäevase elu tarbeesemeid, seda kiiremini paraneb meie elu.

Meie tehasel on täita ENSV riiklikus plaanis suured ülesanded. Seejuures on meie tehasel ülesandeks abistada põllumajandust. Esimeses kvartalis täitis meie tehas ausalt endale võetud kohustused põllutööriistade ning traktorite tagavaraosade valmistamise alal.

Põllumajanduse abistamiseks valmistame plaani järgi käesoleval aastal 200 traktoriatra, 400 hobuatra, 300 kultivaatorit, 300 vedruäket, 200 rohuniitjat, 300 hobureha ja 150 kartulivõtjat. Neist on I kvartaliks ettenähtud kogused valmis ning plaan 12,8%-liselt ületatud. Pealeselle on meie tehas mitmesuguste traktorite tagavaraosade valmistamise plaanist täitnud I kvartali jooksul isegi poole aasta plaani. See on tingitud asjaolust, et meie käitises on organiseeritud sotsialistlik töövõistlus. See on Riiklikus Liidutehases nr. 9 peamiseks ning tähtsamaks teguriks, mis tõstab tööviljakust. Meie tehas on lüli-

tunud ka vastavate Nõukogude Liidu teiste tehastega sotsialistlikku võistlusse. Meie tehase töölised tulid kahekordselt, see tähendab detsembri- ja jaanuarikuus, üleliidulises sotsialistlikus võistluses võitjaks. Nõukogude valitsus ja bolševike partei hindasid seda võitu. Meie tehast premeeriti Nõukogude Liidu Ministrite Nõukogu rändpunalipuga, mille juurde kuulub 150 tuhande rubla suurune rahaline preemia. Nimetatud summa kasutatakse ära meie tööliste heaolu ja kultuuritaseme tõstmiseks. See näitab, seltsimehed, et meie hea töö ei jää kunagi tähele panemata. Kuid tähtsaim selles on asjaolu, et kogu töö, kogu toodang, läheb meile endile, meie sotsialistlikule ühiskonnale.

Soovin teile, maa töötavale talurahvale, head edu ning head jõudu nende suurte ning vastutusrikaste kohustuste täitmisel, mis lasuvad teie õlgadel. Tugevdame tööliste ja talupoegade liitu! Elagu Nõukogude Eesti töötav rahvas! Elagu meie juht seltsimees Stalin! (Kiiduavaldused.)

TALUPIDAJAD, KASVATAGE ROHKEM LOOMI!

Tartu valla talupoja sm. Paberiti sõnavõtt

Seltsimehed! Ma võtan sõna meie põllumajanduse tähtsamast harust, loomakasvatusest, sest tunnen selle vastu huvi. Olen uusmaasaaja, nõukogude korra ajal sain 15 hektaari suuruse talu. Praegu oman kolm lehma ja olen huvitatud oma karja järjekindlast suurendamisest. Käesoleval aastal jätsin 3 noort karilooma kasvama, millega on kindlustatud ka minu karja suurenemine.

EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsus juhib tähelepanu asjaolule, et meil on väga palju lehmata talusid. On väga tervitav, et nüüd on sellele tähelepanu juhitud. Täiesti õige on ka otsus, et piimanormi tasumine loomade pealt ümber muudetakse.

Olen külavolinik ja tunnen oma piirkonnas väga eeskujulikku talu, kus loomakasvatusest on juba küllalt tulu saadud. See on kesktalupoja Peeter Võlli talu, kus on 15 karilooma, kustuurest 9 neist on lüpsilehmad. Piimanormi täidab Peeter Võll kahekordselt. Piimatoodangut saab ta lehma pealt aastas 3000—4000 kg. Tal on kultuurheinamaa, kus sõja ajal saak langes tun-

duvalt kunstväetise puuduse tõttu. Aga nüüd sai ta seda jälle küllaldaselt. Ta andis ära 800 kg vilja riikliku kokkuostu korras ja ostis selle eest endale 7000 kg põllurammu. Ega lehma saa lüpsma panna, kui talle pole korralikku toitu anda. Selle eest on aga talupidaja Peeter Völl hästi hoolitsenud.

Tal on ka tõuhobuste punkt. Oma 24 ha suuruses talus peab ta 15 karilooma ja 6 hobust, kusjuures kõik pole tööhobused. Olen tema majapidamist huviga jälginud, sest tunnen end tema kõrval veel noore põllumeheena. Tihti pean tema juures käima nõu küsimas. Siis on ta mulle kui külavolinikule ikka ütelnud, et see asi ei tohiks ikka nii edasi minna, tema peab normi maksma üheksalt lehmalt, kuna tema naabruses asuv niisama suur talu maksab hoopis vähem. Ütlesin talle, et kannatame veel veidi, küll valitsus seda olukorda parandab. Ja nüüd ongi valitsus selle ebaõige olukorra likvideerimiseks vastavaid samme astunud.

Tunnen huvi ka karja tõu parandamise vastu. Siin on peamiseks asjaks muretseda tõupulle, eriti headelt lehmadel. Mäletan, kui olin noor ja elas in Järvamaal, toodi Tali mõisast pulle tõukarja muretsemiseks. Nägin juba siis, et see on suureks kasuks karjamajapidamisele. Olen endale muretsenud ka tõuloomi, sest neist saab rohkem sissetulekut.

Panen kõigile südamele arendada rohkem karjapidamist. See annab meie põldudele rohkem väetist, sest me teame, et kunstväetis üksinda ei anna soovitud tulemusi. Kui meil on sõnnikut, siis saame suuremat saaki. See ongi kogu põllumehe tarkus. (Kiiduavaldused.)

Exhib. univ. Ta

TULEB ROHKEM ABISTADA ISAMAASÕJA INVALIDIDE PEREKONDI

Märjamaa valla talunaise sm. Nariste sõnavõtust

Toon teile tervituse Märjamaa töötavate talupoegadelt. (Kiiduavaldused.)

Paljud talud on jäänud sõja tagajärjel peremeheta ja nende aset peavad täitma naised. Nii pean ka mina praegu oma talu pidama, sest saksa fašistid tapsid 1944. a. minu mehe. Vaatamata raskustele olen oma talus hakanud sordiseemet aretama kohalike talupoegade kaasabil, kes omavad sordiseemet, mis

üldiselt annab väga head saaki. Nii võib seda öelda Kuusiku talinisu kohta, mis on meile kõige kättesaadavam. Laialt on meil tarvitusel ka Sangaste rukis, mis samuti annab häid saake. Et meil on liivased maad, siis kasvatame kartulisortidest peamiselt Kunglat.

Olen külavolinikuna astunud samme Isamaasõja invaliidide perekondade abistamiseks. Meie külas on talusid, kus on 7—10 last, kusjuures talus puudub töövõimeline inimene. On sääraseid talusid, kellel on söötis mitmeid hektaare, kus ei ole 2—3 aasta jooksul viljateragi kasvanud. Seepärast juhiksin Märjamaa valla täitevkomitee tähelepanu sellele, et nad püüaksid kõigiti abistada neid, kes on sattunud raskesse seisukorda.

KASVATAGEM ROHKEM SUHKRUPEETI

Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi Kartuli- ja Kõõgiviljade Valitsuse juhataja sm. Blumenfeldti sõnavõtt

Seltsimehed! Kartulikasvatuse küsimusel on täna oma kõnes peatunud juba Ministrite Nõukogu esimees seltsimees Veimer, samuti akadeemik seltsimees Aamisepp. Lubage sellepärast teie tähelepanu juhtida veel ühele põllumajanduslikule küsimusele, mis omandab meie oludes järjest suuremat tähtsust, nimelt suhkrupeedi kasvatamisele.

Tähtsaima tehnilise kultuurina seisab uue stalinliku viisaastaku seaduses esikohal suhkrupeet, mille kasvupindala peab NSV Liidus 1950. a. ulatuma 1 354 000 ha-ni ning suhkruotodang kasvama 2 400 000 tonnini. ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumi ajaloolised otsused rõhutavad eriti suhkrupeedikasvatuse taastamist, kasvupindade laiendamist ning hektaari- saakide kiiret tõstmist. Nimetatud otsuse täitmiseks tuleb mitte ainult taastada suhkrupeedikasvatuse tema põhilistes kasvupiirkondades, vaid luua ka uusi kasvatuspiirkondi kõikjal, kus kohapealsed tingimused seda lubavad. 1946. a. suhkrupeedi kasvatamise tulemused Eesti NSV-s ning ka endiste aastate katsed on vastuvaidlematult tõendanud, et meil on olemas kõik looduslikud tingimused suhkrupeedi edukaks kasvatamiseks.

Kodanliku Eesti algaastail kerkis, tingituna pärastsõjaaegsest suhkrupuudusest, suhkrupeedi kasvatamise küsimus esimest

korda teravalt esile. Üheaegselt teostasid 1920. a. seltsimees Julius Aamisepp Jõgeval 26 sordiga ning agronoom Ümarik Arukülas 9 sordiga suhkrupeedi sordivõrdluskatseid. Tulemused olid lootustandvad: Jõgeval saavutati keskmiselt 275 tsentnerit ha-lt, kusjuures suhkruprotsent kõikus 16,5—17% vahel. Neid katseid kahjuks ei jätkatud ja vaatamata 1920. a. teostatud katsete võrdlemisi rahuldavaile tulemustele ei võtnud suhkrupeedikasvatust kodanlikus Eestis laiaulatuslikku kuju. 1920. a. asutatud suhkrutööstuse aktsiaselts pettis suhkruvabriku ehitamise ettekäändel rahvalt 8 miljonit marka, kuid lõpetas paari aasta pärast oma tegevuse, ilma et ta suhkruvabriku ehitamist oleks alustanudki. Rahvas pettus ning ei uskunud enam oma suhkrutööstuse loomise võimalusse.

1933. a. kerkis suhkrupeedi kasvatamise küsimus uuesti üles, sest kõrgete sisseveotollide tõttu läks suhkur tunduvalt kallimaks. Sellest tingituna asuti rahva algatusel aastail 1933—1935 suhkrupeedi laiaulatuslikumate sordivõrdluskatsete läbiviimisele Pärnumaal. Ligi sajas talus korraldatud katsed andsid, arvestades meie kliimaatilisi olusid, häid tulemusi. 1933. a. saadi hektaarilt keskmiselt 257 tsentnerit, 1934. a. 406 tsentnerit ja põuasel 1935. a. 275 tsentnerit. Suhkruprotsent kõikus 16 ja 18 vahel.

Vaatamata neile üsna häile tulemustele ei teostunud meie oma suhkrutööstuse rajamine. Välismaast sõltuv kodanlik valitsus oli sunnitud suhkru sisse vedama, kartes, et suhkru sisseveost keeldumise tagajärjeks võib olla oma põllumajandussaaduste ekspordi langus. Nõukogude valitsus seevastu toetab ja edutab iga uut algatust, kui selle kasulikkus osutub tõendatuks. See pärast anti 1946. a. esimest korda talupidajatele kogu vabariigis suhkrupeedi külviplaan 1500 ha ulatuses. See algatus leidis töötavate talupoegade seas elavat vastukaja, mille tagajärjel vabariiklik külviplaan ületati ligi 400 ha võrra.

Hästi teostatud külv ja suvised hooldamistööd kandsid vilja ning esmakordselt Nõukogude Eestis teostatud massiline suhkrupeedi kasvatamine andis ülihäid tulemusi kõigil Nõukogude Eesti mullaliikidel.

Nimetan siinkohal mõningaid neist tulemustest:

Võrumaal saavutas Lasva valla talupoeg Arnold Tamberg hektaarilt 340 tsentnerit suhkrupeedi. Pärnumaal koristas Saarde valla talupoeg Andres Lehmmaa hektaarilt 250 tsentnerit suhkrupeedi. Valgamaal saavutas Karula valla talupoeg Anton Hermann hektaarilt 310 tsentnerit. Väljapaistva

saagi saavutas Harjumaal Johannes Land, kelle suhkrupeedi saak hektaarilt oli 400 tsentnerit.

Need väljapaistvad tulemused saavutati eesrindliku agrotehnika nõuete täitmise tulemusena. Ka vabariiklik ning maakondlikud keskmised saagid olid täiesti rahuldavad. Peetide suhkrusisaldus kõikus 16 ja 17% vahel.

Niisiis on laiaulatuslik suhkrupeedi kasvatamine Eesti NSV-s täiesti teostatav ja otstarbekohane.

Arvestades seda ning meie vabariigi suhkruvajadust, kinnitab Eesti NSV Ministrite Nõukogu oma 18. aprillil vastuvõetud määrusega suhkrupeedi kontraheerimise plaani 1947. a. saagist 150 000 tsentneri ulatuses ning otsustas asutada suhkrupeedi kasvatamise juhtimiseks ning suhkrupeedisaagi kokkuostu teostamiseks Eesti Suhkrupeedi Baasi.

Mainitud ENSV Ministrite Nõukogu määrus toob otsustava pöördepunkti meie vabariigi suhkrupeedikasvatuse arengusse, luues talle tööstusliku tuleviku. Suhkrupeedi tootjaile on valituse määrusega ette nähtud suured soodustused. Suhkrupeedi baasiga sõlmitavate lepingute alusel saavad suhkrupeedikasvatajad tasuta kõrgeväärtuslikku seemet ning neid varustatakse superfosfaadi ja lämmastikväetisega vähemalt nelja tsentneri ulatuses ha kohta.

Kokkuostutingimused on järgmised:

Iga baasi poolt vastuvõetud tonni suhkrupeedi eest makstakse 125 rubla rahas, müüakse soodustatud hinnaga (à 3,80 kg eest) 15 kg suhkrut, pealeselle antakse tasuta 15 kg siirupit ning 400 kg suhkrupeedilõikeid. Viimaseid kasutatakse heade tulemustega loomade söötmisel.

Lepingu alusel kohustatakse talupidajat müüma riigile ha-lt vähemalt 100 tsentnerit suhkrupeedi, kuna ülejäänud saagi on talupidaja õigustatud kasutama oma äranägemise järgi.

Kui talupoeg näiteks kasvatab 0,3 ha suhkrupeede, mille keskmine saak on 70—80 tsentnerit, on ta kohustatud müüma riigile 33 tsentnerit ning saab selle eest 412 rbl. 50 kop., 49,5 kg suhkrut, niisama palju siirupit ja 1,3 tonni suhkrupeedilõikeid. Kui ta aga müüb kogu oma toodangu, siis saab ta vastavalt 1000 rbl. rahas, 120 kg suhkrut, niisama palju siirupit ja 3,2 tonni suhkrupeedilõikeid.

Lepingu kohaselt peab talupidaja külvama suhkrupeedi varakult ja hästi ettevalmistatud maale. Kui talupidaja on teostanud õigeaegselt ka suhkrupeedi harvendamise, siis peab suhkru-

peedi baas avansina välja andma 20 kg suhkrut 1 ha kohta. Lepingu sõlmimisel maksab baas talupidajale avansina aga 200 rubla 1 ha kohta.

Seda osa suhkrupeedisaagist, mis ei kuulu riigile müümisele, vaid jääb talupidaja kasutada, võib hea eduga tarvitada looma-söödaks, sest suhkrupeedi söödaväärtus on 2 korda suurem söödapeedi ja teiste söödajuurviljade väärtusest. Suhkrupeet annab suurt pealsete massi, mis tuleb ära kasutada sileerimisel. Seega on areneval suhkrupeedikasvatusel tulevikus tähtis osa ka meie loomakasvatuse söödabaasi laiendamisel. Sügisel kokkuostetav saak läheb suhkruks ümbertöötamiseks Krustpildi suhkrutööstusse.

NSVL Toiduainete Tööstuse Ministeeriumi Suhkrupeavalitus on kavasse võtnud alustada 1948. a. suhkrutööstuse loomist Eesti NSV-s. Tulevikus peame kasvatama meie vabariigi suhkrutarviduse täielikuks katteks 10—12 tuhat ha suhkrupeeti. See kasvupindala annab küllaldaselt toorainet kahe suhkruvabriku varustamiseks.

Seltsimehed! Külvini on jäänud vaid mõned nädalad. Lepingud tuleb sõlmida juba eelseisva nädala jooksul. Suhkrupeediseeme on kohale toodud ning antakse viivitamatult välja lepingu sõlminud talupidajale. Suhkrupeet nõuab varajast külvi. Õigeaegne külv on esimeseks eelduseks kõrge saagi saamisel.

Meie ülesandeks on luua kõige lähemal ajal alus Eesti NSV suhkrutööstuse asutamisele. Selle ülesande me täidame. Et me oma sihi saavutaksime aga võimalikult kiiresti, selleks on tarvilik, et kõik Eesti NSV talupidajad saaksid aru meile pandud ülesande tähtsusest. Et suhkrupeedi kasvatamine muutuks massiliseks, leviks üle kogu maa, hõlmates kõiki Eesti NSV talusid, peame käesoleval aastal ületama külviplaani, saama kõrget suhkrupeedisaaki ning seda tõstma aasta-aastalt. Sellega kindlustame meie Nõukogude kodumaale, meie vabariigile täiendavalt tuhandeid tonne suhkrut, tõstame meie rahva heaolu. (Kiiduavaldused.)

ORGANISEERIMISTÖÖS ESINEB VEEL PUUDUSI

Ravila valla talupoja sm. Remmiku sõnavõtt

Lugupeetud seltsimehed! Ma tahaksin siin mõne küsimuse üles tõsta, mis on mind ja minu lähedasi talupoegi häirinud.

Kunstväetise kohta on küll juba sõna võetud mitmel korral, kuid selle jagamise kohta oleks mul natuke rääkida. Kunstväetist antakse viljamüügitšekkide eest. On saadud superfosfaati ja kaalisoola, kuna lämmastikväetist pole üldse saadud. Kunstväetist said ainult need talud, kes olid korras ja kes said üle normi vilja ära anda. Kellel aga oli ikaldus ja väike jõudlus, neile tekitas kunstväetise saamine raskusi. See küsimus tõsteti üles juba esimesel kongressil ja seltsimees Karotamm ütles siis, et kunstväetist tuleb jagada ka neile, kes ei oma müügitšekke. Ma paneksin südamele, et see korraldus ei jääks mitte hiljaks, sest kunstväetise külvi aeg on juba käes ja kui seda jagatakse hilja, siis on see kasutu.

Mõni sõna kunstväetise suunamise kohta. See suunati raudteejaamadesse. Talud, kes olid raudteejaamade lähedal, said selle kergemini kätte. Need, kes asusid kaugemal, oleksid saanud väetist magistraalteede kaudu autodega ära vedada. Seda aga ei organiseeritud, ja nii jäid need talupidajad väetisest ilma.

Teiseks turbaküsimus. Seda küsimust pole siin puudutatud. Turvas on tähtis tegur põllumajanduses, mis tõstab sõnniku väärtust ja säästab sööta. Rabasid on meil küllalt, neid leidub igas vallas, aga turbavõtmine on raske. Varem turvast ülestõttavad tööliselised on enamikus sõjakeerises kaduma läinud ja seepärast on turba tootmine väga madalal tasemel. 1946. aastal korraldasid keskasutused seda nii, et vallale määrati teatud norm, mille ulatuses tal tuli turvast välja võtta. Tööde läbiviijaks ja korraldajaks määrati inspektor. Tahan öelda seda, et keskasutused pööraksid ka sellele küsimusele vajalikku tähelepanu.

Järgmiseks külvipindade ja põllutööde plaan. Meil on kasutamisel suuremal osal põldudel 7 külvikorda. Kindlaid külvikordi on meil palju propageeritud, selle headest tulemustest on põllumehed ka teadlikud. Kui aga vaatame määratud külviplani, mis näeb ette suurel hulgal teraviljakülve, siis oleme tahes-tahtmata sunnitud oma külvikorrad segi ajama. Mul on näiteks

10,4 ha põldu ja kui meie 10,4 jagame 7-le, saame 1,5 ha suurused põllud, mis aga ei vasta külviplaanis nõutud 2,1 ha suurus-tele põldudele. Millest on tingitud niisugune nõue? Ma tahaksin sellele küsimusele vastata lühidalt.

Meie opereerime vanade katastriandmetega, mis on pärit 1912. aastast. Need andmed on 35 aastat vanad ja selle aja jook-sul on palju muutunud küll kahanemise, küll kasvamise teel. Me ei tohi unustada, et suure muutuse tõi ka „maareform“, mis teostati 1924. a. Siis tükeldati suured mõisapõllud ära väikes-teks talunditeks. Endistele põldudele ehitati maju. Majade aluste platside juurde tulnud teede, põlluvaheliste teede jne. alla läks terve hulk põllumaad. Siis oli näiteks juhuseid, kus talun-diks mõõdeti ainult põllumaad, mistõttu tuli rajada karjakopleid põllumaade arvel, ja see ei olnud mitte üksikjuhus. Sellele lii-tub veel riikliku laenuga ülesharitud uudismaa, mida arvesta-takse kui põldu. Suurem osa neist uudismaadest on aga alguses mõeldud ära kasutada püsivniitudena, sest juba enne harimist oli see maa määratud karja toidubaasiks. Kui me nüüd kõik need maalapid kokku võtame, saame üldise pinna arvel kaunis soliidse arvu.

Ma arvan, see küsimus on aktuaalne mitte üksi meie vallas, vaid on ülemaaline, ja julgen loota, et kongress nõustub sellega, kui resolutsiooni võetakse sisse küsimus korraldada uus põllu-pindade mõõtmise lähemas tulevikus, mis annaks kindla aluse meie põllupidamise süsteemi sisseseadmisele ja normide määra-misele. Normide suhtes ma ei mõtle, et tahaksime neid kärpida, aga sooviksime, et need oleksid õiglased.

HIUMAA TALUPOJAD ANNAVAD OMA PARIMA VIISAASTAKUPLAANI ELLUVIIMISEL

Hiumaa talupoja sm. Roaste sõnavõtust

Annan Hiumaa talurahva nimel meie kommunistlikule par-teile ja nõukogude valitsusele üle seltsimeheliku tervituse. (Kiiduavaldused.)

Meie, delegaadid, oleme siin kuulanud Ministrite Nõukogu esimehe seltsimees Veimeri kõnet, ja kui me nüüd läheme tagasi kodudesse, külanõukogudesse, täitevkomiteedesse, siis viime siit kaasa uut tahet ja jõudu nende suurte ülesannete lahenda-miseks, mille ees praegu seisab eesti talurahvas.

Maakondade täitevkomiteede esindajad peaksid võtma sõna puuduste ja raskuste kohta maakondades ja selle kohta, kuidas neist on üle saadud. See töö, mida me siin teeme, ei tohi viljatuks jääda. Meie, töötav talurahvas, tahame nüüd asuda veelgi innukamalt tööle, täita stalinlik viisaastakuplaan ja see suurel määral ületada.

Kuid meil hiidlastel on ka raskusi. Nii puuduvad meil põllutööriistade osas eriti sahaninad ja sahad. Nende hädavajalike tööriistade puudus on muidugi tingitud sõjajärgse perioodi raskustest.

Ära kuulanud Ministrite Nõukogu esimehe seltsimees Veimeri kõne, veendusime, et meie bolševike partei ja valitsus teevad kõik selleks, et ligemas tulevikus need puudused kõrvaldada, meie maarahva nõuded rahuldada ja meie põllumajandus taastada lähema kolme aasta jooksul.

Soovin Hiiumaa töötava talurahva poolt head kordaminekut meie Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi valitsusele ja bolševike parteile nende suurte tööde juhtimisel. Elagu seltsimees Stalin. *(Kiiduavaldused.)*

ÜLESANDEID LINAKASVATUSE ARENDAMISEKS

Põllumajanduse Ministeeriumi Tehniliste Kultuuride Valitsuse peaaagrnoomi sm. G. V ä h i sõnavõtt

ÜK(b)Partei Keskkomitee veebruaripleenumi ja EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsused asetavad partei- ja nõukogude organeile ning eriti talupidajaile-linakasvatajaile suure ja tähtsa riikliku ülesande — taastada ja ületada kolme aasta jooksul meie linakasvatuse sõjajärgne tase.

Linakasvatamine annab märgatavat lisatulu meie talupidajaile ja rahvamajandusele. Lina on hädavajalik toormaterjal nii meie tekstiiltööstusele kui ka talupidajaile endile linase riide, köite, nõöride jne. valmistamiseks. Linaseemneõlist valmistatakse mitmesuguseid keemiakaupu, nagu värnitsat, lakki jne.

Meie ketrusvabrikud vajavad viisaastaku lõpuks ümmarguselt 2400 tonni linakiudu, köite valmistamiseks kulub üle 600 tonni. Tööstuste linakiu vajadus ulatub viisaastaku lõpuks 3053 tonnini. Majapidamiste isiklikeks vajadusteks on kasutatud tavaliselt kuni 2000 tonni lina.

Lina kasvupind, mis Eesti NSV-s saksa okupatsiooni ajal langes äärmiselt madalale, on viimastel aastatel tõusnud kogu vabariigi ulatuses aga vaevalt 40%-le sõjaelsest tasemest ja reas maakondades, nagu Pärnu-, Viljandi- ja Valgamaal, veelgi vähem. Linakiu saak hektaarilt, mis ennesõjaeegselt 3,1 tsentnerilt langes sõjaajal 1944. aastaks 1,9 tsentnerile, on samuti vähe tõusnud. 1950. aastaks peame aga viima linapindala vabariigis 23 000 ha-ni ja keskmise saagi 3,8 ts-ni kiudu ha-lt, kusjuures 23 000 ha suuruse kasvupinna peame saavutama juba 1949. aastaks.

Eesrindlikud linakasvatajad on saavutanud märkimisväärseid tulemusi. Nii kasvatas uusmaasaaja J a a n K i t s i n g Vändra vallast 1946. a. lina 0,5 ha ja müüs riigile 200 kg linakiudu. Uusmaasaaja M ä r t P r i v i t s samast vallast kasvatas 0,5 ha, saades 400 kg kiudu hektaarilt. Kesktalupoeg J u h a n K a l d Pärnumaalt kasvatas 1 ha lina, saades ha-lt 350 kg linakiudu. Võrumaa talupidaja uusmaasaaja O s k a r K a h a r Võru vallast sai 4 tsentnerit kiudu ha-lt. Kesktalupidaja H e r m a n n S a r a p u u Rõuge vallast saavutas 3,8 tsentnerit kiudu ha-lt ja kesktalupidaja A n n a K a l l a s Vastseliina vallast ja H i l d a V e n t Haanja vallast said 4 tsentnerit ha-lt.

Kerkib küsimus, mispärast need talupidajad-linakasvatajad ja väga palju teisi nendetaolisi eesrindlasi on kasvatanud lina võrdlemisi suurel määral. Seepärast, et lina kasvatamine on kasulik. Uued kokkuostutingimused suurendavad tunduvalt linakasvatamise tulukust. Varumishindu tõsteti 25% võrra. Vastukaupade andmist suurendati 50% võrra. Uue soodustusena tuli juurde teravilja- ja kartulinormide asendamine linasaadustega, nimelt arvestatakse iga 100 kg linakiuga (keskmise sordi alusel, sort nr. 10 või LOD) kaetuks 400-kg teraviljanorm või 1600-kg kartulinorm. Pealeselle müüakse talupidajatele iga äraantud 100 kg linakiu kohta 5 liitrit petrooleumi ja iga 100 kg müüdud linaseemne vastu 12 kg suhkrut või vastavalt taimeõli või loomasöödakooke.

Et viia lina kasvupind juba 1949. aastaks sõjaelsele tasemele, on vajalik luua käesoleval aastal seemnebaas, mis võimaldab suurendada lina külvipinda järgmistel aastatel vastavalt viis-aastakuplaani nõudeile. Seepärast tuleb käesoleval aastal erilist rõhku panna linaseemne hektaarisaagi ja üldsaagi tõstmisele.

Seemnepuudusel tuleb tänava tarvitada tagasihoidlikke külvinorme. Need talupidajad, kel on linaseemet vähe, külvaku hekt-

aarile normaalse idanevusega ja puhastatud seemet mitte üle 100—110 kg. Lina tuleb külvata ristikusöödile, mis sügisel üles küntud. Külv teostada hästi haritud mullale ja külvi eel korduvalt äestada. Väetada kaali-superfosfaadiga või kaalisoola asemel tarvitada puutuhka ja superfosfaadi asemel fosforiidikomposti. Lina väetamisel tuleb linapõld hoida puhas umbrohist, milleks põldu 1—2 korral kitkuda. Esimene umbrohtude kitkumine viidagu läbi siis, kui linataimed on 5—10 sm pikad, teine kord paar nädalat hiljem.

Ka lina külvamise aega tuleb nihutada senisest varajasemaks. Linapõldude hea hooldamise puhul aitab see saake veelgi enam kindlustada, võimaldades ühtlasi lina palju varem koristada ja seega augustikuule kuhjuvat suurt töökoormust tunduvalt nõrgendada.

Väga tähtsaks saake tõstvaks abinõuks lina kasvatamisel on puhtasordilise külviseemne tarvitamine, mispärast peame panema erilist rõhku lina sordiseemne kasvatamise organiseerimisele.

Käesoleval aastal rajame kõrgema astme, s. o. eliitsordiseemne linapõlde 70 ha suurusel maa-alal, nimelt sovhoosides ja õppemajandites. Viisaastaku lõpuks tuleb paljundamisega jõuda niikaugele, et suure enamiku vabariigi linapõldudest seemendamise puhtasordilise linaseemnega.

Et puhtasordilise linaseemne paljundamine võtab aega, enne kui seda jätkub külvideks taludes, tuleb üleminekuajal organiseerida endisest ajast talundites olevate sordilinakülvide tunnustamist. Ühtlasi tuleb organiseerida Kalinini, Pihkva ja teistes põhjaoblastites parimaiks osutunud lina sordiseemnete kasutamise laiaulatuslikku katsetamist meie oludes. Sordivõrdluskatsed sortide rajoonimise otstarbel toimuvad meil Antsla ja Vana-Võidu sordivõrdluspunktis.

Väga tähtsaks abinõuks linakasvatuse arendamisel on linakasvatuse ja -töötlemise mehhaniseerimine. Meil töötab 5 toorlinavabrikut, kuid need asetsevad ainult Pärnu- ja Viljandimaal. Kõige intensiivsemates linakasvatuspriirkondades — Võru, Valga ja Tartu maakonnas — ei ole ühtki toorlinavabrikut. Toorlinavabrikute ehitamist nendes maakondades tuleb alustada viivitamata. Ühtlasi tuleb organiseerida toorlina töötlemise punkte põllumajandusühistuis ja hobulaenutuspunktides.

Lina koristamine, kupardamine, seemnepeksmine toimus meil veel täiel määral käsitsi. Konstrüksioonilt ei ole need masinad

keerulisemad kui koristamismasinad, milliseid meil valmistatakse. Teiste liiduvabariikide uuemaid ja meie oludele sobivaid masinatüüpe tuleb hakata valmistama ka Eesti NSV tööstustes. Seemnepuhastamise laperdid, linamurdmismasinad jne. on veelgi lihtsamad.

Lõpuks on väga tähtis ja vajalik, et ka eesrindlikud talupidajad ise teeksid selgitustööd lina kasvatamiseks, levitaksid agrotehnilisi teadmisi ja uurimusi teistele linakasvatajatele ja oleksid ise eeskujuks.

KAUPADE TRANSPORTIMINE ON ORGANISEERITUD VILDAKULT

Tõstamaa valla talupoja sm. I r d i sõnavõtust

Seltsimehed! Annan Tõstamaa valla talupidajate nimel edasi tänu Ministrite Nõukogule meie antud rändpunalipu eest (*kiiduavaldused*), mille me saime möödunud aasta sügisel tööde hoolika läbiviimise ja kõigi normikohustuste täitmise eest. Praegu on meil kevadised põllutööde ettevalmistused tehtud. Samuti on täidetud metsatööde plaan. Oleme tasunud esimesena maakonnas käesoleva aasta piimanormid. Püüame ka edaspidi varumisplaani täita ja ületada.

Üheks seni lahendamata küsimuseks meie vallas on superfosfaadi puudus. Uusmaasaajate põldude ja reservmaade väetamiseks ei ole seda praegu olemaski. Kui kogu Pärnumaale on tulnud superfosfaati 260 tonni, siis Tõstamaal ei ole uusmaasaajad saanud seda ühtki kilogrammi. Superfosfaat on suunatud Abja ja Vändra jaamadesse, kust see tuleks aga tingimata edasi toimetada ka mereäärsetesse valdadesse, nii Tahkuranna kui ka Tõstamaa valda.

Sama lugu on ka tsemendiga. Paljud uusmaasaajad ei ole saanud tsementi, kuigi me lehtedest loeme, et tsemendi tootmise plaan on I kvartalil täidetud 159%. Milles asi seisab? Asi on selles, et ETKVL ei laadi tsementi kitsarööpalisele raudteele, ja seega jäävad meie uusmaasaajatel hooned ehitamata, kuna mõnes teises kohas on tsementi külluses. Seda asja peaksime parandama. Niimoodi ei saa enam edasi minna. Eriti uusmaasaajail on puudus nimetatud ainetest, kuna teised talunikud võivad seda vilja vastu vahetada. Et aga uusmaasaajal ja kehvi-

kul on vilja vähe, siis on ta sunnitud neist vajalikest kaupadest loobuma. Sellepärast pöördun ma uusmaasaajate ja kehvikute nimel partei ja valitsuse poole, et seda asja parandataks.

HOOLAS TÖÖ ON KÕRGETE SAAKIDE TAGAJAKS

Jõhvi valla talupoja sm. Mägi sõnavõtust

Seltsimehed! Tervitan ENSV talurahva II kongressi Jõhvi valla talupidajate poolt.

Jõhvi vallas tuli sõja ajal paljudel talupidajatel oma kodudest lahkuda. Nüüd on aga enamik tagasi tulnud. Sellest tingituna puudus 1945. a. talupidajatel seemnevilja 125 tonni. 1946. a. puudus seda juba vähem — 47 tonni —, ja käesolevaks aastaks oleme pideva tööga saavutanud olukorra, et meil on seemnepuudujääki ainult 4 tonni. Olemasolev seemnematerjal on meil puhastatud ja sorteeritud.

Meie masinaühistus on enamasti vanad masinad, mida ei taheta palju kasutada, sest nad teevad halba tööd. Nüüd oleme astunud samme remonditöökoja avamiseks ja loodame, et see teostub juba käesoleval aastal. Samuti loodame saada remondimaterjali.

Minu talul on 3 ha põllumaad. Naabertalul on samuti 3 ha põldu. Olude sunnil jäid mul sõja ajal ühel aastal sügisesed künnid tegemata. Järgmisel aastal kündsin kevadel ja varsti selle järel seemendasin. Minu naaber sai oma sügisel küntud põllult otra ja nisu 28 tsentnerit hektaarilt, kaeru 32 tsentnerit hektaarilt ja kartuleid 150 tsentnerit hektaarilt. Mina sain kevadkünnile külvates hektaarilt otra ja nisu 12 tsentnerit, kartuleid 100 tsentnerit ja kaeru 10 tsentnerit. Nägin seejuures väga suurt vaeva. Järgmisel aastal sain juba hektaarilt rukist 18 tsentnerit, otra ja nisu 16, kaeru 16 ja kartuleid 190 tsentnerit. Möödunud aastal töötasin eriti hoolega. Tuli isegi käsitsi umbrohtu välja kitkuda. Kuid see tasus end ära. Nüüd sain juba rukist hektaarilt 20 tsentnerit, otra ja nisu 18, kaera 21 ja kartuleid 200 tsentnerit. Minu naabrid imestasid, et ma kätega kitkusin kartulivagudest umbrohtu ja puhastasid maad, kuid nad nägid samuti, et see vaev ei olnud asjata.

ENSV Ministrite Nõukogu esimees seltsimees Veimer ütles, et on tarvis pidada kinni heast maaharimisest ja teha korra-

likku tööd, ja kui on vähe jõudu, siis muretseda abi. Seda tuleb teha. Tuleb rakendada rohkem jõudu põldude harimisele. Sellega, seltsimehed, ma lõpetan.

Elagu meie Nõukogude Eesti!

Elagu meie Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit!

Elagu meie suur juht seltsimees Stalin! (*Kiiduavaldused.*)

MULDADE LUPJAMINE ON TÄHTIS TEGUR MULLA-VILJAKUSE TÕSTMISEL

Tartu Riikliku Ülikooli professori sm. Halliku sõnavõtust

Lugupeetud seltsimehed! Ajaloolises EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsuses on täie õigusega tulipunkti võetud meie muldade viljakuse tõstmise võimalused. On selge, et viljakuse tõstmiseta ei saa olla arenevat põllumajandust ja loomakasvatust.

Ma tahaksin puudutada meie põldude lupjamise küsimust. Lubjal on mitmesugune mõju: ta mõjub mulla füüsilistele omadustele, mulla küpsusele, sömerusele ja moodustab taimede kasvu jaoks kasulikke baktereid, mis loovad aluse mullaviljakusele. Edasi soodustab lubi mulla toitainete varude kasutamist. Nii näiteks mõjub lubi õieti nii nagu annus superfosfaati, sest hapu muld, mis enne ei reageerinud fosforväetisele, annab lubjaga koos hea väetise, mille mõjul suureneb ka saak. Tähendab, lubi vabastab mulla fosforist, muudab ta taimedele kättesaadavaks. Terve rida taimi võib kasvada ainult lubjarikkas mullas. Need on söödateravili, oder ja nisu, mis hapus mullas ei arene. Kõigi nende mitmesuguste mõjude tõttu on võimalik saaki tõsta, ja nad tõusevad keskmiselt 3 tsentnerit, kergemel muldadel 2—4 ja rasketel muldadel 3—5 tsentnerit ha-lt. Ometi ei ole veel neile võtteile tähelepanu pööratud ning on isegi väidetud, et meie mullastik ise sisaldab küllalt lubja.

Selle eksiarvamuse lükkas ümber viimane aastakümme, kus selgus, et olime liiga optimistlikud oma muldade lubjasisalduse suhtes.

On olemas maakondi, näiteks Võrumaa, kus 85% põllumuldadest kannatab liigse happesuse all. Muld on tugevasti hapu, mis pole normaalne. Valgamaal on vastav protsent 75, Tartumaal 48, Viljandimaal 42 ja Pärnumaal 40. Need arvud ei anna

kindlat mõõdupuud otsustamiseks, kuid igas nimetatud maakonnas on terve rida valdu, kus kõik mullad kannatavad liigse happesuse all.

Võtame näiteks Võrumaa. Seal asub Võru—Pihkva raudtee ning Antsla ja Emajõe suudme vahel kolmenurkne maa-ala Mooste, Laheda, Põlva, Veriora ja teiste valdadega, kus 100% liselt kõik mullad on liiga hapud. Tartumaa kaguosas — Meeksi, Võnnu ja Ahja vallas — on 100% muldadest liiga hapud ja naabervaldades Kavastus, Palal, Saarel ja Voorel on vastav protsent 75—95. Valgamaal on terve rida valdu, kus esineb samuti hapusid muldi: näiteks Vaoküla, Kuigatsi, Taheva ja Kaagjärve vald. Viljandimaal on hapusid muldi Karksi ja Holstre vallas. Pärnumaal kannatavad mullad tugeva happesuse all järgmistes valdades: Lõuna-Pärnumaal Saardes, Abjal, Talil, Tahkurannas ning Tihemetsal ja Pärnu linarajoonis — Väandra ja Tori vallas.

Mis puutub muldade absoluutsesse lubjatarvidusse, siis ei ütle statistilised keskmised andmed selle kohta midagi. Üldse võiks öelda, et kõik mullad, kus reaktsioon on hapu, vajavad lupja üle 4 tonni hektaari kohta. On valdu, kus valla keskmine lubjatarvidus tõuseb 9 tonnile hektaari kohta. Pärnumaal Tahkuranna ja Tihemetsa vallas on keskmine lubjatarvidus üle 7 tonni. Võrumaal on keskmine lubjatarvidus 5,1 tonni.

Sellest selgub, et lubjatarvidus on äärmiselt suur. Ja kui me võtame kokku kogu Lõuna-Eesti maakondade uurimused, siis tarvitab kogu see ala üle 2,5 milj. tonni lupja. See on igatahes suur hulk ja tekib küsimus, kust võtta seda lupja, mis tarvis läheb sellise suure maa-ala lupjamiseks.

Selleks on Eestis ideaalsed võimalused. Eestis on palju lupja. Lubjapaas jahvatatult on hea väetis, samuti on meie põlevkivituhk sobiv väetiseks, kuid nende tarvituselevõtmine nõuab transporti ja see teeb meile raskusi. Sõjajärgses ülesehitustöös on transport koormatud ja põlevkivituhka ja lubjapaasi on Lõuna-Eestisse raske kohale tuua. Sellepärast peab kohapeal leidma materjali, millega saaks lahendada lubjatarbe küsimuse. Siin on tarvitusele võetud kohapealsed magevee lubisetted, lubitufid ja järvekriit. Lähemal ajal ilmub vastav brošüür, kus selle kohta on materjali, milline on ta väljanägemine, kus ta asub jne. Lubjakiht asub jõeorus enne nõlva üleminekut lamiks väikese keerme keelena, kus turbakihi all on valge pude materjal vähema kivikõvade tükkide sisaldusega. Pärnumaa jär-

vede kallastel on tolmpent materjali. Järvelubi asub meie madalsoode põhjas suuremate lademetena. Viljandimaal Kõpu jõe kaldal Meleski turbasoos asub seda lubjakihti mitme kilomeetri ulatuses, samuti asuvad Tartumaal Puhja valla Ulila tööstuses järvekriidi lademed. Siis edasi Võrumaal Tamula, Vagula ja Tabina järve kaldal ning veel terves reas teistes kohtades. Peab ütlema, et need kohad pakuvad võrdlemisi häid materjale. Nende tagavara ületab 18 milj. tonni, tähendab, kui oli vaja 2,5 milj. tonni, siis ületab see 7-kordselt. Sellepärast oleks äärmiselt vajalik, et neid looduslikke varasid hakataks kasutama, ja seda juba tänavu.

Tarvis on vaid pealne kiht eemaldada, kaevata selle alt välja valge mass ja tõsta see välja kuivama. Tavaliselt tuleb väga paljudel juhtudel põhjavesi välja, eriti kui on tegemist järvelubjaga, ladulubjaga. Et lubi on liiga märg, et teda hakata põldudele vedama, siis peab ta kohapeal kuivama. Alliklubi on pulbrisarnane, pealpool vett, ja teda võib otsekohe välja vedada.

Ma räägiksin mõne sõna lubja väljavõtmise ajast. Võtta võib õieti kogu aasta, et aga tööpinge on talvel väiksem, siis tehaksegi taludes seda enamasti talvel. Seda võib aga teha ka kesksuvel, eriti enne suviste tööde algust. Põllutöödest kõige lähedamaks ajaks on mai lõpp, pärast kevadiste külvitööde lõpetamist, enne heinatööde ja kesatööde algust. Seda aega tuleks kasutada, lubi välja kaevata ja kas või mõni kooremgi kohale vedada, et iga põllumees võiks oma silmaga veenduda, kas ja kui võrd ta avaldab mullale mõju.

Milline muld vajab lupja, seda peab enne teaduslikult uurima, sest igale mullale ei avalda lubi mõju. Kui muld on küllalt lubjarikas, siis loomulikult lupja ei tarvitata.

Selleks saadetakse Teaduste Akadeemia mullalaboratooriumist jaoskonnaagronoomidele vastavad kaardid, kust iga põllumees saab näha oma talu asendit. Kuid igakord ei ütle ka see midagi, sest proovid on võetud laialt 2- kuni 3-km vahega. Keegi ei ütle, et seal vahepeal poleks happelist mulda. Igal juhul tuleks endal selles küsimuses orienteeruda, milleks kasutatu rida lihtsaid võtteid.

Kui muld on tugevasti leetunud ja pealmise tugeva huumusekihi all on kahvatu kiht, siis on tegemist happese mullaga. Päris hea ülevaate annavad mulla happesusest umbrohud. Kui esineb põldrõigas, on tegemist hapude muldadega, kui aga esineb põld-

sinep, siis on tegemist lubjarikaste muldadega. Mõni sõna põldrõika ja põldsinepi eraldamisest. Põldrõigast lahti pekstes jagunevad kõdrad üksikuteks tükkideks, kuna põldsinepil kõder poolitub ja seeme tuleb välja. Kui põllul leidub hapuoblikat, on muld hapu, samuti ka nälgheina, kaderohu jne. leidmise korral.

Kindlad otsused selles küsimuses annab muldade analüüs, mida tuleb kasutada. Seda korraldab Teaduste Akadeemia Mullalaboratoorium, kuhu tuleb proovid saata järgmisel aadressil: Tartu, Riia tn. 60. Pärast analüüsimist saadavad kohalikud jaoskonnaagronoomid täpsed andmed muldade lubjatarviduse kohta.

Edasi tuleb teha kalkulatsioon, kui palju vedada lupja põldudele. Enamasti kasutatakse siin mahumõõte. Lupja tuleb külvata sellele põllule, kus toimub kõige intensiivsem maa harimine. Selleks on kõige ideaalsem kesapõld, kusjuures oleks soovitav külvata lupja kahes osas: üks läheks koos sõnnikuga mulda ja teine pool annusest jääks mulla peale. Maikuu oleks õige aeg lubi välja vedada, siis saab seda kasutada kesapõllu väetamiseks. Seda oleks parem teha sel juhul, kui külvatakse ristikut taliviljasse. Lugu on selline, et esimesel aastal ei ole loota lubjaga väetamise tagajärjel saagi tõusu. Ta ei ole nagu superfosfaat, mis kohe esimesel aastal mõjub. Kui esimesel aastal mõju ära jääb, siis ärgu pettutagu. Efekt avaldub teisel, kolmandal ja neljandal aastal ja kestab kümneid aastaid. Lubja mõju on kestnud rohkem kui 30 aastat. Vastavas kirjanduses leidub andmeid, milles hoiatatakse kartulipõldudele lubja andmise eest, sest kartul on haput reaktsiooni eelistav taim, ta läheb kärna ja tärklise protsent väheneb. Seda juhtub siis, kui on ületubjatud.

Põhja-Eesti mullad kasvatavad hästi kartuleid, nii et hädaoht ei peitu lupjamises. Kartulipõllu lupjamisel tuleb arvestada, et esimesel aastal lubi ei pääse mõjule. Kartul sellest lubjast midagi ei saa, küll aga teised kultuurid. Ma toon paar arvu, mille järgi võime moodustada esimese kalkulatsiooni Lõuna-Eesti 5 maakonna jaoks, kus on 370 tuhat ha põllumaad, mis kannatab tugeva lubjapuuduse all. Kui meie sellelt 370 tuhandelt hektaarilt arvestame enamsaaki 3 tsentnerit ha-lt, siis saame enamsaaki 100 tuhat tonni. See on hulk, mida tuleb arvestada, see on suur rahvamajanduslik tulu.

Kui võtame üksiku põllupidaja seisukohalt, siis on alati, kui lupjamise küsimus on esile kerkinud, väidetud ja enese vaban-

duseks ette toodud töö- ja veojõu puudust. Ma esitan küsimuse, kas on kunagi jäänud vedamata laudasõnnik tööjõu- ja veojõupuuduse pärast. Säärast juhust ei saa olla, aga ometi veetakse laudasõnnikut iga aasta põldudele. Ja sageli ei ole lubjalademed palju kaugemal kui laut.

Kui lähtume enamsaagist, mida saadakse sõnnikuga väetades, siis võime arvestada meie oludes leetmuldade puhul enamsaaki 8—11%. Akadeemik Ridmani kalkulatsiooni kohaselt, mis on reaalne kalkulatsioon, tuleks arvestada, et lubi annab kogu oma mõju vältel pool oma kaalust juurde. Nii et veo- ja tööjõupuudus ei tohiks siin olla vabandavaks põhjuseks. Ja ma tahaksin loota, et see agrotehniline võte hakkaks enam ja enam juurduma meie talupoegade seas, samuti sovhoosides, et kõikjal teostataks massiliselt põldude lupjamist.

Kui on selles asjas küsimusi ja tekib raskusi, palun informeerida mind, minu laboratooriumi. Me anname heameelega nõu ja saadame oma kaastöölised kohale asja korraldama, et võiksite suhtuda lubjaküsimusse niisama tõsiselt, nagu seda tehakse teistes liiduvabariikides.

TAASTAME KIIREMINI MEIE PUUVILJANDUSE

Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi Aianduse ja Mesinduse Valitsuse juhataja sm. Kerdi sõnavõtt

Seltsimehed! Kõigile on küllalt hästi teada see suur kaotus, mis sai aiandusele ja mesindusele osaks saksa okupantide läbi ja erakordsete külmade tagajärjel. Enamik siinoliijaist on teadlik sellest kahjust ja on kogenud seda oma isiklikest aedadest.

Siiski kordaksin meeldetuletuseks mõningaid arvusid. Meil enne sõda olnud 3,5 miljonist viljapuust on järel vaid 600 000 ja 3 800 000 marjapõõsast on järele jäänud ainult 1 200 000. Mesilasperede arv on langenud 106 000-lt 22 000-le. Okupatsiooni ajal hävisid meie puuviljanduse taastamise alused — istutusmaterjalide tootmise baas, viljapuukoolid.

Arvestades puuviljanduse suurt tähtsust rahvamajanduses ja tööliskonna tervishoiu parandamisel, seadis Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee XVI pleenum endale ülesandeks tunduvalt laiendada aiandust, rajada uusi viljapuuga marjaaedu, nii et 1949. aastaks oleks meil 1 000 000 vilja-

puud, 2 700 000 marjapõõsast ja 400 00 vaarika- ja maasika-istikut.

Aluseks võttes praegust viljapuude ja marjapõõsaste arvu, on meil talundi kohta keskmiselt 3—4 viljapuud, 6—7 marjapõõsast ning maasikate ja vaarikate kasvupind on vaid 2—3 ruutmeetri suurune. Kahtlemata esineb aga palju niisuguseid majandeid, kus ei ole ühtki viljapuud ega marjapõõsast ning kus puuduvad maasikate ja vaarikate istandused.

Puuviljanduse taastamisel seame ülesandeks, et iga majand rajaks endale lähemate aastate jooksul uue viljapuu- ja marja-aia säärase keskmise arvestusega, et talu aias oleks 15—20 viljapuud, 40—50 marjapõõsast ning maasikate ja vaarikate kasvupindala oleks 100—150 ruutmeetrit. Säärane aed suudab rahuldada talupidaja enda vajadusi, kindlustades nii värskeid kui ka säilitatud aedvilju taluperele kogu aastaks, ja võimaldab osa tooteist turustada väljaspool, saata linnade töötajate varustamiseks jne.

Kust aga võtta istutusmaterjali uute aedade rajamiseks? See on praegu kõige raskem küsimus. Istutusmaterjali saamiseks on taastatud ja tööle rakendatud 25 riiklikku viljapuukooli ja 67 erapuukooli. Et aga teatavasti viljapuude istutusmaterjali kasvatamiseks kulub 5—6 aastat, siis suudavad puukoolid istutusmaterjalide puuduse katta alles järgnevatel aastatel. Marjapõõsaste osas on aga paljundamine lihtsam, sest nende istutusmaterjal valmib keskmiselt kahe aasta jooksul ja nende saamise küsimust on kergem lahendada. Kuid siiski ei jätku olemasolevate riiklike ja erapuukoolide toodangust täiel määral, et ligemal ajal varustada istutusmaterjaliga kõiki talupidajaid, töölisi ja teenistujaid nende aedade rajamisel. On vaja luua uusi puukoole ja eriti põllumajandusühistute liinis, sest ühistute ühiskondlikes majandis on võimalik luua väikesi marja- ja viljapuukoole talupoegade varustamiseks istutusmaterjaliga. Seda võimalust palun kohalviibijail, kui nad tagasi pöörduvad oma töökohta ja piirkonda, kindlasti üles tõsta ja organiseerida tööd nii, et juba käesoleval aastal pandaks ühistu majandis alus väikeste viljapuukoolide ja marjaaedade rajamisele. Teiseks on ühistute kaudu kergem ja hõlpsam kohale muretseda istutusmaterjali kaugemal olevatest puukoolidest.

Suur ja lai võimalus on luuviljaliste paljundamiseks juurevõsundite kaudu. Seltsimehed, te teate, et kirsi-, kreegi- ja ploomipuud annavad kergesti juurevõsundeid. Neid leiate igast

aiast, kus on kasvanud kirsid, kreegid ja ploomid. Nii teiste liiduvabariikide kui ka meie vabariigi eesrindlaste kogemuste põhjal on juurevõsundid heaks materjaliks uute aedade rajamisel. Teatavasti annab niisugune väärtuslik sort nagu Liivi kollane munaploom sordiehtsaid juurevõsundeid, mida ei ole tarvis vääristada. Läänemaal on mereäärsetes valdades rohkesti väärtuslikke kohalikke luuviljaliste, ploomi- ja kreegipuude teiseid, mis on hõlpsasti paljundatavad juurevõsunditega. Sellepärast, kasutage neid juurevõsundeid, organiseerige ühistellimisi, ühiseid äratoomisi põllumajanduslike ühistute kaasabil neist piirkondadest, sest sel teel saab rohkesti istutusmaterjali, saab kiiremini rajada uusi viljapuuaeda.

Luuviljaliste aedade rajamist tuleb eelistada seemneviljalistele, sest luuviljalised hakkavad vilja kandma teisel, kolmandal või neljandal aastal pärast istutamist. Öuna- ja pirnipuude istutamisel ei ole saagi varajane kättesaamine nii kindel. See on aga eriti praegu tähtis, sest viljapuuaeda on vähe ja neilt saab toodangut elanikkonna varustamiseks vaid piiratud ulatuses.

Edasi tahaksin tähelepanu juhtida mõnele küsimusele mesinduse alal. Teatavasti on mesilastepidamine äärmiselt suure tähtsusega väärtusliku toiduaine mee ja vaha tootmiseks. Kuid suuremat tähtsust omab veel mesilastepidamine põllumajanduskultuuride seemnesaakide tõstmisel. Viimase küsimusega on Eesti põllupidajad vähe tegelnud, kuid katsed mesilaste dresseerimisel ristikuseemne põllu tolmutamisel on andnud häid tulemusi.

Viljandimaa Tarvastu valla talupidaja K i s s a ja Holstre valla talupidaja P ä r t n a dresseerisid 1945. aastal mesilasi ristikuseemnepõldudel ja said sel teel suuremaid seemnesaake. Kui tol aastal oli keskmine seemnesaak ümbruskonna taludes 75—100 kg hektaarilt, siis nimetatud talumeestel oli seemnesaak 132—140 kg hektaarilt. See on märgatav tõus. 1946. a. dresseeriti Läänemaal Pürksi vallas mesilasi $\frac{3}{4}$ -hektaarilisel ristikupõllul ja saadi saaki 208 kg hektaarilt. Samal ajal said teised talumajandid saaki 150 kg hektaarilt. See näitab, kui suurt tähtsust omab mesilastepidamine põllunduskultuuri ja peamiselt ristikheinaseemne saakide tõstjana.

Peamiseks raskuseks mesinduses on kahe viimase aasta jooksul olnud saagi ikaldus, sest saak loodusest on olnud väike. Eesrindlikud mesilastepidajad on aga mesilasi teadlikult hoolandanud, on toodangu suurendamiseks külvanud meetaimi ning

saanud selle tulemusel märkimisväärseid saake. Nii sai Virumaal mesinik Pruuli kahe pere kohta 20 kg, Läänemaal talupidaja Arro — 26 kg, Lõoke Tartumaal — 20 kg mett jne. Tähendab, mesilaste teadliku hooldamisega võime meesaake tõsta.

Eelolevad ülesanded mesilastepidamisel seavad kindlaks nõudeks suurendada mesilasperede arvu ja parandada mesilaste korjevõimalusi, et saada suuremaid saake.

Eestis on kõikjal olemas võimalusi aedade rajamiseks ja mesinduse organiseerimiseks. Neist võimalustest tuleb kinni hakata, rajada aiad ja mesilad igas talus juba lähemate aastate jooksul, et 1949. aastaks täita partei Keskkomitee XVI pleenumi otsused.

ROHKEM TÄHELEPANU KÜLMAKINDLATELE VILJAPUUSORTIDELE

Harjumaa Rae valla talupidaja sm. R a e d a sõnavõtt

Seltsimehed! Minu eelkõneleja seltsimees Kerdi kõneles aianduse tähtsusest. Mul on kavatsus rääkida viljapuusortidest.

Kui vaadata meie viljapuaedu, siis avaneb meie ees kurb pilt. Õunapuud valgendavad kui luukered surnuaial ja meie aiad on surnud. Nii nagu igal vanal inimesel on oma järeltulijad, nii peab see ka viljapuudel olema, kes tema elu edasi viivad. Neid juurdetulijaid peame saama puukoolidest. Puukoole on aga kahjuks vähe, sest paljud on oma tegevuse lõpetanud. Kuid siiski on puukoolides midagi olemas, ja kuigi mitte esmajärgulist materjali, siis vähemalt teisejärgulist. Ka teisejärguline puu annab mõningat saaki seni, kuni puukoolid annavad paremat istutusmaterjali.

Peame hakkama kasvatama külmakindlaid sorte. Olen jälginud möödunud talve külma tagajärgi ja leidnud, et ka see kahjustas meie aedu tunduvalt. Õrnad sordid on kannatanud möödunud aasta külma käes.

Mul on huvi sordiaretuse vastu. Olen kasvatanud aastakümneid uusi sorte ja need sordid on külmakindlad. Mul on sordiaretuse aed, kus külmal talvel oli 180 õunapuud ja kus minu aretatud sortidest hävis kõigest 7%. Millest see tuleb, et need sordid olid nii külmakindlad? See tuleb asjaolust, et nad on

kohanenud meie karedale kliimale ja on omandanud külmakindluse võitluses raskete looduslike tingimustega. Välismaise päritoluga viljapuud ei ole külmaga harjunud ja on külmaõrnad. Endistel aegadel ei pööratud kahjuks tähelepanu viljapuude külmakindlusele, sest varem ei olnud nii külmi talvi kui oli 1939./1940. a. ja seetõttu ei hoolitud ka sordiaretusest.

Mul on kogemusi, kuidas kodanliku korra ajal vaadati sordiaretusele. Ühel põllumajandusnäitusel esinesin 64 uue viljapuusordiga, minu kõrval oli välja pandud 4 tuntud sorti. Mulle ei antud auhinda, kuid 4 ammutuntud sordi väljapanijale anti teine auhind. Oldi isegi pahased, et miks sa aretad nii palju sorte. Muidugi ei tohi me sortide arvu liiga suureks viia, vaid peame aretatud sortidest valima kõige väärtuslikumad, kõige külmakindlamad.

Aretus nõuab aastakümneid, võtab väga palju aega, enne kui ilmneb vili, mis näitab, kas teda kõlbab kasvama jätta või peab hävitama. Ja tavaliselt on tõesti väärtuslikke nende hulgas üsna väike protsent. See on sordiaretajale majanduslikult kahjulik, sest ta peab hävitama puud, mida on mitu aastakümnet aretanud. Siin on aga tarvis üldsuse huvisid arvestada, siin ei saa oma kasule vaadata. Seda sorti, mis on osutunud külmakindlaks ja väärtuslikuks, peab aga paljundama ja levitama.

Minu aeda on külasthanud mitmed asjatundjad. Möödunud sügisel saadeti erikomisjon minu aretatud sorte uurima ja komisjon hindas 17 uudissorti väärtuslikuks ja külmakindlaks.

Lugupeetud seltsimehed, lubage mul esitada soov. Nagu teate, leidub siin ja seal meie külades, aedades veel palju külmast järelejäänud viljapuid. Mina olen mitmes aias leidnud väga väärtuslikke viljapuid. Nii leidsin endise Raasiku mõisa aias 4 maguskirsipuud, mis olid külmast talvest järele jäänud. Maguskirsipuud kardavad külma ja on meie aedades külmaõrnamad puud. See sort tuleks võtta paljundamisele meie puukoolides. Teiseks leidsin Harjumaal aias, kus kõik õunapuud on hävinud, vana pirnipuu, mille vili on väärtuslik. Järvemaal on Paju talu aias mustsõstrasort, mis on väga suuremarjaline. Seda sorti peaks sealt tooma ja paljundama. Tõin sealt pistokste näol mitu võsu ja loodan neist endale kasvatada suureviljalise mustsõstrasordi.

Ma paluksin, lugupeetud seltsimehed, kui kusagil aias leidub mõni väärtuslik sort, mis on külmast järele jäänud, siis teatada sellest minule kirjalikult, kus sort asub, missugune sort jne.

Soovitavad oleksid ainult väärtuslikud sordid. Üldse oleks hea, kui teatataks ka kõigist tundmatuist sortidest, mis on külmast järele jäänud.

Tahaksin mainida veel üht asja, nimelt suureviljaliste pähkli-puude-sarapuude otsimist metsas. Olen leidnud pähkli-puid, kus olid küljes väga suured pähkliid, ühel olid peaaegu kreeka pähkli suurused. Neid peaks meil hakkama kasvatama.

LOOMAKASVATUSE OLULISI PROBLEEME

Põllumajanduse ministri asetäitja sm. Laanela sõnavõtt

Seltsimehed! Käesolevat aega iseloomustavad põllumajanduse ja loomakasvatuse arengu mahajäämine nõudmistest põllu- ja loomakasvatussaaduste järele.

Loomade arvu juurdekasv, toodangu tõus, tõuaretustöö ja noorloomade üleskasvatamine ei kulge tempoga, mis kindlustaks loomakasvatuse sõjaeelse taseme kõige kiiremat taastamist. Tõsiseks puuduseks loomakasvatuse alal on vähene noorloomade üleskasvatamine, loomade madal toodang, suguisasloomade vähenemine, emiste arvu puudulik juurdekasv, väike paarituspunktide võrk ja paarituskampaania mitterahuldav organiseerimine ja läbiviimine.

Puudutan lühidalt olukorda loomakasvatuse taastamise ja arendamise alal.

Loomakasvatuses omavad suurimat osatähtsust talumajandid, kelle valduses on 85,7—89,8% kogu kariloomade arvust. Vaadeldes lähemalt olukorda talude loomakasvatuses, leiame siin terve rea häirivaid asjaolusid. Talude loomakasvatuse arendamise 1946. a. plaan on täidetud ainult sigade osas 101,5%, kuna veiste alal on plaani täitmise protsent 97,3, vasikate alal 81,7, emiste — 73, lammaste — 97 ja hobuste alal 98,7. Häiriva momendina esineb emiste arvu 7,3%-line tagasimine. Üldine vabariiklik loomakasvatuse plaan on siiski täidetud.

Loomade arv taludes on liiga väike. Nii oli meil 1. jaanuaril 1947. a. 54% taludest ühe lehmaga, 56% taludest ühe hobusega, kahe lehmaga talusid oli kõigest 30% talude üldarvust ja kahe hobusega talusid oli 15%. Samuti on väga suur arv talusid, kus üldse ei ole loomi. Veisteta on 2,6% ja lehmata 6,4% taludest. Sealjuures on talude suurus 10—30 ha, s. t. sääraseid talud, mis on maa poolest kõige tugevamad. Nende hulgast oli lehmata

3710 talu, lammasteta 18%, sigadeta 19% ja tööhobusteta isegi 25% talude üldarvust.

Taludesse loomade juurdesoetamine on äärmiselt nõrk ning nõuab otsustavat ja kiiret parandamist. Esimeseks võtteks sel alal on küllaldane noorloomade saamine ning üleskasvatamine, mis seni on toimunud äärmiselt ebarahuldavalt.

1946. a. kasvatati üles iga 100 lehma kohta ainult 29 vasikat ja iga 100 mära kohta 21 varssa. Need arvud on äärmiselt väikesed. Põllumajanduslike Ühistute Keskliit peab organiseerima massilist vasikate, varssade ning teiste noorloomade üleskasvatamist ja ostu-müügi korraldamist loomata ja väheste loomadega oleku likvideerimiseks taludes. Üheks tähtsamaks eeltin-gimuseks küllaldaseks noorloomade saamiseks on küllalt tihe paaritusjaamade võrk ja selle komplekteerimine kõrgeväärtuslike isassuguloomadega. Analüüsides olukorda näeme tõuisasloomade arvu vähenemist. 1946. a. on sugupullide arv vähenenud 6,4% võrra, sugukultide arv 10,6% ja sugujäärade arv 8,4% võrra, kusjuures ainult sugutäkkude arv suurenes aasta jooksul 7,7% võrra.

Vabariiklik paaritusjaamade organiseerimise plaan on täidetud pullide osas 89%, kultide osas 91%, täkkude osas 90% ja jäärade osas ainult 71%. Vaatamata sellele, et paaritusjaamade organiseerimise plaani pole täidetud, on emasloomade paaritusplaan täidetud. Kuid peab otsekohe ütlema, et see toimus tun-nustamata isasloomade arvel ning on suureks miinuseks kodu-loomade aretuse töös.

Praegu on kõige teravamaks küsimuseks loomakasvatuse arendamisel söötmise korraldamine, millest sõltub koduloomade madal toodang ja mis tugevasti pidurdab loomakasvatuse aren-damist. Söötmine on nõrk. Kontrollialustel karjadel, kus sööt-mine on umbes 30% parem, söödeti 1945./1946. kontrollaastal ühe lehma kohta ca 1900 söötühikut. Selleks, et tõsta toodan-gut tasuvuse kõrgusele, peaks lehm aga saama umbes 2500 söötühikut, s. o. 30% rohkem.

Nõrga söötmise põhjuseks on loomakasvatuse huvidega koos-kõlastamata sööda tootmine. Ei ole korraldatud suvist ega talvist söötmist, pole karjakopleid, kultuurheinamaid, väärtus-likku heina, juurvilja, kartulit ja silo. Suureks takistuseks on ka jõu- ja mineraalsöötade ning kunstväetise, juurvilja, silokultuu-ride ja heinaseemnete vähesus.

Söödabaasi korrastamine peab toimuma söödakultuuride

laiendamise ja hektaarisaakide tõstmise teel, samuti rohumaade parandamise ja kultiveerimise teel. Selleks on meil hiiglaslikud võimalused. Kõigi rohumaade ja soostunud maade kultuurseisu viimine annaks meile 5 miljonit tonni sööti. See arv võimaldaks meil pidada 1 000 000 lehma, 250 000 hobust, 1 200 000 siga, 1 000 000 lammast ja 5 000 000 kodulindu. Loomakasvatuse toodanguks kujuneks siis ca 3 000 000 tonni piima, 150 000 tonni liha ja 27 000 tonni mune.

Ma peatusin meie talude loomakasvatuse kahe kõige teravamama puuduse juures, nimelt loomade arvulisel juurdekasvul ning söödabaasi korraldamisel. Nende põhiliste puudustega kaasub veel terve rida teisi puudusi tõuaretustöö korraldamise, veterinaarse olukorra ja zooveterinaarse teenindamise alal, samuti juhtimise alal kohalike nõukogude, partei- ja põllumajanduslike organite poolt, loomakasvatuse ehituste remondi ja püstitamise alal, mehhaniseerimise ning loomakasvatusliku inventariga varustamise alal jne.

Kogu nende puuduste kompleks ohustab tõsiselt meie loomakasvatuse arenemist ning ähvardab muutuda kaunis tõsiseks probleemiks.

Arvestades kiiresti kasvavate linnade ja tööstusrajoonide nõudmiste suurenemist loomakasvatussaaduste järele, peame otsustavalt ja järsult suurendama loomakasvatuse arendamise tempot, sest loomakasvatus ei tohi muutuda pidurdavaks teguriks maa industrialiseerimisel ning kogu rahvamajanduse arenemisel.

Seda silmas pidades seab Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee XVI pleenumi otsus peamiseks nõudmiseks loomakasvatuse alal: „taastada ja ületada 1949. a. lõpuks vabariigi kõigis maakondades ja valdades veiste, hobuste, lammaste ja sigade arvu sõjajärgne tase. Suurendada loomade saagi- andi piima, liha, villa ja noorloomade suhtes, ületades viisaastaku lõpuks tunduvalt sõjajärgse taseme“.

Vastavalt sellele peame kasutusele võtma kõik olemasolevad ressursid, samuti võtma loomakasvatuse arendamise senise plaani revideerimisele, kusjuures tuleb praktilisi võimalusi arvestades üles seada reaalsed plaani juurdekasvu normatiivid, mis kindlustavad meile nõuetekohase loomakasvatuse arenemise. See plaan on fikseeritud pleenumi otsuses ja selle täitmiseks ning ületamiseks peavad kõik loomakasvatuse alal töötajad koos töötavate talupoegade, relvastatult eesrindliku nõukogude teaduse saavutustega, andma kogu oma jõu.

ME EHITAME ÜLES OMA KODUD

Salme valla talunaise sm. Väli sõnavõtt

Tervitan teid, seltsimehed! Olen saarlane Sõrve poolsaarelt. Lahkudes Sõrve poolsaarelt viisid sakslased vägivaldselt kaasa kõik kohalikud elanikud. Kui me aga tagasi tulime, leidsime oma kodukoha paljana, lagedana. Praegu oleme nagu linnud taeva all, kes ehitavad pesa oksa peale. Kui ma tulin 4 väikese lapsega tagasi Saksamaalt, kuhu mind vägivaldselt viidi, siis nägin, et sakslased on riisunud paljaks ka Sõrve poolsaare, nagu nad riisusid ja laastasid kogu Eestimaa. Aga siiski me ehitame jälle üles oma kodud, ehitame üles nõukogude riigi.

Igäüks, kes teist on Saaremaal käinud, teab, et meil, saarlastel, on vähe mehi, aga siiski asusime kartmatult tööle oma kodude ülesehitamiseks. Aga milliste raskustega on see kõik tehtud? Kui ma Saksamaalt tagasi tulin, leidsin eest sakslaste poolt hävitatud kodu. Kui mind ära aeti, jäid mul maha 7 sarvloomu ja 3 hobust, kui ma aga tagasi tulin, ei olnud neist midagi järele jäänud. Nüüd olen asunud oma kodusse uuesti elama. Mulle on vastu tulnud, on antud panga kaudu laenu, olen ostnud lehma, hobuse ja muretsenud käsitööga raha teise lehma ostuks. Aasta-paari pärast olen majanduslikult samasuguses olukorras nagu enne.

MASINA-TRAKTORIJAAMAD ON TALUPIDAJAILE TÕHUSAKS ABIKS

Võru masina-traktorijaama direktori sm. Lutsu sõnavõtt

Seltsimehed! Nõukogude valitsus paneb suurt rõhku töötava talurahva igakülgsel abistamisele. Selle üheks tõenduseks on masina-traktorijaamade ja hobulaenuuspunktide organiseerimine, mille peamiseks ülesandeks on töötava talurahva abistamine põllutöödel, eriti just nende abistamine, kellel ei ole oma majapidamises veojõudu ja põllutööriistu.

Mina pean oma kohuseks rääkida teile, kuidas Võru masina-traktorijaama töötajate kollektiiv on toime tulnud selle tähtsa ülesandega 1946. a. ja kuidas mõtleme edaspidi abistada talupoegi põllutöödel.

Kõigile on teada, et Võrumaal on palju hobuseta talupoegi, kes soovivad masina-traktorijaama abi. Lähtudes sellest võttis Võru masina-traktorijaam oma kõige suuremaks ülesandeks võimalikult rohkem abistada töötavaid talupoegi.

Lühikese ülevaate saamiseks sellest, kuidas meie kollektiiv tuli toime riiklike ülesannetega 1946. a., tahaksin ma tuua mõningad arvud. 1945. a. teostasime 2000 ha pehmet kündi, kuid 1946. aastal juba tunduvalt rohkem, nimelt 2525 ha. Seda oli aga vähe ja meie kollektiiv tegi aasta algul pingelist ettevalmistustööd plaani ületamiseks, ja plaan täideti 157%^o-liselt. Talupidajaile on tarvilik, et masina-traktorijaamad täidaksid tööplaani kõigi tööpõhiliikide alal, mida nõuab ka valitsus masina-traktorijaamalt. See saavutati. Kevadkünniplaani täitsime 174%^o, kesakünniplaani 110%^o ja sügiskünniplaani 150%^o ulatuses. Ka meie hobulaenuspunktid täitsid oma plaani 1946. a. 101%^o-liselt.

Millisel viisil osutus selline plaani ületamine võimalikuks? Peamiseks teguriks oli siin sotsialistlik võistlus, mille organiseerijaiks ja juhtideks olid meie partei-algorganisatsioon ja ametiühingu liikmed. Sotsialistliku võistluse korras remontisime oma traktorid ja põllutööriistad. Igaühele on arusaadav, et halvasti remonditud traktorite ja põllutööriistadega on võimatu plaani täita. Sellest sai aru kogu meie kollektiiv. Organiseerisime sotsialistliku võistluse ja lõpetasime traktorite ning põllutööriistade kõrgekvaliteedilise remondi juba 1946. a. veebruarikuus. Nõukogude valitsus hindas kõrgelt meie tööd ja andis meile üleliidulise rändpunalipu.

Teiseks tähtsamaks teguriks plaani ületamisel oli lepingute sõlmimine talupoegadega. Kuidas viisime selle läbi? Me teame, et lepingute sõlmimine talupidajatega ei ole mitte ainult tehniline töö, vaid vastutusrikas poliitiline ülesanne. Selle läbiviimiseks lõime tiheda kontakti valdade täitevkomiteedega, et selgitada, kuidas on parem abistada talupidajaid ja kellega üldse lepinguid sõlmida. Talupidajad aga tulid ise meile vastu ja aitasid selle töö läbiviimisel kaasa.

Kolmandaks teguriks oli kütteenetega varustamine. Teie teate, et riik annab meile kütteeneid ja nende kohalevedamine ei tekita masina-traktorijaamale suuri raskusi. Peamiseks raskuseks kujunes aga kütteaine kohalevedu traktorite töökohtadesse. Meil Võrus on talupidajaid, kes asuvad 50—60 km kaugusel masina-traktorijaamast. See asjaolu pani meid mõtlema.

Talupidaja, eriti hobuseta talupidaja, ei saa tulla kütteaine järele. Talupidajate abistamiseks toimetasime õlid kohale oma hobulaenutuspunkti hobustega ja autodega. See oli suureks abiks, mis kaasa aitas plaani ületamisele.

Neljandaks teguriks oli meil maršruudi koostamine, kuidas ja millal traktorid peavad töötama. Selle töö viisime läbi talupidajate kaasabil, mistõttu meie traktorid ei seisnud kordagi teadmatuses, kuhu järgnevalt tööle asuda.

Viiendaks teguriks oli see, et traktorite ja väljaantud tööriistade tehniline korrashoid oli hea. Meie kollektiiv kohustab iga traktoristi temale antud tööriistu ja masinat alaliselt korras hoidma. Traktorist peab hästi teadma, millist tehnilist hooldamist vajavad põllutööriistad ja masin.

Meie 1946. a. tööd hindas Nõukogude valitsus kõrgelt, andes meile neljandat korda rändpunalipu. Kuid kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus õpetavad, et kunagi ei tohi rahule jääda saavutatud tulemustega. ÜK(b)P Keskkomitee ajalooline veebruaripleenumi otsus ja EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsus andsid masina-traktorijaamadele lahendada suured ülesanded.

Mõni sõna selle kohta, kuidas Võru masina-traktorijaam on käesoleval aastal ette valmistunud EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsuste elluviimiseks. Kõik ettenähtud nõuded, võib öelda, on meil täidetud ja me oleme oma töö nii organiseerinud, et saame käesoleva aasta plaani mitte ainult täita, vaid ka ületada. Kui me möödunud aastal lõpetasime remondi veebruarikuus, siis möödunud sügisel organiseerisime oma töö nii, et lõpetasime traktorite remondi juba detsembrikuus.

Lõpuks tahaksin talupoegi üles kutsuda veel tihedamalt koonsuma masina-traktorijaamade ümber, et ühiselt täita need ülesanded, mis meil ees seisavad. *(Kiiduavaldused.)*

VARAJASE KÜLVIGA TÕSTAME SAAKI

ENSV Teaduste Akadeemia Põllumajandusinstituudi Kuusiku filiaali noorema teadusliku kaastöölise sm. Halleri sõnavõtust

Seltsimehed! Me oleme siin kuulnud juba teist päeva väga kasulikke õpetusi, oleme kuulnud väga kasulikke kogemusi tegelikelt põllumeestelt. Kõik need õpetused ja kogemused taot-

levad üht eesmärki, et me saaksime oma põldudelt võimalikult suuremat saaki.

Ma tahan siin rääkida ainult ühest küsimusest ja nimelt nüüsgusest, mida on teil kõigil ilma erandita võimalik rakendada ja mis ei nõua teilt mingit lisatööd ega kapitalikulutust, s. o. otstarbekama suvivilja külvi aja valikust. Otstarbeka külviaja valikul on igivanast ajast olnud suur tähtsus ja kahtlemata valitseb isegi praegu veel meie vanemate talupidajate seas tõekspidamisi, mis kahjuks suurelt osalt põhinevad ebausul. Neil tõekspidamistel on üks joon, nimelt see, et külviajad võivad olla hilised. Arusaadavalt sõltuvad külviajad ka ilmastikuoludest, mistõttu saagid võivad ühel aastal olla natuke suuremad ja teisel aastal väiksemad. Aga maksimaalset saaki ei ole hilise külvi korral võimalik saada. Nagu ENSV Teaduste Akadeemia korrespondeeriv liige seltsimees Pill siin rääkis paljudest katsetest Jõgeval ja Raadil, on vastuvaidlematult tõestatud, et meie suviviljasaagid külviaja edasinihkumisega hilisemale ajale järjest vähenevad. Kui külvame juuni algul, siis saame 50% sellest, kui oleksime külvanud mai algul. Need külviaja katsed on näidanud ja tõestanud, et saak langeb, kui jääme külvamisega hiljaks. Kuusiku katsejaamas oleme asunud külvitöid teostama esimesel võimalusel, kui põld kannab peal harimisriistu ja hobuseid. See on õieti sobivaim aeg. Te olete juba lehtedest lugenud ja kuulnud siin-seal, et üle meie vabariigi on külvitööd juba alanud. Ka Kuusiku Instituudis algasid tööd möödunud nädala lõpul.

Mitmesuguste väga varajaste külviaegade valiku juures kerkib üles väga palju küsimusi. Esmajoones küsimus, kuidas peab suviteravili vastu hiliskevadistele öökülmadele, kuidas on idanenud seemned, kuidas nad mullas madalat temperatuuri taluvad, kuidas on lugu põldude umbrohtumisega ja seemnete piimaleminekuga.

Nendele küsimustele tahaksin lühidalt vastata. Kuusiku teostatud külviaja katsetes on esimene külv teostatud ilmastikuoludest sõltuvalt, olenedes sellest, kui vara on põllumajanduslik kevad saabunud, kalendriliselt 25. märtsi ja 27. aprilli vahel. Nii et me võime mõnel aastal isegi märtsikuud arvestada külvi-kuuna. 10 aasta katsete andmeil on meil olnud kaks säärast head juhust: 1938. a. ja 1943. a., millal oli võimalik teostada esimest külvi juba 25.—27. märtsil. Seejuures ei olnud maa külmanud ega tehtud katseid nii nagu soos, vaid päris põllule. Siinjuures juhin tähelepanu sellele, et meie külvid ei ole tehtud

porisse. Oleme ära oodanud 4—5 päeva, et põld oleks kuivanud ja võimalik peale minna, ning alles siis on põldu haritud ja sinna seeme külvatud.

Kuidas toimub niisuguse varajase külvi puhul mulla ettevalmistamine külviks?

Siin on põlluharimisel teatav erinevus. Meil soovitatakse kevadel esimese mullaharimisriistana tarvitada libistajat, kuid peab ütleva, et sel ajal ei saa seda kasutada, sest põld on liiga märg. Seepärast peab esimese riistana kasutama kultivaatorit või vedruäket. Sellega harime põllu 4—5 sm sügavuselt, seemendussügavuselt, üles ja jätame ta tuulduma, sest vastasel korral ei peendu muld korrapäraselt, harimisriist kisub üles suuremad mullalahmakad, mis on märjad ja jäävad mulda. Seepärast jäetakse põld mõneks tunniks tuulduma. Järgmise riistana kasutame kerget äket, äestades sellega põllu üle. Kui äestame õigel ajal, saame ilusa sõmera struktuuriga mulla ja sinna võib teostada külvi kas otsekohe samal päeval või järgnevatel päevadel. Külvi võib teostada reas- või laiialtkülvi korras. Külvi tuleb kohe sisse äestada.

Peab ütleva, et varajasemal ajal külvatud viljaseemned seisavad kaua aega, mõnikord isegi üle 3 nädala mullas üles. tõusmata. Sellepärast ei maksa aga veel kohkuda, kui seeme ei tõuse 7—8 päevaga, nagu hilise külvi juures.

Kuidas on suviteravilja külmakindlus? Nõukogude Liidu teadlased on selle küsimuse lahendanud. Meie suviteraviljaorased kannatavad vigastamatult välja kuni -8° öökülma 5—6 tunni kestel ja vähemate vigastustega isegi -12° öökülma. Kui seeme on külvatud külma mulda ja seemne idanemine on toimunud madala temperatuuri juures, siis on suviteraviljaorased külmakindlad. Võime arvestada kuni -10° külma, mida nad ilma suuremate vigastusteta taluvad. Kuusiku Katseinstituutis on 10-aastase katseperioodi kestel olnud meie kõige madalam öökülm $-7,6^{\circ}$. Siit näete, et meie oludes ei esine nii karme kevadeid.

Kuidas on lugu idanenud seemnetega? Kui võtame põhimõtteks teostada külvi esimesel võimalusel, kui loodus selleks võimaluse pakub, nii näiteks teeme külvi märtsikuus, millal on ilusad ilmad, aga aprilli algul tuleb külm periood, maa külmub ja lumi tuleb maha, kas me siis sel korral ei riski? Niisuguseid juhtumeid on meil olnud, näiteks 1938. a., millal 3—4 päeva pärast külvi maa külmus ja lumi tuli maha, aprilli lõpul aga sulas

maa uuesti üles ja tõusis oras. Need külvid igatahes õnnestusid väga hästi. Ma teostasin vastavas laboratooriumis selle küsimuse põhjalikumaks uurimiseks katseid, mis näitasid, et idanenud seemned kannatavad 10- kuni 12-päevast külma, kui temperatuur ei lange alla -5° . Kui seemne juures on temperatuur -5° , siis elavad need 6—10 päeva kestel selle vigastamatult üle. Kui aga temperatuur langeb alla -5° , siis tekivad vigastused. Nii näeme, et ka idanenud seemned kannatavad mullas välja üsna madalaid temperatuure. Kui seeme ei ole idanenud, on ta külmakindlus veelgi suurem.

Kuidas on lugu seemne piimaleminekuga, mis on seoses varajaste külvidega? Põllumehed ja agronoomiline personaal ei ole selles küsimuses selgusel. Ei taheta madala temperatuuriga seemet välja külvata kartuses, et seeme läheb piimale. Ma pean ütleva, et see ei ole õige. Madal temperatuur ei soodusta piimaleminekut, vaid takistab. See ei ole füsioloogiline, vaid on mikrobioloogiline protsess, mis on kõrgemas temperatuuris palju elavam kui madalas. Seega võib hilisemate külvide korral seemne piimaleminek kõrgemas temperatuuris palju kergemini esineda kui madalas temperatuuris ja sellepärast on seemne piimaleminekut sügisel rohkem märgatud kui kevadiste külvide juures. Piimalemineku põhjustajaks on niiskus mullas, kui see tõuseb üle 70%. Varajaste külvide teostamise juures on mullas aga ainult 60% niiskust.

Nüüd lubage veel peatuda lühidalt põldude umbrohtumisel, mida kardetakse varajaste külvide juures. Ka see küsimus on pikaajaliste katsetega lahendatud ja need katsed on näidanud, et varajastes külvides ei ole umbrohtu rohkem kui hilistes külvides. Muuseas olgu mainitud, et varajaste külvide umbrohtumise juures peab läbi viidama juurestiku äestamine. See on otsestelt agrotehnika nõuetega kooskõlas.

Kuidas kujunevad meil saagid olenevalt külviaegadest? Tavaliste külviaegadena on kasutatud maikuu teise poole külve. Katsed on näidanud, et kõik meie suviteraviljad — kaer, oder, nisu — annavad varajasema külvi puhul kõige kõrgemat saaki. See näitab veenvalt, kui suur väärtus on varajastel külvidel. Suvinisusaaki on suudetud varajase külvi puhul tõsta 40%, võrreldes maikuu teise poole külviga. Kaera enamsaak on umbes 20% või ligemale 300 kg hektaarilt, võrreldes mai teise poole külviga, odral 200 kg hektaari kohta ja hernel 400—500 kg hektaari kohta, võrreldes mai teise poole külviga. Need andmed on

saadud pikaajaliste katsete tulemusena Põhja-Eesti keskmise sügavusega rihkmuldadel Kuusikul. Kuidas saagid teistel mullaliikidel kujunevad, selleks on katseid korraldatud väga raske- tel muldadel Pärnumaal Piistojal 4 aastat, Järvamaal Koigi val- las Huuksi katsejaamas 6 aastat ja Lõuna-Eestis Jõgeva katse- asutuses 2 aastat. Kõigil nendel mullaliikidel näitavad katse- tulemused, et varajasemad külvid annavad paremat saaki. Mitte üksi tera kvantiteedis, vaid ka kvaliteedis on vahe. Vara- jastel külvidel on kesta protsent väiksem. Rasva protsent kaerte juures on varajastel külvidel suurem kui hilisematel külvidel.

Kõike kokku võttes näeme, et varajane külviaeg t õ s t a b s a a k i. See on ka teaduslikult põhjendatud. Katsed on näidanud, et meie oludes on külvitöid võimalik alata mitu nädalat varem, kui seda tegelikult tehakse.

Seltsimehed, kasutame esimest külvivõimalust. Seepärast panen teile, talurahva esindajaile, südamele — asuge kohe agrotehniliselt sobival ajal suviteravilja külvama ja propa- geerige seda laialdaselt oma ümbruskonnas, sest see on üks tähtsamaid abinõusid suviteraviljasaakide kiireks tõstmiseks.

PÖLLUMAJANDUSÜHISTU PEAB NÄITAMA EESKUJU

Tapa põllumajandusühistu esimehe sm. Mürgi sõnavõttust

Seltsimehed, kongressist osavõtjad! Palju on üht kui teist küsimust puudutatud, kuid vähe on puudutatud põllumajandus- ühistute küsimust.

Me tunneme kodanlikust ajast põllumajandusühistuid nn. põl- lumajandusseltside nime all, mis kaugeltki ei taotlenud seda eesmärki, mis praegused põllumajandusühistud. Kodanliku Eesti ajal oli põllumajandusühistu kulakliku elemendi toetaja ja püüdis välja suruda kehvikuid ning sulasemehi iseseisvast põllu- majandusest selleks, et saada endale odavat tööjõudu. Kuid Nõukogude Liidu süsteemis on põllumajandusühistu peamiseks eesmärgiks kaasa aidata põllumajanduse üldisele arenemisele ja töötava talurahva teenindamisele, eeskätt aga uusmaasaajate, kehvikute ja demobiliseeritute abistamiseks põllumajanduse taseme tõstmisel.

Kahjuks pean aga ütlema, et põllumajandusühistu tähtsusest ei ole kõik põllumehed veel õigesti aru saanud. Oleks loomulik,

et kõik põllupidajad on põllumajandusühistute liikmed. Põllumajandusühistu eesmärgiks peab olema haarata enda ümber kõik talupidajad ja abistada oma liikmeskonda.

Ma puudutan Tapa põllumajandusühistu tegevust, kuidas ühistu on abistanud oma liikmeid seemnevilja raskustest ülesaamisel ja samuti nende varustamisel kunstväetisega. Talupidajate seemneviljaga varustamisel on Tapa põllumajandusühistu leidnud kaks teed: 1) seemnevilja vastastikune laenutamine põllupidajate vahel ja 2) seemnevilja kokkuost nende majapidamistelt, kellel on vilja võimalik müüa riikliku seemnevilja turustuse kontori hindadega. See viis leidis meie põllupidajate poolt vastuvõtmist ja rakendamist. Nii saadi kartuliseemet kokku osta üle 4 tonni.

Kunstväetise osas varustame eeskätt ühistu liikmeid, mis toimub järgmiselt: põllumajandusühistule anti vabaks teatud kvantum kunstväetist oma liikmete vahel jagamiseks. Selleks oli kasutada umbes 18 tonni kaalisoola, 20 tonni lämmastikku ja 40 tonni superfosfaati, kusjuures igale ühistu liikmele jagatakse välja 100 kg lämmastikku, 100 kg kaalisoola ja 400 kg superfosfaati. Seejuures tõi iga põllupidaja nende abistamiseks, kellel seeme puudus, kas 100 kg kartuleid või 50 kg seemneks kõlblikku teravilja. Kontrollimisel selgus, et valla kohta tuli seemnevilja puudu umbes 10 tonni. Selles ulatuses on valla ühistud suutelised talumehi varustama.

Põllumajandusühistu peab arendama peamiselt neid alasid, mis on põllumehele kõige südamelähedasemad, need on seemneviljakasvatus, tõuloomade kasvatus ja samuti aiandus. Tapa põllumajandusühistul puudub aga veel oma majand. Selle majandi arendamine peab olema põllumajandusühistu liikmeile au- ja südameasjaks. Ühistu peab ta muutma põllumajanduse alal eeskujulikuks majandiks, kust talupidajad võiksid omandada neid kogemusi, mis on viljasaagi tõstmiseks tarvilikud.

Samuti peab põllumajandusühistu oma tegevuses püüdma lahendada kõiki põllumehe huvitavaid küsimusi, nagu turba ülestöötamine jne. Tapa põllumajandusühistu tahab üles töötada kuni 200 kuupmeetrit alusturvast. Alusturba tootmise laiendamise suuredame neid aluseid, mis on tarvilikud karja ja põllumajanduse taastamiseks. Kui talund saab küllaldaselt alusturvast, on võimalik karja arvu tõsta 1—2 lehma võrra.

Meie südameasjaks peab olema tõsta iga põllumajandusühistu eeskujulikule tasemele.

KAUBAD PEAB TALUPOEG KÄTTE SAAMA ILMA SPEKULANTIDE VAHENDUSETA

Särevere valla talupoja sm. Kangeri sõnavõtust

Lugupeetud seltsimehed! ÜK(b)P Keskkomitee ja EK(b)P Keskkomitee juhtnõõride järgi on meie põllumajandusele ja põllupidajaile pandud väga suured ja tähtsad ülesanded. Praegune kongress on selleks kokku kutsutud, et leida teid ja võimalusi nende ülesannete kiiremaks ja paremaks lahendamiseks.

Nõrk on kontroll tööstustoodete jaotamise üle. Nii näiteks seisavad suured kogused meie valla jaoks määratud kunstväetist jaamades, kuhu nad on vagunitest välja aetud ja seisavad nüüd lageda taeva all vihma käes. Samal ajal tunnevad aga talupidajad, eriti kehvikud, kunstväetisest suurt puudust.

Ka vajaliku inventari muretsemisel oleme praegu suuresti spekulantide mõju all. On juhtumeid, kus meil tehti vankriratas, mis maksis 1000 rubla. Nüüd nägime oma üllatuseks siin näitusel, et 2000 rubla eest võib saada terve rautatud vankri. Pean selle teate koju viima ja see on kindlasti rõõmustav teade. Edaspidi aga tuleb leida võimalusi, kuidas tööriistu ja muud vajalikku soodsamalt tarvitajaile kätte toimetada.

TEADUS JA PRAKTIKA PEAVAD KÄIMA KÄSIKÄES

Stalini preemia laureaadi akadeemik sm. Eichfeldti sõnavõtust

Lugupeetud seltsimehed! Tervitan eesti töötava talurahva II kongressist osavõtjaid Üleliidulise Lenini-nimelise Põllumajandusteaduse Akadeemia ja Eesti NSV Teaduste Akadeemia bioloogia- ja põllumajandusteaduste osakonna poolt. (*Kiiduavaldused.*) Soovin teile head edu teie suures töös.

Nõukogude Liidu sotsialistlikku riiki ehitatakse teaduse abil nii majandus- kui ka kultuurielus. Teerajajaks põllumajandusteadusele on Marxi-Engelsi-Lenini-Stalini õpetus. Nõukogude Liidus töötavad mitmed sajad uurimisinstituudid, laboratooriumid, katsejaamad ja katsepõllud kümnete tuhandete kaastöölisega. Aga teaduslik uurimistöö ei lõpe Nõukogude Liidus mitte katseasutustes. See ei ole piiratud otseselt uurimisalal töötajate tööga, vaid teadusliku uurimistöö iseloom on Nõukogude Liidus

säärane, et uurimistööst võtavad edukalt osa miljonid, s. t. kogu rahvas. Kui rahvas ise ei oleks osa võtnud oma riigi ümberehitamisest, kultuuri ja tehnika tõstmisest, kas siis oleks toime tulnud nende suurte saavutustega, millest meile siin seltsimees Veimer kõneles. Rahva abil pandi põllutöödele sajad tuhanded traktorid, kombainid ja teised moodsad masinad. Rahvas hindas neid masinaid ja rahva kaasabil muudeti need veelgi paremaks.

Rööbiti teadlastega leiata Stalini preemia laureaate ja töökangelaste nimekirjades kuulsate põllumajanduse mehhaniseerijate ja suurte viljasaakide meistrite nimesid. Kes Liidus ei teaks kuulsaid traktoriste Boris Oskini ja Paša Angelinat või suurte saakide meistrit Jutkinat, kes juba aastaid saab üle 1000 tsentneri kartuleid hektaarilt, või kõrgete saakide meistreid Jefremovit, Parmašinat ja teisi. Sm. Veimer nimetas eile siin seltsimehi Sepperit, Raedat ja Kurvitsat Eestist, kui kõrgete saakide meistreid.

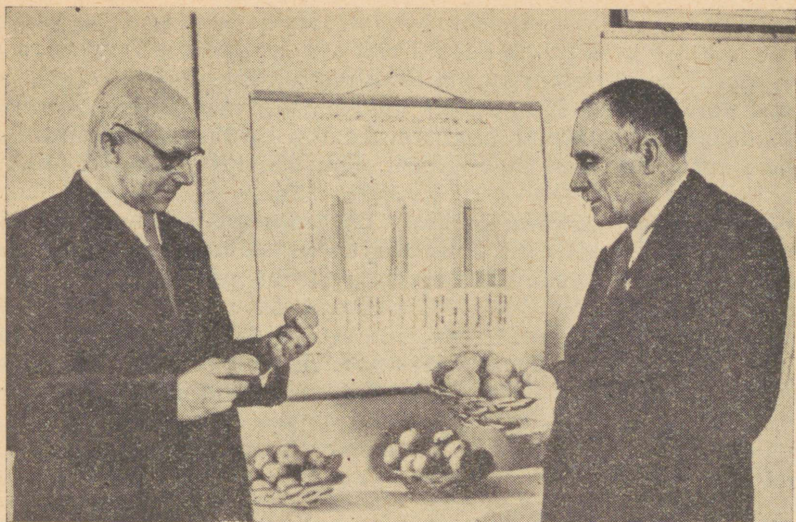
Me eksime, kui mõtleme, et need talumehed ja talunaised ainult kasutavad oma töös teaduse saavutusi. Ei. Ka nemad ise teostavad suurt uurimistööd tootmisprotsessis, rikastavad ja konkretiseerivad teadust. Neil on suured võimalused õppida ja teadlasteks saada, avastada teaduses uued teed ja ülesanded. Suurtest töödest sortide aretamisel, sordivilja kasvatamisel ja parandamisel, maaviljakuse tõstmisel jne., mis toimetati enne sõda ja ka sõjaajal akadeemik Lõssenko juhatusel, eriti Ukrainas, võtsid osa sajad tuhanded eesrindlikud kolhoosnikud, soovhooside töölised, agronoomid ja teised eriteadlased.

Võtame näiteina mõned küsimused tänaseist päevist. ÜK(b)P KK veebruaripleenumi otsusel taotletakse Üleliidulise Põllumajandusteaduste Akadeemia juhatusel ja osavõtul ühel miljonil hektaaril keskmise saagina 15 tsentnerit hirssi hektaarilt, sajal tuhandel hektaaril põldheina kõrge saagi saamist jne.

Minu juhatusel all oleva Üleliidulise Taimekasvatuse Instituudi poolt väljatöötatud maisisaagi tõstmise agrotehniline kompleks teostatakse sel aastal mitmesaja tuhande ha peal. Ainult Põhja-Kaukaasias juhib instituut seda tööd sajal tuhandel hektaaril.

On arusaadav, et neid hiiglatöid võib teostada ainult siis, kui neist praktilistest ja teaduslikest tähtsatest töödest võtab osa rahvas ise.

Sm. Veimer jutustas neist suurtest ülesannetest, mis seisavad

Põllumajandusteaduste doktor J. Aamisepp annab Stalini preemia laureaadile akadeemik J. Eichfeldtile seletusi oma aretatud kartulisortide kohta.

(Foto A. Kerb)

Eesti töötava talurahva ees uuel stalinlikul viisaastakul. Et neid kohustusi täita, tuleb meil kiiresti:

- 1) tõsta mullaviljakust lupjamise ning sõnniku, turba, kompostide, haljasväetise ja künnikihi süvendamise abil;
- 2) laiendada põllu-, kultuurheina- ja karjamaad eriti sookultuuri abil;
- 3) üle minna puhtasordilise külviseemne kasutamisele;
- 4) tõsta karja produktiivsust tõuaretuse ja ratsionaalse söötmise abil.

Need küsimused on võetud peaküsimusteks ka Eesti NSV Teaduste Akadeemia bioloogia- ja põllumajandusteaduste osakonna instituutide töökavas. ENSV Teaduste Akadeemial on palav soov igapidi abistada neis küsimustes meie põllumehi ja sovhoose. Mitmed uurimistööd tehakse sovhooside ja talude põldudel ning karjadel.

Seltsimees Stalin õpetab, et ainult see teadus on tõeline teadus, mis on praktikas järele proovitud. Mis kasu on sordiare-

tusest, kui sorti hinnatakse ja kasvatatakse ainult katsejaamades? See töö toob suurt kasu ainult siis, kui kõik põllud on seemendatud sordiseemnega, kui talupoeg ise hoolitseb, et temal on head sordid ning et moodsa agrotehnika abil hoitakse sordi omadused kõrgel tasapinnal või koguni aasta-aastalt parandatakse sordi omadusi ja viljakust. Kui tõuaretustöö jääb ainult instituutide ja sovhooside katsekarjadesse, siis täidame oma kohuseid väga väikesel määral. Tõuaretustöö peab levima üle kogu maa, peab leidma koha igas talus. Ainult siis saame kiireid ja häid tulemusi. Teadus ja praktika peavad käima käsi-käes!

Töötavad talupojad! Teie hulgast loodab Eesti NSV Teaduste Akadeemia leida ja kasvatada vilunud ja andekaid kaastöölisi ühises suures töös Eesti NSV ülesehitamisel, tema majanduslikule ja kultuurilisele õitsengule viimisel suure Nõukogude Liidu rahvaste peres seltsimees Stalini juhtimisel. Head edu teie suurele tööle! (*Kiiduavaldused.*)

LAIENDADA JA TUGEVDADA PÖLLUMAJANDUSLIKKU ÜHISTEGEVUST

Põllumajandusühistute Keskliidu Organiseerimisbüroo juhataja
sm. Z u k k e r i sõnavõttust

Lugupeetud saadikud! Seltsimees Veimer oma ettekandes rõhutas seda tähtsust, mida omab põllumajanduslik ühistegevus Eestis. EK(b)P Keskkomitee XVI pleenum seadis üles terve rea tõsiseid ja olulisi ülesandeid ühistegevusele käesolevaks ja lähemateks aastateks, rõhutades, et ühistegevus peab etendama suurt osa rahvamajanduse taastamisel. Kõik töötavad talupojad tuleb lähemal ajal organiseerida ühistute liikmeiks ja tugevdada ühistegevust organisatsiooniliselt ja majanduslikult.

Ühistegevusel tuleb rohkem arendada tootmistegevust, luua oma materiaalne alus ühiskondlike majandite ja tootmisvahendite näol. Selleks on ühistegevusel olemas kõik tingimused, võimalused ja alused. Seda võimaldab põllumajandusühistute kasutuses olev traktorite ja põllutööriistade park. Siinjuures on vaja ka ühistute liikmete ja ühistegevuse alal töötavate talupoegade head tahet, et neid partei Keskkomitee pleenumi otsuseid täita.

Erilist tähelepanu tuleb pöörata ühiskondlike maade harimisele. Levitatakse juttu, et mis ma võtan ühiskondlikku maad endale harimiseks, sest saak, mis me sealt saame, tuleb riigile anda jne. Need jutud, pean ütleva, ei vasta tegelikule olukorrale. Käesoleval momendil on tarvis vaadata, mida pole veel tehtud ühiskondlike külvide teostamiseks ja lahendada ka seemneküsimus nii nagu vaja, sest olemasolevad teravilja seemnefondid ei rahulda meid. Tuleb organiseerida kokkuostu, eriti kartulite osas. Seda on võimalik teha. Ühiskondlike külvide teostamiseks on võimalik võtta ühistu liikmete käest teraviljaseemet laenuks, mis hiljem peksutööde eest saadud viljast tagastatakse. Ühistu liikmeile, uusmaasaajaile ja kehviuile tuleb organiseerida vajaduse korral abi.

See suur töö, mida põllumajandusühistus praegu tehakse, toimub klassivõitluse olukorras. Ei ole saladuseks, seltsimehed, et viimasel ajal olid rõõmustavateks sündmusteks ühistute aruandluskoosolekud, kus väga elavalt ja kriitiliselt võeti osa küsimuste arutamistest ja valiti kas täielikult või osaliselt ümber need juhatused, kes ei tulnud oma tööga toime.

Aga siinjuures on märgata, et igal pool ei omata veel julgust, et teravalt, peremehelikult arutada oma asju ühel ja teisel juhul. On nii, nagu Viljandimaa parteikomitee sekretär seltsimees Jaanus ütles, et kardetakse otsekohe koosolekul avalikult neist puudustest rääkida. Eriti ei julge kehvtalupojad sõna võtta, kartes, et sellest tuleb pahandust kulakute poolt jne.

See kartus, seltsimehed, on tarvis kõrvaldada. On selge, et nõukogude võim on töötava rahva võim ja töötav rahvas ise otsustab oma saatust ja ajab oma asju. Sageli on ka nii, et on olemas hea, korralik ühistu esimees, kuid rahvavaenlased, tahtes teda kõrvaldada, püüavad sihilikult tema tegevust kompromiteerida. Sellega võivad nad ajutiselt edu saavutada, eriti seal, kus me ei pööra sellele küsimusele vajalikku tähelepanu, ei organiseeri vastulööki ja seisame nendest asjadest kõrval.

Sm. Veimer ütles Tarvastu põllumajandusühistu kohta, et seal on korralik ühistu, oli korralik inimene omal kohal, täiesti nõukogude inimene, töötava rahva huvide kaitsja. Rahvavaenlased lavastasid ühistu tegevuse revideerimise ja süüdistasid seejärel teda 5000 rubla ühistu raha kõrvaldamises. See asi ei vastanud aga tõele. Tähendab, see võtte ei läinud läbi. Siis mindi isegi niikaugale, et süüdistati, et ühistu viljaga ei ole kõik kor-

ras. Ühistu esimees ei leidnud vastavat toetust ka maakonna täitevkomiteest, kuigi ta käis seal 3—5 korda.

Seltsimehed! Ühistegevusel Eestis on suur olevik ja veel suurem tulevik. Kõik jõud, kõik tootmisvahendid on käesoleval momendil tarvis koondada ühistutesse. Kui meie võtame kulkult traktori või treipingi, siis on rahvavaenlaste jutt, et kuhu riik selle ikka paneb, küll ta kasutab oma huvides. Ei, need riistad jäävad ikkagi töötava talurahva kätte ja nendega tehakse põllutöid.

Ainult siis viime asja edasi, kui hakkame käsikäes tööle. Rohkem algatust, rohkem huvi ühistegevuse tööst osavõtmiseks. Kui eile siin öeldi, et talupidajad mõnel pool ei saa üksinda tööga hakkama, siis on seda võimalik teha ühistegevuse abil, ja see on ilmtingimata tarvilik. Kui me korraldame oma tööd nii, siis tuleme me nende küsimustega, mis on meile määratud lahendada partei ja valitsuse poolt, toime edukalt, korralikult ja hästi. (Kiiduavaldused.)

TAOTLEME KÕRGEID SAAKE

Kostivere sovhoosi direktori sm. Linnu sõnavõtust

Lugupeetud talurahva II kongressi delegaadid! Nagu mitmel juhul märgitud, on ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenum pannud meie põllumajandusele suuri ülesandeid. On rõhutatud ka sovhooside osatähtsust meie põllumajanduse arendamisel.

Eesti NSV-s olid saksa okupatsioonist vabanemisel sovhoosid lõhutatud ja nende varandus laiali veetud. Paljudes sovhoosides puudusid lehmad. Üldiselt oli loomi, võrreldes sõjaeelse arvuga, alles jäänud $\frac{1}{4}$. Samuti olid hävitatud ja laiali viidud sovhooside masinad ja põllutööriistad, põllud välja kurnatud ja umbrohtunud. Selle tagajärjel olid põllukultuurid madalal arenemistasemel. Veisekasvatust oli alla kriitikat. 1944. a. sügisel viisid sakslased ära sovhoosi lehmad, hobused, sead ja lambad ning masinad ja põllutööriistad veeti laiali.

1945. a., esimesel nõukogude võimu taaskehtimise aastal, sovhooside ja kogu Eesti põllumajanduse taastamise ja organiseerimise aastal, tuli ka meie sovhoos korda seada. Sovhoosi oli järele jäänud 1 lehm ja 1 hobune, täielikult puudusid sead ja lambad. Tuli kasvatada noort karja, remontida masinaid ja

tuua uusi sisse teistest vennasvabariikidest, sest põllutööriistu, masinaid ja traktoreid oli vaja. Samuti oli vaja remontida okupatsiooni ajal kannatada saanud hooneid. Kõige selle kõrval võtsime tarvitusele moodsa nõukogude agrotehnika. 1945. a. saime Kostivere sovhoosis keskmise teraviljasaagina 11,55 tsentnerit hektaarilt. Veiste arv tõusis aasta lõpuks juba 80-ni, neist 33 lüpsilehma. Keskmine piimatoodang oli 1400 kg söödalehmalt.

Järgmisel, s. o. 1946. a., saime parema maaharimise ja teistest vennasvabariikidest saadud mineraalväetise kasutamise tõttu teravilja keskmiselt 19,8 tsentnerit ha-lt. Seega suurendasime saaki võrreldes 1945. a. 830 kg võrra. Veiste arv tõusis aasta lõpuks 122-ni, lüpsilehmade arv 55-ni. Piimatoodang tõusis enam kui 1000 kg võrra, 1400 kg-lt 2420 kg-le.

1946. a. andsime riigile 60 tonni piima, 5,8 tonni veise- ja lambaliha ning 32 000 kg teravilja. 1946. a. rahuldavad tulemused taimekasvatusees saavutasime parema maaharimise, väetamise, varajase külvi, sordiseemne kasvatamise, seemnevilja puhtimise ja maa pealtväetamisega lämmastikväetisega ning oraste äestamisega.

Suvel, taimekasvu perioodil, tegime põllul pidevalt umbrohu-tõrjet. Sügisel koristasime viljad õigeaegselt ja kadudeta ning juba 16. sept. oli vili küünidesse veetud.

Käesoleval aastal kõrgete saakide saamiseks tegime ettevalmistusi juba 1946. a. sügisel. Sügiskünnid teostasime 100%, kusjuures tegime sügavkünni. Kohe pärast teravilja koristamist tegime seemneumbrohu hävitamiseks kõrrekoorimist.

Lähtudes soodustustest, mida meile võimaldab nõukogude agrotehnika meie põllumajanduse taseme tõstmisel, võttis Kostivere sovhoosi töötajate kollektiiv pärast EK(b)P Keskkomitee XVI pleenumi otsuste läbiarutamist endale kohustuseks saavutada 1947. a. keskmise saagina kõiki teravilju 35 tsentnerit, kartulit 200, söödajuurvilja 600 ja aedvilja 300 tsentnerit ha-lt ning tõsta piimatoodang 3300 kg-le lehma kohta. Üksikuilt väiksemailt 2- kuni 3-hektaarilistelt pindaladelt võtsime kohuseks saavutada kuni 70 tsentnerit teravilja hektaarilt. Võetud kohustus peaks olema reaalne, sest 1946. a. saime maa viletsa ettevalmistuse juures 12-ha odrapõllult keskmiselt 35 tsentnerit ha-lt.

Nimetatud kohustuste täitmiseks võtame tarvitusele järgmised abinõud:

1) kasutame põllumajanduslike uurimisasutuste töötulemusi;

2) kevadel teostame maaharimistööd korralikult, kultiveerides ja äestades niiskuse säilitamiseks, Korduskündi me ei tee; 3) külvid teeme varakult, ristikülvis. See on meil Eestis väga vähe tuntud külvi viis ja toimub nii, et pool külvinormi külvame ühtepidi põllule ning pool külvisest teistpidi, risti eelmistele ridadele. See võimaldab paremini pinna ja valguse kasutamist ja annab seega suuremat saaki. Ühtlasi võimaldab see ka suurendada külvinormi hektaarile, mis samuti suurendab saaki.

Umbrohu tõrjeks teostame orase äestamist ja suvel umbrohtude kitkumist. Meie põllutöölise kaadrile on peetud agrotehnilisi loenguid, et inimesed tunneksid oma tööd paremini, ja poliitloenguid ja -õppusi poliitiliste teadmiste taseme tõstmiseks.

Paralleelselt pingelise ettevalmistustööga suurte saakide saamiseks on meil käsil metsa ülestöötamine ja vedu kahe eeskujuliku karjalauda jaoks, mis peavad valmima käesoleval aastal. Karjalauta seame sisse masinlõpsja, automaatveevärgi, automaatlõad ja söötmise ning sõnnikuveo mehhaniseerimiseks ripuva raudtee.

Kostivere sovhoosi kollektiiv palub asjast huvitatud põllumehi tulla meid külastama ja tutvuma meie tööga juuli lõpul või augusti algul. Loodame, et võime siis näidata, kuidas me töötame. Meie ise iga päev töö juures õpime ja kasvame ning tahame oma teadmisi Eesti NSV põllumajanduse edendamiseks edasi anda ka teistele.

Loodan, et bolševike partei ja valitsuse juhtimisel ning kaasabil suudab Kostivere kollektiiv täita oma ülesanded ja kohustused, mida meile seab ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenum. (Kiiduavaldused.)

NÕUKOGUDE VÕIMU ABIL

Lümanda valla uusmaasaaja sm. Küti sõnavõtt

Seltsimehed delegaadid! Toon teile tervitusi Lümanda valla töötavalt talurahvalt ja uusmaasaajalt, ühtlasi ka Saaremaa töötavatelt naistelt. (Kiiduavaldused.)

Tänu nõukogude korrale võin osa võtta talurahva II kongressist, 1944. a. teostatud maareform võimaldas mulle uusmaakoha, üldsuurusega 16 ha, koos majapidamishoonetega. Algul mul loomi ei olnud. Nende muretsemiseks on nõukogude võim mulle

palju abi osutanud riikliku krediidi näol. Nüüd on mul juba hobune, lehm ja lambad. Praegu kasvatan loomi pidevalt juurde, sest koht võimaldab ülal pidada kuni 3 lehma. Hobuseid pole mul rohkem vaja kui 1, sest põllumaad pole palju ja see annab hea harimise juures korralikku saaki. Usun, et kongressil eriteadlastelt saadud näpunäidete põhjal õnnestub mul veelgi tõsta oma põllusaake. Olen riigilt saanud kunstväetist ja tänavu külvatan heinamaale kunstväetist.

Tahan innukalt töötada, et uue viisaastaku lõpul näha oma talu hästi korrastatuna ja kõrvaldada kõik puudused, mis praegu veel esinevad. Selleks on kõik eeldused olemas. Ainult üks asi teeb veel muret, nimelt tööjõu puudus, sest elan talus ainult emaga kahekesi. Kuid meil on olemas hobulaenuuspunkt, kust loodan abi põllutööde läbiviimisel.

Meid abistab kõigiti nõukogude võim. Meile saarlastele on loodud head võimalused mandrile pääsemiseks. Vaevalt üks tund kestnud sõidu järel lennukil olime Tallinnas. Sääraseid võimalusi ei olnud kodanlikus Eestis. Nüüd on see aga naljaasi, tule Kuressaare, istu lennukisse ja sõida Tallinna.

Palju niisuguseid võimalusi annab nõukogude võim töötavale rahvale. Sellele vastutasuks tahavad saarlased olla eesrinnas, eriti meie saare naised, kes me võtame kõikidest riiklikest üritustest aktiivselt osa. Meil on paljudes kohtades ainult naised kohapidajad. Kuid saare naine on põhiliselt juba talupidaja. Kodanliku Eesti ajal tulid mehed mandrile ehitus- ja kraavitöödele või läksid kevadel merele kaluritena, ning põllutöö jäi naiste õlule. Saare naine on esiisade päevist oma põllumajandust juhtinud ja teeb seda ka nüüd. Ka viisaastakuplaani tahavad saare naised täita edukalt. Meie kehv pind ei võimalda suuri lubadusi, kuid niipalju kui meie oludes võimalik, püüame täita ja jõukohaselt ka ületada. *(Kiiduavaldused.)*

ROHKEM RÕHKU MAAKUIVENDUSTÖÖDELE

Roela valla talupidaja sm. A a s l a sõnavõtust

Ma kõnelen siin Roela valla masinaühistu esindajana. Üheks tähtsaks küsimuseks meil on maade kuivendamise küsimus.

Talupojad on kõnelnud, et masinaühistud peaksid kuivendamisega algust tegema. See on tähtis ülesanne, sest palju häid

maid on soostunud ja vajavad kiiret ülesharimist. Meie masinaühistud pöördusid maakonna täitevkomitee poole ja palusid abi magistraalkraavide kaevamisel. Osa sellest tööst suudavad talupojad ise omal algatusel rahvatöö korras läbi viia, kuid selle töö laiaulatuslikumaks läbiviimiseks on vaja abi ka väljastpoolt. Ühistu tahab kohapeal oma jõududega teha kõik, et järjest rohkem abistada töötavaid talupoegi meie põllumajanduse edasiarendamisel.

KASUTAGEM ULATUSLIKUMALT TEADUST PÕLLUMAJANDUSES

Eesti NSV põllumajanduse ministri sm. A. M ä e sõnavõtt

Seltsimehed! Siit kõnetoolilt on antud palju tõhusaid näpunäiteid meie Põllumajanduse Ministeeriumi ja tema organite töö kohta kohtadel, mida me arvesse võtame ja püüame igati neid küsimusi lahendada koos Nõukogude Eesti valitsusega.

Meie ülesannete täitmine sõltub kogu talurahva poliitilisest üksmeelest. Praegune kongress ja üldse meie töötava rahva, nii tööliste, talupoegade, eriteadlaste kui ka teenistujate töö näitab, et Nõukogude Eestis on poliitiline üksmeel ja tahe tööks ning rahvamajanduse arendamiseks täiel määral olemas. Kuid iga tööstusharu nõuab teaduslikku alust. Ilma selleta ei saa ühtki, isegi kõige väiksema osatähtsusega majandusharu arendada. Seda enam nõuab teaduslikku alust põllumajandus, mis on üks keerukamatest majandusaladest.

Meil Nõukogude Eestis tuleb külvata mitmesugustesse muldadesse, igasse isemoodi. Meil on tegemist mitmesuguste põllutööriistade ja -masinatega, lihtsatest kuni keerukateni. Meil on põllumajanduses tegemist ilmastiku muutlikkusega, meie ei tea alati ette ilmastikku. See teeb põllumajanduse ülesanded teataval määral keerukaiks. Meil on põllumajanduses tegemist mitmete taimehaiguste ja -kahjuritega ning nende tõrjega ning elusa inventariga — loomadega, kellega on raskem ümber käia kui masinatega.

Nõukogude riik on ainuke riik maailmas, kus kõik teadused on rakendatud töötava rahva majandusliku taseme tõstmiseks, kus need on töötavale rahvale kättesaadavad nii õppeasutuste kui ka teaduslike asutuste kaudu, samuti laialdase teadusliku propaganda levitamise kaudu töötava rahva hulkades. Me tea-

me, et kapitalistlikes riikides ei ole teadus rakendatud töötava rahva elutingimuste parandamiseks. Kapitalistlikes riikides rakendatakse teadust ellu sedavõrd, kuivõrd see on tulus ja kasulik kapitalistidele, pankuritele, mõisnikele. Nii näiteks esines enne sõda Ameerikas juhtumeid, et valitsus seadis üles preemiad selle eest, et külvipinda ja põllusaake vähendada. Niisugune teguviis ei ole meie arvates kooskõlas teaduse arenguga. Kuid seda tehakse kapitalistide kasude seisukohast hindade tõstmiseks. Meil Nõukogude riigis aga ei ole niisuguseid tingimusi, mis pidurdaksid meie teaduse arenemist.

Põllumajandusteadus on meie Nõukogude riigis kõrgele tasemele viidud. Te teate, et meil on silmapaistvaid teadlasi, kellest juba rääkis seltsimees Veimer ja kes ka ise siin sõna võtsid. Kõrgelearenenud teadus on võimaldanud Nõukogude Liidul juba enne sõda õige kiiresti tõsta põllumajanduse taset. Kuid vaatamata sellele, et meie nõukogude teadus on täiesti rakendatud töötava rahva huvide teenistusse, töötava rahva elu-olu parandamiseks, et see teadus on täiesti kättesaadav, peab siiski ütleva, et selle teaduse levimine tegelike töötajate hulgas on ikkagi puudulik ning kaugeltki ei ole veel kõik teadused viidud meie talupoegade teadvusse. Kui meie Nõukogude Eesti talupoeg oleks teadusega samal määral varustatud, kui neil on poliitiliselt üksmeelt ja töötahet, siis võiksimme oma põllumajandust palju kiiremini tõsta.

Ainuüksi siin talurahva II kongressil esitati nii palju teaduslikke juhtnõore põllumajanduse edaspidiseks arendamiseks, et kui needki, mis siin öeldi, rakendataks täiel määral meie põllumajanduse taseme tõstmiseks, siis oleksid tulemused nii põllukultuuride arendamisel kui ka kariloomade arvu suurendamisel ja nende toodangu tõstmisel meile päris ootamatud.

Seoses sellega tahaksin puudutada veel üht küsimust, millest siin vaheajal kõrvalruumides oli palju juttu. See on, millal me peame õieti külvama, kas tuleb porisse külvata või mitte? Ma arvan, et seltsimees Haller ütles täiesti õigesti, et mingit porisse külvamist me ei poolda, vaid tahame, et tehtavad külvid vastaksid igas olustikus agrotehnilistele nõuetele. Kui maa on külviks küps, nagu vanasti öeldi, siis on viimne aeg asuda külvitööle. Seltsimees Haller ütles, et seemne piimaleminek mullas juhtub siis, kui maa sees on liiga palju niiskust. Seepärast soovitame külvata säärastel agrotehnilistel tähtaegadel, mille teadus ja praktika on sobivaiks tunnistanud.

Mispärast siis meie taludes põllumajandusteadust nii aeglaselt levitatakse ja süvendatakse? Peamine viga seisab selles, et meie teadlased, meie eriteadlased, jaoskonnaagronoomid, maakonnaagronoomid teevad proovitud agrotehnika võtete levitamiseks liiga vähe tööd. Meil on palju teaduse saavutusi, mis ei ole veel taludeni viidud ja mida sinna õige visalt viiakse.

Kui võtame mõne agrojaoskonna, näiteks Harjumaal Kuu-salu, kus agronoomiks on sm. Vask, siis peab ütlema, et nime-tatu ei ole nõrk agronoom, ma leian, et ta on üks paremaid agrojaoskondade juhatajaid. Aga kuidas ta oma jaoskonna talu-poegade hulgas põllumajandusalast selgitustööd teeb? See töö on tal puudulik. Nii ei tea ta, millistel talupidajatel tema agro-jaoskonnas on sordiseemet ja missugused talupojad võiksid seda teistele anda. Me räägime, et teadust on tarvis õppida, aga ni-metatud agrojaoskond, vaatamata sellele, et rahvamaja on jaoskonnast vaid 100 m eemal, ei ole organiseerinud seal ühtki põllumajandusringi. Agrojaoskonnal pole süstemaatilist sidet teaduslike asutustega, kust saaks ise omandada uuemaid teaduse saavutusi. Katsepõldude plaan pole veel valmis. Ei teata, mis-guguste talupoegade põldudel saaks tänavu katselappe harida, et nende kaudu näidata ümbruskonna talurahvale, kuidas saada paremaid saake. Niisugune olukord valitseb enamikus agro-jaoskondades. Siin on meil, juhtivail organeil, palju süüd. Kuid ma tahan öelda, et ka meie talupojad peavad siin nõudmisi esi-tama meie agrojaoskondadele ja agronoomidele. Meil kestab ikka veel kodanliku aja agronoomi ja talupoja vahekord, kus agronoom oli vaid nõuandja. Kui tema juurde tuldi, siis ta andis nõu, kui aga ei tulnud, ei saanud talupojad temalt mingit agronoomilist nõuannet.

Meie nõukogude majandus nõuab teist laadi tööd. Meie agro-jaoskonnad ja maakonnaagronoomid on töötava talurahva tei-nistuses ja seepärast peab neilt ka rohkem nõudma. Ma ei ole näiteks saanud ühtki kaebust selle kohta, et agronoom kutsuti põllule, et ta näitaks, kuidas põldu harida, kuid ta ei tulnud. Ma arvan, et neid juhtumeid on olnud palju, kuid kaebusi selle kohta pole keegi esitanud.

On vaja, et meie agronoomid praktikas proovitud teaduse saavutusi talupidajaile aktiivselt peale suruksid, sest talupoeg on siin vahel konservatiivne ja talle on vaja lakkamatult selgi-tada, et ta uuemaid agrotehnilisi võtteid oma majapidamises

rakendaks. Samuti on tarvilik, et talupoeg oleks rohkem nõudlik eriteadlaste vastu ja nõuaks rohkem nende abi.

Kui meie, seltsimehed, ühiselt kõik abinõud tarvitusele võtame, et teaduse saavutusi meie põllumajanduses laialdasemalt rakendada, siis täidame me kindlasti need ülesanded, mis meil ees seisavad. (*Kiiduavaldused.*)

VARAJASEST KÜLVIST ON SUUR KASU

Läänemaa Kullamaa valla talupidaja sm. Kaleviste sõnavõtust

Seltsimehed, kongressi saadikud! Kõigil on teada, et meil on praegu täita uue stalinliku viisaastaku plaani teise aasta plaan. See plaan tuleb hästi täita. Praegu on meil esmajärguline küsimus, kuidas täita hästi kevadine külviplaan. Kui me ei suuda külviplaani täita, ei jõuta plaani täita ka kaitistes jne. Põllumajandus peab suutma anda leiba ja tooraineid tööstusele niipalju, kui on vaja.

Tähtsaim on külvata täis kõik põllud. Möödunud aastal jäi meie vallas 200 ha seemendamata, tänavu ei tohi seda aga enam juhtuda.

Teine tähtsaim küsimus: mis ajal tuleb külvata? Siin on antud juhatust, et külvata tuleb siis, kui maa on paras tahe, mida varem, seda parem. Ma olen oma külvi iga aasta lõpetanud 5. maiks. Möödunud aastal sain nisu 22 tsentnerit ha-lt. See näitab, kui suur kasu on varajasest külvist.

Tuleb selgitada uusmaasaajatele ja nendele, kes ei tunne küllalt maa-elu, et kartulimaale tuleb juba sügisel sõnnikut anda. Sügisel on tarvilik kartulimaale sõnnik peale vedada, see sisse künda ja kevadel uuesti künda, siis saab hea saagi.

ORGANISEERIGE TALURAHVAST UUTE ÜLESANNETE TÄITMISELE!

Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee sekretäri
sm. N. Karotamme kõne

Seltsimehed, ülemaalse II talurahva kongressi saadikud! Kaks aastat on möödunud sellest, kui meie töötav talurahvas pidas oma I kongressi Tallinnas pärast meie Nõukogude Eesti vabastamist saksa fašistide verisest okupatsioonist.

Nüüd on käesolev kongress juba kokku tulnud olukorras, kus meie tükk aega töötame pärast sõja lõppu, kus Isamaasõda on ammugi lõppenud ja kogu nõukogude rahvas teeb jälle rahulikku ülesehitavat tööd.

Selle kahe aasta jooksul, mis I kongressist on möödunud, on meie vabariigis töötav rahvas linnas ja maal teinud väga palju tõhusat ja edurikast tööd, niihästi tööstuse uuesti ülesehitamise ja käimapaneku alal kui ka põllumajanduse uuesti ülesehitamise ja edasiarendamise alal, ja samuti kõigil kultuurialadel.

See kaks aastat näitab meile iga kuuga järjest selgemalt ja selgemalt, et selliseid saavutusi, nagu seda võib märkida Nõukogude Eesti töötav rahvas oma töös, oli ja on meil veel võimalik saavutada ainult tänu nõukogude võimule, tänu sellele, et nõukogude võim kehtib, tänu sellele, et see poliitika, mille on kindlaks määranud Nõukogude Liidu valitsus, Üleliiduline Kommunistlik (bolševike) Partei ja nõukogude rahva, sealhulgas ka eesti rahva juht seltsimees Stalin, ainult see poliitika võimaldab edukalt ehitada sotsialistlikku ühiskonda, teha kõik selleks, et töötaval rahval nii linnas kui maal elujärg nii aineliselt kui ka kultuuri alal järjest paraneks. See on esimene ja põhiline järeldus, mida kahe aasta töö tulemusena võime märkida ja selle tähtsust ei või kunagi alahinnata. Seda näeb järjest selgemin kogu meie töötav rahvas ja see on üheks olulisemaks eelduseks või tingimuseks, mis tõmbab järjest laiemad rahvakihid kommunistliku partei juhtimisel tegema seda suurt ehitustööd, mis meie vabariigis on käimas.

Need kaks aastat, kui võiks öelda, on esimeseks järguks meie põllumajanduse taastamisel, sest sõja lõpust kuni siiani oleme jõudnud teatud jaamavahe ära käia ja nüüd on tarvis mõelda uutele ülesannetele, mis ees seisavad. Sest meie, nõu-

kogude inimesed, tehes tänapäeval tööd, vaatame alati ka tulevikku, vaatame ette, kuidas oma elu ja tööd korraldada. Tööprogramm lähemateks aegadeks on antud Üleliidulise Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee veebruaripleenumi otsusega ning selle alusel on vastu võetud Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee XVI pleenumi otsus. Seal on tähendatud see suur tööprogramm, mis meil on tarvis täita, on antud need põhijooned, mida meil on tarvis teostada põllumajanduses kommunistliku partei ja seltsimees Stalini juhtimisel. Ma soovitan igal kongressi delegaadil, igal talupojal üle terve maa väga põhjalikult ja üksikasjaliselt lugeda ja tundma õppida ning sõna otseses mõttes uurida iga punkti neis otsustes, eriti Eestimaa Kommunistliku (bolševike) Partei Keskkomitee XVI pleenumi otsuses. Ja seda programmi peab tundma, mulle näib, on tingimata tarvis tunda igas vallas, igas külas ja igas talus, sest plaani täitmine sõltub lõppude lõpuks sellest, kuidas iga talu, iga traktorijaam, sovhoos, abimajand, põllumajandusühistu, täidab oma ülesande selle suure plaani teostamisel.

Pärast nõukogude maareformi läbiviimist Eestis on üheks suuremaks ja kõige tähtsamaks ülesandeks maa-elus praegu kehvtalurahva ja eriti uusmaasaajate abistamine, nende elujärje parandamine, nende majanduse arendamine. See on suur ja ulatuslik töö, mis nõuab palju jõupingutusi, uute teede ja võimaluste otsimist ning rakendamist selleks, et seda ülesannet tõesti edukalt lahendada. Paljudel meie kehvtalupoegadel ei ole elumaja, ei ole kõrvalhooneid, ei ole hobuseid, kellega tööd teha, neil puuduvad lehmad jne. Palju teisi küsimusi on veel lahendamata. Siin on tarvis kõigil nõukogude asutustel, kõikidel majandusorganisatsioonidel, Põllumajanduse Ministeeriumil ja kohalikel asutustel ja organisatsioonidel kõige suuremat tähelepanu pöörata sellele, et aidata meie kehvtalurahvast oma majandust nõukogulikule järjele seada. Ja siin on suur osa täita meie traktorijaamad, kes on kutsutud eelkõige abistama neid, kellel ei ole hobust. Sellepärast on traktorijaamade töö kõvendamine, töö parandamine, jaamade varustamine vajalike masinate ja tööriistadega üks olulisemaid ja tähtsamaid ülesandeid, et nad võiksid siis omakorda meie kehvtalurahvast abistada. Samuti peab hobulaenutuspunktide tööd kindlasti parandama, et nad võiksid tõhusat abi osutada kehvtalupoegadele, kellel pole hobuseid ega inventari.

On veel üks ülitähtis organisatsioon, kes on kutsutud selles töös väga tähtsat osa etendama, see on põllumajanduslik ühistegevus. Põllumajanduslik kooperasiioon on kutsutud teenindama talurahvast kogu vabariigi ulatuses, kehv- ja kesktalu poegi ja just kõigepealt neid, kellel seda abi on kõige hädalise- malt vaja. Valitsus ja partei teevad kõik, et seda tööd igati tõhustada ja parandada.

Ma puudutaksin veel mõningaid küsimusi, mis praktilises töös esile kerkivad ja mida osalt ka siin kongressil puudutati.

Rääkisin kehvतालurahvast. Teatavasti jaguneb talurahvas meie nõukogude võimu ja kommunistliku partei vaadete järgi, ja see on ka tõepoolest nii tegelikus elus, kolme rühma või kihti: kehvतालupoeg, kesktalu poeg ja hallparun-kulak. Meil praktilises töös teinekord ei osata nende kolme rühma vahel tarvilikku vahet teha ja selletõttu esineb maal nõukogude võimu poliitika moonutusi. See on väga tähtis küsimus ja sellele, seltsimehed delegaadid, on tarvis väga tõsiselt tähelepanu juhtida, et selles oleks meil selgus. On võimatu anda siin kongressil üht valemit, mis määrab ära iga üksiku talupoja jaoks, kes on kulak, keskmik või kehvik. See pole võimalik. Kuid on olemas teatud kindel üldine põhimõte, mida siin peab arvestama.

Kes on hallparun? Kes on kulak? Hallparun, kulak on see, kes süstemaatiliselt, järjekindlalt kasutab võõrast tööjõudu, kes selle asemel, et ise oma perega tööd teha, kasutab kas aastaringi või suviti võõrast tööjõudu. Ja mitte üksi palgatöölise pidamisega, vaid ka põllutööriista naabrile kasutamiseks andmisega ja selle eest 2- kuni 3-kordse tasu saamisega kurnab kulak samuti kehva talupoega. On küllalt fakte, et hallparun annab näiteks hobust kehvikule kasutada säärastel tingimustel, et kehviktalunik sügisel ägab selle koorma all, kuidas tasuda hallparunile suvisteks töödeks võetud hobuse eest, edasi liigkasu võtmine jne. Ühe sõnaga, see, kes sel või teisel viisil kasutamise huvides süstemaatiliselt ekspluateerib võõrast tööjõudu, on hallparun, kulak.

Kesktalu poeg, kui kõige üldisemalt öelda, on selline talupoeg, kes elab ise oma tööjõust, tuleb omaga välja, võõrast tööjõudu ei kurna, vaid töötab oma perekonna tööjõuga. Kuid ka kesktalu poeg võib kasutada vahetevahel võõrast tööjõudu, kui keegi perekonnas haigestub ja ajutiselt ollakse sunnitud kasutama võõrast tööjõudu, et talupidamine ei laostuks, ei jääks laokile.

See on hädavajalikkus, see ei ole võõra tööjõu kurnamine kasusaamise otstarbel.

Kehvtalupoeg on väga tihti sunnitud peale selle, et ta saab osalt ülalpidamist omast talust, kas väljas tööd tegema ja ajutist kõrvalteenistust pidama, tema võitleb alatihi puuduse ja viletsusega selle sõna tõsisel mõttes, sest talle ei võimalda maa suurus või muud tingimused äraelamist oma talu sissetulekust, oma saagist, mida talu talle annab. Uusmaasaajad on samuti sellises olukorras, muidugi tõelised uusmaasaajad, mitte endised rentnikud. Neid mina uusmaasaajateks ei arva. Neil oli juba enne maareformi talu täiesti korras käes, nüüd on ainult muutunud maakasutamise õiguse vahet. Nüüd ei rendi ta enam maad, vaid on saanud selle riigilt täielikult oma kätte kasutamiseks; seda haris ta juba varem, kuid siis kuulus maa jõukale talunikule või linnaisandale. Kuid mina räägin uusmaasaajatest, kellel varem maad ei olnud, ja kes alles nüüd hakkas oma talu rajama ja oma majapidamist looma. Nemad kuuluvad kindlasti kehvikkonda ja neile on tarvis kõigepealt suunata abi, see on kõige arvukam kehvikkonna osa meie külas. Ka suur osa juurde-õikesaajaist kuulub kindlasti siia. Seepärast, seltsimehed, just siin on abi ja toetuse osutamine kõigi meie käes olevate jõudude ja võimalustega hädavajalik.

Siinjuures veel üks märkus. Kõige arvukam kiht talurahva hulgas Eestis on kesktalupoeg. Tema on maal praegu määratu suures ülekaalus, võrreldes kehvikute ja hallparunitega. Mis sellest järgneb? Sellest järgneb see, et kogu meie töö maal, kõik meie asutused ja organisatsioonid, kes tööga maal kokku puutuvad, peavad kõige suuremat tähelepanu osutama sellele, et kõigi meie käes olevate abinõudega kesktalupoegi nende töös ja tegevuses abistada, hoolitseda, et kesktalupoeg võtaks aktiivselt osa kogu meie ülesehitustööst maal ja riigis üldse.

Meie kindel tugi maal on kehvtalurahvas, sest tema on see, kes nõukogude võimu kehtimapanekuga vahetult kõige rohkem on võitnud. Kesktalupojal on samasugune põhiline huvi, nagu nõukogude võimul, kommunistlikul parteil, nagu töötaval rahval üldse, s. o. vaba töötajana teha tööd ja arendada rahvamajandust ja kultuurielu Eesti NSV-s. Tema on meie kindel liitlane kõigis töödes ja ettevõtetes sotsialistliku ühiskonna ehitamisel.

Hallparuni suhtes on nõukogude võimu ja partei poliitika järgmine: tema ei kuulu töötava rahva hulka ja sellepärast meie ülesanne on tema kurnamispüüdeid järjekindlalt kärpida, järje-

kindlalt ta kurnamisvõimalusi vähendada. Seepärast on meie poliitika suunatud hallparuni vastu. Nõukogude võim ei toeta hallparunit. Meie oleme seda alati öelnud, ütleme seda ka praegu, sest niisugune on nõukogude võimu poliitika talurahva suhtes, nagu meid on õpetanud ja õpetavad Lenin ja Stalin. Nõukogude võimu poliitika, kommunistliku partei poliitika on tööta va rahva poliitika, tööta va talurahva huvidele vastav poliitika. Meil on mitte vähem kui 90% talurahvast töötav talurahvas ja selle töötava talurahva põhilistele huvidele vastab nõukogude võimu poliitika täiesti. Ja see mõni protsent hallparunkonda, töötava talurahva kurnajaid ja rõhujaid, kes töötava talurahva turjal on istunud pikki aastakümneid, need, keda toetas Eesti kodanlik klikivõimu poliitika kogu 20 aasta kestel, keda kogu see kapitalistlik kord pidas oma põhitoeaks Eesti külas, selle kihi majanduslikku ja poliitilist mõju ja osa, mis talle vanast korrast on veel säilinud, kärbime me järjekindlalt. Sellisele selgele arusaamisele nõukogude võimu poliitikast peaks jõudma iga talupoeg. Ja kui kuskil kohapeal esineb valitsuse ja partei nende põhimõtete moonutamist kohalike ametiisikute poolt, siis peaks talurahvas kohe astuma samme meie partei ja nõukogude vastavate asutuste kaudu tõelise nõukogude võimu poliitika elluviimiseks, nii nagu see tõepoolest meie riigi põhimõtetele vastab. See on esimene küsimus.

Teine küsimus puudutab naiskomisjone. Ma ei saanud kogu kongressi tööst osa võtta, kuid need sõnavõttud, mida mina kuulsin, läksid kõik mööda naisperest meie külas ja naiskomisjonide tööst üldse. Ma tahaksin juhtida teie tähelepanu sellele, et tööle meie maa naispere hulgas on tarvis osutada palju suuremat tähelepanu, kui seda oleme teinud. Mispärast? Seepärast, et võttes kas või lihtsa asja, et meie rahva enamuse maal ja ka linnas moodustavad naised. Aga kuidas võib siis rahva enamusega vajalikku tööd mitte teha? Tööpinge on meil kõigjal niivõrd suur, et iga inimese aktiivne osavõtt tööst on tingimata hädatarvilik. Seepärast rakendage kohtadel, külanõukogudes ja valdades, igal pool naised kõige agaramalt tööle nende ülesannete lahendamiseks, mis naiskomisjonidel nende praeguses põhimääruses on kindlaks määratud. See põhimäärus on, võiks öelda, meie naiskomisjonide põhiseadus, mille järgi tuleb organiseerida kogu töö.

Ei ole maal ühtki tööala, kust naine ei saaks kõige agaramalt osa võtta, rääkimata kõigist kodustest töödest. Loomakas-

vatus meie vabariigis seisab õieti naiste õlgadel. Kes on see, kes hoolitseb karja eest, kes lüpsab lehmi, kes joodab vasikaid? See on naine. Karjamajandus on meie põllumajanduses kõige tähtsam ala. Järelikult on tarvis siin tööd teha sääraselt, et meie naine täieliku nõukoguliku teadvusega suhtuks sellesse töösse. Ja meie kohus on naiskomisjonide tööd igati parandada ja tõhustada, et nad võiksid selle suure ülesandega toime tulla, mis ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumi ja EK(b)P XVI pleenumi otsustega on ette nähtud, et meie naispere nende ülesannete lahendamiseks igal pool agaralt osa võtaks. Meil on kümneid tuhandeid niisuguseid agaraid naisi, kes teinekord mitu meest aktiivsuse poolest üle löövad. Niisiis — kõige suuremat tähelepanu naiskomisjonide tööle.

Veel küsimus, mis üsna palju sõnavõtte tekitas — kas külvata vara või hilja? Ma ütlen nii, et külvata tuleb parajal ajal. Ma arvan, et see on kõige õigem. Mida ma mõistan selle all? Ma mõistan siin eelkõige seda, et tuleb võtta arvesse teaduse saavutusi. Mida põllumajandusteadus selle kohta ütleb? Misugune on kõige parem külviaeg? Seda küsimust aga ei saa iga küla kohta ühtemoodi lahendada. Ei tule unustada, et ühes vallas ja ühes külaski võib põldude vahel lahkuminekuid olla, kas külvata 5 päeva varem või 5 päeva hiljem. Siin peab konkreetset arvesse võtma iga maakonna, valla ja küla ja võib-olla mõnes külas koguni eraldi mõne talu olukorda. Siin peab ka vanade vilunud põllumeeste kogemusi arvesse võtma. Neist ei tohi mööda minna. Meil on selliseid noorukeid, kes on lõpetanud põllutöökooli ja arvavad, et neil on kõik maailma teadmised juba selged, ja püüavad mõnikord oma tarkusi liiga agaralt ette dikteerida. Teadust peab praktikas järele proovima, praktika näitab, kas teadus on õige või mitte. Sellepärast peavad teadus ja praktika käima käsikäes.

Seemneviljaküsimus. Selle küsimusega on tegelnud külanõukogud, maakondade täitevkomiteed, vastavad parteiorganisatsioonid, sellega on tegelnud Nõukogude Eesti valitsus. Me loodame, et saame seemneviljaküsimuse lahendada nii, et meil seemnepuuduse pärast ei jää ükski maalapp täis külvamata. Ka Nõukogude Liidu valitsus on meile vastu tulnud, on võimaldanud kõige hädavajalikumatel juhtudel seemnelaenu. Teie olete lugenud, kui raske olukord on reas teistes vabariikides möödunud aasta suure põua tagajärjel. Seepärast saame ainult kõige hädalisematel juhtudel riigi poolt abi anda. Peamiselt tuleb oma

vallas, oma külas, oma sõprade-naabrite vahel kokku leppida, ja kui ühel talul tõepoolest ei jätku seemet tarvilikul määral, siis koos katsuda asja lahendada vastastikuse abistamise teel.

Sm. Kaleviste, selle asemel et siin hädaldada, peaks kohapeal oma uusmaasaajate ja kehvikutega seemnevilja- ja ka muid küsimusi lahendama. Ega keegi teine seda küsimust lahendama ei tule. Ja kõiki asju ei saa ju ometi Tallinnast ette näha, kas Mäetaguse Mihklil või Jaanil on seemet, kui palju on tal vaja ja kuidas seda asja saab kohapeal korraldada.

Edasi kevadkülvij plaanide kohta. Meil teinekord juhtub, et mõnes valla täitevkomitees ja külanõukogus, selle asemel, et külviplaani arutada iga talupidajaga koos läbi, kuidas see talle paremini sobib, võtab esimees või sekretär pliatsi kätte ja sehkendab kantseleis paberil, et Juhanil tuleb nii ja nii palju külvata, Peetril nii ja nii palju jne. Juhan ja Peeter aga kuulevad sellest alles siis, kui kõik on paberile pandud ja neile antakse juba plaan kätte. See ei ole õige. Valitsuse arvates nii ei tohi teha. Meil on kindel külviplaani olemas. Selleks, et vabariik võiks oma viljaga läbi tulla, on tarvis külvata nii palju rukist, nii palju nisu, otri, kaeru, kartuleid jne. Plaani täitmist peame me kohtadel hästi planeerima. Ja seda on kõik võimalik teha, seda tuleb teha ainult hästi otstarbekalt ja targalt igas vallas ning igas külas. See nõuab muidugi palju vaeva, palju peamurdmist. Aga me ei tohi seda karta, kui on tegemist säärase tõsise küsimusega, nagu seda on külviplaani. Seda suurt tööd ei saagi valla täitevkomitee üksi teha, siin on tarvis talupidajate endi abi, et üheskoos valla täitevkomiteega ja külanõukoguga kaaluda abinõusid, kuidas ja mida on parem teha, et plaan oleks täies ulatuses õigesti ning õiglaselt jaotatud. Külvide planeerimisel tuleb iga üksiku talu olukord arvesse võtta, nii et ei oleks mehhaanilist jaotamist. Olen kindel, et siis võime isegi suurema külviplaani täita, kui on ette nähtud.

Soovin teile, seltsimehed, tagasiminekul oma koduküladesse kõige suuremat tööindu ja agarust kõigi nende heade ja tublide juhtimõtete elluviimisel, mida käesolevalt kongressilt olete saanud. Ja viige tervitus Nõukogude Eesti pealinnast Tallinnast kogu töötavale talurahvale, kutsuge ja organiseerige talurahvast kõigi nende suurte ülesannete elluviimisele!

Elagu nõukogude võim, mis on töötava rahva võim!

Elagu Nõukogude Eesti talurahvas!

Elagu seltsimees Stalin! (*Kestvad marulised kiiduavaldused.*)

EESTI NSV MINISTRITE NÕUKOGU ESIMEHE SM. A. VEIMERI LÕPPSÕNA

Et osa delegaate ruttab rongile, siis piirdun lühidalt nende küsimuste vastamisega, mis on esitatud kirjalikult, ning peatun neil, mis läbirääkimiste käigus esile kerkisid.

Kas ja kuidas on võimalik kohtadel saada riiklike hindadega põllutööriistade osi?

Saab Põllumajanduse Ministeeriumi Varustuskontori kaudu.

Kas on võimalik saada uusi rehepeksumasinaid, neist on suur puudus?

Me teame, et on puudus, ja sedamööda, kuidas tootmine areneb, sedamööda saame anda. Samasugune olukord on elektrifitseerimise sisseseadetega, transformaatoritega. Neid annab trust „Maaelekter“ Põllumajanduse Ministeeriumi juures.

Edasi küsitakse, kuidas saab traktoriatru?

Käitis nr. 9 peab andma 200 tk. Nad andsid lubaduse need anda kevadkülviks. Kui kätte saame, jaotame laiali.

Kas on õigus uusmaasaajalt, kes on maad saanud 1945. a., maa ära võtta?

See on põhimõtteline küsimus ja seepärast tahan siin pikemalt peatuda. Meil on kahjuks kohtadel säärane väärtpraktika, et mõned valdade täitevkomiteed peavad maad oma eraomandiks, mida nad n.-ö. nagu 5 kopikat võtavad vestitaskust ja jagavad, nagu meil sääraseid juhtumeid siiski esineb. See on jäme nõukogude seaduste rikkumine. Maa on kogu töötava rahva oma ja valla täitevkomiteel ei ole õigust seda omavoliliselt kelleltki ära võtta või kellelegi anda. Maareformi läbiviimise ajaks anti riikliku võimu poolt see õigus edasi maakorralduskomisjonidele, kelle otsused hiljem maakorralduse peakomisjon kinnitas. Aga sellest momendist peale, kui maa on põliseks kasutamiseks kellelegi välja antud, ei ole ühelgi kohapealsel võimul õigust seda maad meie talupojalt ära võtta. Seda võib teha ainult riigivõim erandjuhtudel, kui seda nõuavad riiklikud huvid.

Siis on säärane küsimus: Mispärast müüginormide määramisel ei arvestata seda maad, mis on läinud hoonete, teede alla jne?

See ei vasta tõele. Müüginormide arvestamisel on välja jäetud meil üle 200 tuh. ha maad, mis on nagu kaduma läinud, kuid tegelikult on hoonete, teede jne. all. Maa ümbermõõtmist meie lähema aasta-paari jooksul ei hakka teostama. See on täiesti arusaadav, sest et see on liiga suur töö, mis puudutab 130 tuh. majapidamist. Ja seda ette võtta ei ole meil praegu lihtsalt võimalik.

Kuid küsimuse tuum on teine. Viga on selles, et mõnes kohas meie põllud muutuvad lepikuteks ja siis muidugi tuleb põllumaast puudus. Aga see on äärmises vastuolus kogu meie nõukogude majanduspoliitikaga. Meie püüdeks on muuta sood, metsad ja karjamaad kultuurkarjamaadeks, põldudeks, s. t. et muuta kõlbmata maa kõlblikuks. Kui aga siin vastupidi kõlblik maa on muutunud kõlbmatuks, siis on see väär. Meie ülesanne seisab selles, et maa headust tõsta, see on õieti kogu meie põhitöö.

Edasi on väga tõsine prentsioon ja õigustatud nurin selle kohta, et üksikud maakonnad, peamiselt Pärnu-, Viljandi-, Saare- ja Hiiumaa ei ole tarvilikul määral saanud kunstväetist. Siin oli põhjus ETKVL-i halvas töös ja Ministrite Nõukogu nõrgas kontrollis, kes seda õigel ajal ei jälginud. Et meie väetist saame teistelt vennasvabariikidelt laiarööpalise raudtee kaudu, on väetis läinud põhiliselt laiarööpalise raudtee piirkonda, sest ETKVL ei taha vaeva näha, et väetist laiarööpaliselt raudteelt ümber laadida kitsarööpalisele. See viga parandatakse.

Kuid sellega seoses on veel üks põhimõtteline küsimus, ja see on, et ka laiarööpalise raudtee piirkonnas on meie kooperatiivide töös palju puudusi, et kaup läheb neisse kauplustesse, kuhu ta esmajoones ei pea minema, et meie kehv- ja kesktalupojad jäävad neist ilma ja kaup läheb küla jõukate inimeste kätte. Sellega seoses tahan ühele asjale tähelepanu juhtida. Kooperatiivid on ühistegelikud asutused. Kooperatiivi juhatus on valitav nende liikmete poolt, kus ringkonnas see kooperatiiv asub. Aga nüüd seame küsimuse nii: kui säärane korralagedus aset leiab, kas on kuskil selle kooperatiivi liikmed oma revisjonikomisjoni kaudu, oma peakoosolekul sundinud seda juhatust oma halva töö kohta aru andma? Ei ole. Praegu on meil see puudus. See on sõjaaja pärand ja fašistliku okupatsioonaja

pärand, kus meie töötajate laiade hulkade initsiatiiv, isetegevus on ära jäänud, kus neil ei olnud õigust kaasa rääkida. Meil on tarvis seda olukorda muuta. On tarvis, et meie ühistegelikud asutused tõesti muutuksid täiesti ühistegelikeks asutusteks, kus liikmeskond oma juhatuse ja revisjonikomisjonide kaudu paneb asutused tööle nagu kord ja kohus. Alles siis, kui nad selle põhilise nõudmise ellu viivad, paraneb ühistegelike asutuste töö. Sellele asjale tuleb minu arvates erilist rõhku panna.

Sellega seoses tahaksin märkida, et väga paljud meie nõukogude võimu kohalikud organid, täitevkomiteed jne., annavad administratiivkorras käske ja korraldusi sinna, kuhu neil ei ole õigust anda. Ma tõin esile näite Tarvastu ühistu puhul, kus kohalik täitevkomitee ja parteiorganisaator seadusevastaselt segasid ennast ühistu juhtimise ja ühistu peakoosoleku seadusliku tegevuse vahele. See on seadusevastane tegevus ja me peame sellele kindlasti vastu astuma. Me teame, et praegu võideldakse kogu Nõukogude Liidus tõsiselt kolhooside sisedemokraatia õiguste maksmapanemise eest, sest ei tohi administratiivselt lahendada küsimusi, mida töötav talurahvas peab ise lahendama. Ühiskondlikule, ühistegelikule varandusele ei ole kellelgi õigust pretendeerida.

Tahaksin veel alla kriipsutada mõtet, mis on ühenduses ülestõstetud küsimusega. Meie põllumajanduslikud ühistud peaksid endale looma puutumatu seemnefondi, kuhu nad saavad vilja masinaühistuilt viljapeksu puhul jne., nii umbes nagu vanasti olid magasiad, et oleks puutumatu seemnefond, millest saab laenu anda, kui häda seda sunnib.

Lõpuks oli veel üks küsimus, see puudutas suhkrupeedi kasvatamist. Et meil suhkruvabrikuid ei ole, siis töötatakse suhkrupeet, mida meil praegu kasvatatakse, ümber Lätis. Seal on eritrust, kes seda korraldab. Selle trusti baas asub Tartu maakonnas Elva linnas. Seal on aparaat kohal, kes lepinguid sõlmib. Põhilisteks suhkrupeedi kasvatamise ringkondadeks on ette nähtud Valga- ja Tartumaa.

Õieti võiksin ma sellega lõpetada. Tahan tähelepanu juhtida sellele seltsimees Halleri soovitusetele, et niipea kui te koju lähete, asuge kohe külvama. Samal ajal aga ütles seltsimees Haller ise, et kui niiskuse protsent on 70, siis läheb seeme piimale. Sellega on öeldud, et mitte igal tingimusel ei saa külvata, vaid seda tehtagu siis, kui maa on niivõrd tahenenud, et seeme ei lähe piimale. Ma tahan märkida, et sääraсте loosungitega

võime õige mõtte ära moonutada, sest me teame, et kui üks kord on viltu läinud, kui talumees on teinud teaduse õpetuse järgi ja tera on läinud piimale, siis muutub ta umbusklikuks nõuande suhtes, sest see tähendab kogu aasta vilja kaotsiminekut. Sellepärast peame me oma nõupidamistel väga kaalutud loosungitega välja tulema.

Sellega ma lõpetan. Ma arvan, et me ei ole need 2 päeva asjata koos olnud ja et meie ühisest tööst siin on tulu. Kui me siia järgmine kord kokku tuleme, siis anname oma töötulemustest aru. Head edu tööle! (*Kiiduavaldused.*)

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIDIUMI ESIMEHE SM. ED. PÄLLI LÕPPSÕNA

Seltsimehed! Talurahva II kongress on oma tööga lõpule jõudnud. Kongressi saadikute ees seisab suur ülesanne mitte üksnes ise kõike seda omandada, mida siin kongressil oleme kuulnud, vaid viia kõik see, mis siin kuulnud ja läbi arutatud, ka talurahva hulkadesse kohtadel. See on tarvilik seda enam, et meil seisab ees tähtsaim ülesanne — kevadkülvi läbiviimine. Kevadkülvi suudame hästi teostada siis, kui kogu meie talurahvas on jõudnud selgele arusaamisele selle töö tähtsusest, kui ta saab aru, et meie tulevik, stalinliku viisaastaku elluviimine oleneb meie põllumajanduse arengust ja et meie tööstus, meie linnad ei saa areneda, kui meie põllumajandus jääb maha. Seepärast on vaja meie talurahvale see tõde selgeks teha ja siin on suur töö ees talurahva II kongressi saadikuil.

Lõpetades tänase kongressi soovin kõigile eesti töötava talurahva saadikuile selles suures vastutusrikkas töös edu ja õnne. (*Kestvad kiiduavaldused.*)

EESTI NSV TALURAHVALT, SOVHOOSIDE JA MASINA-
TRAKTORIJAAMADE TÖÖLISTELT JA TEENISTUJAILT
NING PÖLLUMAJANDUSE ERITEADLASTELT

SELTSIMEES JOSSIF VISSARIONOVITŠ
STALINILE

Kallis juht ja õpetaja!

Teie algatusel ja Teie targal juhtimisel töötati välja Nõukogude Liidu põllumajanduse sõjajärgse edendamise ja edasiarendamise plaan. Me näeme selles plaanis uuesti, kuidas bolševike partei ja Nõukogude valitsus hoolitsevad rahva ainelise heaolu tõstmise eest. Meie vabariigi töötav talurahvas ja kõik põllumajanduse alal töötajad võtsid ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumi ajaloolise otsuse vastu meie sotsialistliku Kodumaa võimsuse edasise tugevdamise eest peetava võitluse programmina.

Kangelaslinn, kuulsusrikas Leningrad, algatas sotsialistliku võistluse sõjajärgse stalinliku viisaastaku teise aasta plaani täitmiseks enne tähtaega Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 30. aastapäeva auks. Leningradlaste algatus on leidnud laialdast vastukaja kogu Nõukogude Liidus. Sellest kogu rahva võistlusest ei jäänud kõrvale ka Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi töötav talurahvas. Oma arvukail koosolekul valdades ja külades, maakondlikel talurahvakonverentsidel ja töötava talurahva teisel vabariiklikul kongressil arutasime me ÜK(b)P Keskkomitee veebruaripleenumi otsuseid.

Me andsime sõna töötada veel paremini, taastada võimalikult kiiresti meie vabariigi sõjast kannatada saanud rahvamajandus ja anda seega oma panus meie Nõukogude Kodumaa võimsuse tugevdamiseks.

Eesti rahvas tunneb iga päev Teie hoolitsemist meie vabariigi majanduse ja kultuuri taastamise ja edasiarendamise eest, meie heaolu tõstmise eest. Tänu Nõukogude Liidu teiste vennasrahvaste, eeskätt suure vene rahva määratu suurele abile oleme teinud esimesi edusamme põllumajanduse taastamisel.

Nõukogude võim seadis täielikult jalule eesti töötava talurahva õigused maale, õigused, mis saksa fašistlikud okupandid olid jultunult jalge alla tallanud. Ligi 50 000 maata ja vähese maaga talupoega sai üle poole miljoni hektaari maad põliseks kasutamiseks. Nõukogude võim aitas neil soetada tööloomi ning produktiivset karja ja põllumajanduslikku inventari ning ehitada elamuid ja kõrvalhooneid.

Aasta-aastalt suureneb mineraalväetiste sissevedu vabariiki. Meil on taastatud 91 sovhoosi, 24 masina-traktorijaama, 236 hobulaenuspunkti ja 944 abimajandit. Eestis on loodud 972 põllumajandusühistut, millesse on koondatud kaks kolmandikku kõigist taludest. On suurenenud külvipind ja loomade arv, tõusevad meie põldude viljakus ja loomade produktiivsus.

Kuid me teame, et need on alles esimesed sammud meie põllumajanduse sõjajärgse arendamise teel. Meie töös on veel palju puudusi. Meie põldude teravilja-, kartuli- ja juurviljasaaigid ei ole veel nii suured, et me suudaksime rahuldada meie vabariigi elanikkonna kasvavaid nõudmisi.

Loomade arvu ja nende produktiivsuse kasvu tempo on veel madal ega vasta veel loomakasvatuse sõjajärgse taseme kiire taastamise ülesandele.

Eesti NSV talurahvas suudab täielikult rahuldada oma vabariigi tarvidused toiduainete ja loomasööda alal. Selle ülesandega tuleme me toime meie põldude viljakuse tõstmise ja külvipinna suurendamise teel.

Meie vabariigi põllumajanduse pealaks on loomakasvatus. Me kasutame ära kõik võimalused loomade arvu suurendamiseks ja loomakasvatuse produktiivsuse tõstmiseks, kindlustame kindla söödabaasi loomise, ahtruse likvideerimise, noorloomade säilitamise ja tõuaretustöö parandamise.

Söödaviilja külvipinna suurendamise kõrval teostame laialdaselt heina- ja karjamaade parandamist, rajame uusi ja taastame hooletusse jäänud kultuurrohumaid, hakkame kõikjal praktiseerima silosöötade valmistamist ning loomade ühiskarjatamist. Kõigi harimiskõlblike maade täielik ära kasutamine ja maa viljakuse tõstmine meie oludes nõuab suurte maaparandustööde läbiiviimist. Seepärast remondime ja taastame käesoleval aastal 2120 kilomeetrit magistraal- ja 2800 kilomeetrit detailkuivenduskraavide võrku.

Riigile toiduainete andmist me peame oma esmajärguliseks

ülesandeks ja oma pühaks kohuseks. Me kohustume täitma riikliku viljavarumisplaani Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 30. aastapäevaks ja loomakasvatussaaduste müüginormide aastaplaani 5. detsembriks 1947.

Stalinliku viisaastaku teise aasta kevadkülvieeskujulik läbi viimine on kindlaks aluseks meie edasistele saavutustele. Heale viljasaagile aluse rajamise eesmärgil me pühendame kogu oma jõu selleks, et kevadkülv läbi viia parimail agrotehnilistel tähtaegadel ning kõrgekvaliteediliselt. Me anname võimalikult rohkesti toiduaineid elanikkonnale ja tooraineid tööstusele.

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 30. aastapäeva auks peetava sotsialistliku võistluse lipp lehvib kogu Nõukogude maal. Ükski vald, ükski küla, ükski meie vabariigi töötav talupoeg ei jää kõrvale sellest kogu rahva patriootilisest liikumisest.

Külades, sovhoosides ja masina-traktorijaamades peetud koosolekuil arutasime läbi ja võtsime endile järgmised kohustused:

Loomakasvatuse arendamises:

1949. a. lõpuks taastada ja ületada veiste, hobuste, lammaste ja sigade arvu sõjaeelne tase kõigis vabariigi maakondades ja valdades;

suurendada loomade produktiivsust piima-, liha- ja villitoodangu ning noorloomade juurdekasvu tõstmise alal, ületades viisaastaku lõpuks tunduvalt sõjaeelset taseme;

kindlustada loomakasvatuse arendamine ja loomade produktiivsuse tõstmine kindla söödabaasi loomise, ahtruse likvideerimise, noorloomade säilitamise ja tõuaretustöö otsustava parandamisega.

Veisekasvatuses:

Järva maakonnas tõsta veiste arv 1947. a. 39 700-ni või 18,8% võrra, sealhulgas lehmade arv 20 600-ni või 12% võrra, võrreldes 1946. aastaga;

Harju maakonnas tõsta veiste arv 1947. a. 57 600-ni või 17,7% võrra, sealhulgas lehmade arv 31 800-ni või 11,8% võrra, võrreldes 1946. aastaga;

Tartu maakonnas tõsta veiste arv 1947. a. 78 200-ni või 14,3% võrra, sealhulgas lehmade arv 42 800-ni või 12,8% võrra, võrreldes 1946. aastaga;

Lääne maakonnas tõsta veiste arvu 1947. a. 38 200-ni või 12,5% võrra, sealhulgas lehmade arv 21 500-ni või 15,7% võrra, võrreldes 1946. aastaga;

Jõgeva vallas Tartu maakonnas tõsta veiste arv taludes 1947. a. 2249-ni ning 1948. a. 3209-ni või 43% võrra, võrreldes 1947. aastaga;

sama maakonna Konguta vallas tõsta veiste arv taludes 1947. a. 1628-ni, sealhulgas lehmi 873, ning 1948. a. 1974-ni või 21% võrra, võrreldes 1947. aastaga, sealhulgas lehmade arv 1488-ni või 70% võrra, võrreldes 1947. aastaga;

Padise vallas Harjumaal tõsta veiste arv 1947. a. 2365-ni, sealhulgas lehmi 1392, ning 1948. a. 3025-ni või 28% võrra, võrreldes 1947. aastaga, sealhulgas lehmade arv 1697-ni, s. o. 22% võrra, võrreldes 1947. aastaga;

Kolga vallas Harjumaal tõsta veiste arv 1947. a. 2020-ni, sealhulgas lehmi 1463, ning 1948. a. 2500-ni või 24% võrra, võrreldes 1947. aastaga, sealhulgas lehmade arv 1570-ni või 7% võrra, võrreldes 1947. aastaga;

Peningi vallas Harjumaal tõsta veiste arv 1947. a. 1904-ni ning 1948. a. 2277-ni või 20% võrra, võrreldes 1947. aastaga;

Särevere vallas Järvamaal tõsta veiste arv 1947. a. 5595-ni, sealhulgas lehmi 2755, ning 1948. a. 6540-ni või 17% võrra, võrreldes 1947. aastaga, sealhulgas lehmade arv 3255-ni või 18% rohkem kui 1947. a.;

Lillevere külanõukogu piirkonnas Viljandimaal tõsta veiste arv 1947. a. 251-ni ning 1948. a. 401-ni või 60% võrra rohkem kui 1947. a.;

Pärnjõe sovhoosis Pärnumaal tõsta veiste arv 1947. a. 164-ni, sealhulgas lehmi 83, ning 1948. a. vastavalt 270-ni või 65% võrra, võrreldes 1947. aastaga, lehmade arv 210-ni või 153% võrra, võrreldes 1947. aastaga;

Kamara sovhoosis Pärnumaal tõsta veiste arv 1947. a. 83-ni, sealhulgas lehmi 40, ning 1948. a. vastavalt 130-ni või 57% võrra rohkem kui 1947. a. ja 50-ni või 25% võrra, võrreldes 1947. aastaga;

Päriveri sovhoosis Pärnumaal tõsta veiste arv 1947. a. 110-ni, sealhulgas lehmi 40, ning 1948. a. vastavalt 150-ni või 36% võrra, võrreldes 1947. aastaga, ja 80-ni või 100% võrra, võrreldes 1947. aastaga.

Jätta kasvama iga aasta algul olemasoleva 100 lehma kohta 1947. a. 40 ja 1948. a. 50 vasikat, sealhulgas:

Tartu maakonnas jätta 1947. a. kasvama 100 lehma kohta vähemalt 50 ning 1948. a. vähemalt 55 vasikat;

Järva maakonnas jätta 1947. a. kasvama 100 lehma kohta vähemalt 45 vasikat ja 1948. a. vähemalt 55 vasikat;

Lääne maakonnas jätta 1947. a. kasvama 100 lehma kohta vähemalt 42 ja 1948. a. vähemalt 52 vasikat;

Velise vallas Läänemaal jätta 1947. a. kasvama 100 lehma kohta vähemalt 50 ja 1948. a. vähemalt 60 vasikat;

Kareda vallas Järvemaal jätta 1947. a. kasvama 100 lehma kohta vähemalt 42 ja 1948. a. vähemalt 54 vasikat;

Käina vallas Hiiumaal jätta 1947. a. kasvama 100 lehma kohta vähemalt 45 vasikat;

Valgjärve vallas Võrumaal jätta 1947. a. kasvama 100 lehma kohta vähemalt 42 ja 1948. a. vähemalt 54 vasikat;

Tääksi külanõukogu piirkonnas Olustvere vallas Viljandimaal jätta 1947. a. kasvama 100 lehma kohta vähemalt 60 ja 1948. a. vähemalt 70 vasikat;

sama valla ja sama maakonna Aimla külanõukogu piirkonnas jätta 1947. a. kasvama 100 lehma kohta vähemalt 60 ja 1948. a. vähemalt 70 vasikat;

Alaküla külanõukogu piirkonnas Märjamaa vallas Läänemaal jätta 1947. a. kasvama 100 lehma kohta vähemalt 50 ja 1948. a. vähemalt 60 vasikat;

Tipu külanõukogu piirkonnas Kõpu vallas Viljandimaal jätta 1947. a. kasvama 100 lehma kohta vähemalt 45 ja 1948. a. vähemalt 55 vasikat;

Kullamaa külanõukogu piirkonnas Kullamaa vallas Läänemaal jätta 1947. a. kasvama 100 lehma kohta vähemalt 43 ja 1948. a. vähemalt 55 vasikat;

sama valla ja sama maakonna Liivi külanõukogu piirkonnas jätta 1947. a. kasvama vähemalt 40 ja 1948. a. vähemalt 55 vasikat 100 lehma kohta;

talupidaja Peeter Hunt Sõrandu külanõukogust Koigi vallast Järvemaalt kohustus jätma oma talus kasvama kõik 1947., 1948. ja 1949. a. sündivad vasikad;

Valga soovhoosis Valgemaal jätta 1947. a. kasvama 100 lehma kohta vähemalt 85 vasikat ja 1948. a. vähemalt 90 vasikat;

Lihula soovhoosis Läänemaal jätta 1947. a. kasvama 100 lehma kohta vähemalt 60 ja 1948. a. vähemalt 70 vasikat;

Virumaa soovhoosides jätta 1947. a. kasvama vähemalt 55 vasikat 100 lehma kohta.

Kindlustada keskmise aastapiimatoodangu tõstmine iga lehma kohta 1750 kilogrammini 1947. a. ja 1850 kilogrammini 1948. a., sealhulgas:

Järva maakonnas saavutada 1947. a. keskmiselt iga lehma kohta vähemalt 2000- ja 1948. a. vähemalt 2400-kilogrammiline piimatoodang;

Viljandi maakonnas saavutada 1947. a. keskmiselt iga lehma kohta vähemalt 1890-kilogrammiline piimatoodang;

Pärnu maakonnas saavutada 1947. a. keskmiselt iga lehma kohta vähemalt 1800- ja 1948. a. vähemalt 2150-kilogrammiline piimatoodang;

Harju maakonnas saavutada 1947. a. keskmiselt iga lehma kohta vähemalt 1800- ja 1948. a. vähemalt 1900-kilogrammiline piimatoodang;

Lustivere, Olustvere, Paistu, Põltsamaa, Raudna, Viljandi (Viljandimaal), Jõgeva, Laiuse, Laeva, Konguta, Tartu (Tartumaal), Iru, Jõelähtme (Harjumaal) vallas saavutada 1947. a. keskmiselt iga lehma kohta vähemalt 2000-kilogrammiline piimatoodang;

Parastuma (Raudna vald Viljandimaal) ja Väinjärve (Väinjärve vald Järvemaal) külanõukogu piirkonnas saavutada 1947. aastal keskmiselt iga lehma kohta vähemalt 2200-kilogrammiline piimatoodang;

talupidaja August Neivelt Kullamaa vallast Läänemaalt kohustub saavutama 1947. a. iga tema talus oleva lehma kohta vähemalt 3500 kilogrammi piima;

talupidajad Paisuots, Lepikson ja Rauert Kullamaa vallast Läänemaalt ja talupidaja Leida Adelson Aidu külanõukogust Lustivere vallast Viljandimaalt kohustuvad saavutama 1947. a. iga nende talus oleva lehma kohta vähemalt 2800 kilogrammi piima;

talupidajad Kustas Kaleviste, August Tamm, Nigul ja Kask Kullamaa vallast Läänemaalt kohustuvad 1947. a. saavutama iga nende talus oleva lehma kohta vähemalt 2600 kilogrammi piima;

talupidaja Aleksander Aan Väinjärve vallast Järvemaalt kohustub saavutama 1947. a. iga tema talus oleva lehma kohta vähemalt 2500 kilogrammi piima;

Sõmerpalu sovhoosis Võrumaal saavutada iga lehma kohta 1947. a. vähemalt 3800 kilogrammi piima;

Tähtvere sovhoosis Tartumaal saavutada iga lehma kohta 1947. a. vähemalt 3000 kilogrammi piima;

Virumaa sovhoosides saavutada iga lehma kohta 1947. a. vähemalt 2500 kilogrammi piima.

Kindlustada Sovhooside Ministeeriumi sovhoosides 1947. a. keskmiselt iga lehma kohta vähemalt 2400-kg piimatoodang.

Hobusekasvatuses:

Pärnu maakonnas tõsta hobuste arv 1947. a. 18 400-ni või 80% võrra, võrreldes 1946. a., ning 1948. a. 19 600-ni või 6,5% võrra, võrreldes 1947. aastaga;

Peningi vallas Harjumaal tõsta hobuste arv 1947. a. 656-ning 1948. a. 876-ni, s. o. 34% võrra, võrreldes 1947. aastaga;

Jõgeva vallas Tartumaal tõsta hobuste arv 1947. a. 788-ning 1948. a. 1035-ni, s. o. 31% võrra, võrreldes 1947. aastaga;

Särevere vallas Järvamaal tõsta hobuste arv 1947. a. 2226-ni ning 1948. a. 2440-ni, s. o. 10% võrra, võrreldes 1947. aastaga;

Kullamaa vallas Läänemaal tõsta hobuste arv 1947. a. 2338-ning 1948. a. 2556-ni, s. o. 9% võrra, võrreldes 1947. aastaga;

Velise vallas samas maakonnas tõsta hobuste arv 1947. a. 1060-ni ja 1948. a. 1160-ni, s. o. 9% võrra, võrreldes 1947. aastaga;

Lillevere külanõukogu piirkonnas Viljandimaal tõsta hobuste arv 1947. a. 275-ni ja 1948. a. 315-ni, s. o. 14% võrra, võrreldes 1947. aastaga;

Sudiste külanõukogu piirkonnas Viljandimaal tõsta hobuste arv 1947. a. 275-ni ja 1948. a. 315-ni, s. o. 14% võrra, võrreldes 1947. aastaga;

Võhma külanõukogu piirkonnas Kirbla vallas Läänemaal tõsta hobuste arv 1947. a. 400-ni ja 1948. a. 450-ni, s. o. 12% võrra, võrreldes 1947. aastaga.

Üles kasvatada iga 100 mära kohta 1947. a. 35 varssa ja 1948. a. 40 varssa, sealhulgas:

Järva maakonnas üles kasvatada iga 100 mära kohta 1947. a. vähemalt 40 ja 1948. a. vähemalt 45 varssa;

Võru maakonnas üles kasvatada iga 100 mära kohta 1947. a. vähemalt 40 varssa;

Lääne maakonnas üles kasvatada iga 100 mära kohta 1947. a. vähemalt 35 ja 1948. a. vähemalt 42 varssa;

Raikküla vallas Harjumaal üles kasvatada iga 100 mära kohta 1947. a. vähemalt 45 ja 1948. a. vähemalt 50 varssa;

Anija vallas Harjumaal üles kasvatada iga 100 mära kohta 1947. a. vähemalt 55 ja 1948. a. vähemalt 70 varssa;

Konguta vallas Tartumaal üles kasvatada iga 100 mära kohta 1947. a. vähemalt 45 ja 1948. a. vähemalt 50 varssa;

Elva vallas Tartumaal üles kasvatada iga 100 mära kohta 1947. a. vähemalt 38 ja 1948. a. vähemalt 48 varssa;

Kullamaa vallas Läänemaal üles kasvatada iga 100 mära kohta 1947. a. vähemalt 38 ja 1948. a. vähemalt 45 varssa;

Käina vallas Hiiumaal 1947. a. iga 100 mära kohta üles kasvatada vähemalt 60 varssa;

Leevi vallas Võrumaal 1947. a. iga 100 mära kohta üles kasvatada vähemalt 45 varssa;

Aru külanõukogu piirkonnas Konguta vallas Tartumaal üles kasvatada iga 100 mära kohta 1947. a. vähemalt 45 ja 1948. a. vähemalt 55 varssa;

Pikavere külanõukogu piirkonnas Vajangu vallas Järvamaal üles kasvatada iga 100 mära kohta 1947. a. vähemalt 44 ja 1948. a. vähemalt 56 varssa;

Alaküla külanõukogu piirkonnas Märjamaa vallas Läänemaal üles kasvatada iga 100 mära kohta 1947. a. vähemalt 45 ja 1948. a. vähemalt 50 varssa;

Tääksi ja Aimla külanõukogu piirkonnas Olustvere vallas Viljandimaal ja Tahkvere külanõukogu piirkonnas Sadala vallas Tartumaal üles kasvatada iga 100 mära kohta 1947. a. vähemalt 40 ja 1948. a. vähemalt 50 varssa;

Tipu külanõukogu piirkonnas Kõpu vallas Viljandimaal üles kasvatada iga 100 mära kohta 1947. a. vähemalt 39 ja 1948. a. vähemalt 44 varssa;

Hummuli külanõukogu piirkonnas Hummuli vallas Valgamaal üles kasvatada iga 100 mära kohta 1947. a. vähemalt 38 ja 1948. a. vähemalt 45 varssa;

Valga sovhoosis Valgamaal üles kasvatada iga 100 mära kohta 1947. a. vähemalt 45 ja 1948. a. vähemalt 50 varssa.

Virumaa sovhoosides 1947. a. iga 100 mära kohta üles kasvatada vähemalt 48 varssa;

Lihula sovhoosis Läänemaal üles kasvatada iga 100 mära kohta 1947. a. vähemalt 45 ja 1948. a. vähemalt 50 varssa.

Sea- ja lambakasvatuses:

Harju maakonnas tõsta sigade arv 1947. a. 31 000-ni, sealhulgas emiste arv 3200-ni;

Järva maakonnas tõsta sigade arv 1947. a. 26 000-ni, sealhulgas emiste arv 2150-ni, ja 1948. a. tõsta sigade arv 21 000-ni, sealhulgas emiste arv 3900-ni;

Lääne maakonnas tõsta sigade arv 1947. a. 18 500-ni, sealhulgas emiste arv 2550-ni, ja 1948. a. tõsta sigade arv 21 000-ni, sealhulgas emiste arv 2300-ni;

Tartu maakonnas tõsta sigade arv 1947. a. 59 300-ni;

Jõgeva vallas Tartumaal tõsta sigade arv 1947. a. 1180-ni ja 1948. a. 2050-ni;

Konguta vallas Tartumaal tõsta sigade arv 1947. a. 1400-ni, sealhulgas emiste arv 190-ni, ja 1948. a. tõsta sigade arv 1933-ni, sealhulgas emiste arv 220-ni;

Kirbla vallas Läänemaal tõsta sigade arv 1947. a. 850-ni, sealhulgas emiste arv 60-ni, ja 1948. a. tõsta sigade arv 1050-ni, sealhulgas emiste arv 70-ni;

Jõgeva külanõukogu piirkonnas Jõgeva vallas Tartumaal tõsta sigade arv 1947. a. 360-ni ja 1948. a. 760-ni;

Holstre külanõukogu piirkonnas Holstre vallas Viljandimaal tõsta sigade arv 1947. a. 705-ni, sealhulgas emiste arv 121-ni, ja 1948. a. tõsta sigade arv 885-ni, sealhulgas emiste arv 143-ni;

Kalmeti külanõukogu piirkonnas Tännassilma vallas Viljandimaal tõsta sigade arv 1947. a. 1138-ni, sealhulgas emiste arv 208-ni, ja 1948. a. tõsta sigade arv 1418-ni, sealhulgas emiste arv 238-ni;

Harju maakonnas tõsta lammaste ja kitsede arv 1947. a. 31 500-ni, sealhulgas emaloomade arv 20 600-ni;

Lääne maakonnas tõsta lammaste ja kitsede arv 1947. a. 31 600-ni, sealhulgas emaloomade arv 20 600-ni.

Konguta vallas Tartumaal tõsta lammaste ja kitsede arv 1947. a. 1210-ni, sealhulgas emaloomade arv 690-ni, ja 1948. a. tõsta lammaste ja kitsede arv 1840-ni, sealhulgas emaloomade arv 820-ni;

Kullamaa vallas Läänemaal tõsta lammaste ja kitsede arv 1947. a. 3365-ni ja 1948. a. 3958-ni;

Kirbla vallas Läänemaal tõsta lammaste ja kitsede arv 1947. a. 1400-ni, sealhulgas emaloomade arv 1000-ni, ja 1948. a.

tõsta lammaste ja kitsede arv 1600-ni, sealhulgas emaloomade arv 1100-ni;

Tapiku külanõukogu piirkonnas Pajusi vallas Viljandimaal tõsta lammaste ja kitsede arv 1947. a. 950-ni ja 1948. a. 1200-ni;

Kalmeti külanõukogu piirkonnas Tänassilma vallas Viljandimaal tõsta lammaste ja kitsede arv 1947. a. 820-ni ja 1948. a. 930-ni;

Teenuse külanõukogu piirkonnas Kullamaa vallas Läänemaal tõsta lammaste ja kitsede arv 1947. a. 915-ni ja 1948. a. 1120-ni.

S a a d a 1948. aastast alates iga emise kohta 12 põrsast aastas ja 100 ute kohta 120 talle, sealhulgas: Lääne maakonnas 1947. a. iga emise kohta üles kasvatada 15 põrsast ja iga 100 ute kohta vähemalt 125 talle, 1948. aastast aga iga emise kohta üles kasvatada 18 põrsast ja iga 100 ute kohta vähemalt 132 talle;

Järvamaal Väätša vallas 1947. aastal iga emise kohta üles kasvatada vähemalt 13 põrsast, iga 100 ute kohta vähemalt 130 talle;

Tartumaal Aakre vallas 1948. aastal iga emise kohta üles kasvatada 20 põrsast;

Viljandimaal Kõpu vallas Tipu külanõukogu piirkonnas 1947. aastal iga emise kohta üles kasvatada vähemalt 13 põrsast, iga 100 ute kohta aga vähemalt 130 talle;

Järvamaal Kareda vallas Viisu külanõukogu piirkonnas 1947. aastal iga 100 ute kohta üles kasvatada 150 talle;

Järvamaa Väinjärve valla talupoeg Elmar Sika kohustub iga emise kohta üles kasvatama 16 põrsast ning olemasoleva 10 ute kohta 17 talle;

Viljandimaa Pajusi valla talupoeg Eduard Võsa kohustub iga emise kohta üles kasvatama 18 põrsast.

Loomasööda alal:

1. Viia mitmeaastase põlluheina külvipind vabariigis 1947. aastal 193 100 hektaarini, üheaastase põlluheina külvipind 30 400 hektaarini, söödajuurvilja ja silokultuuride külvipind 12 400 hektaarini ning külvata kattevilja alla mitmeaastast põlluheina 105 000 hektaarile.

Viia mitmeaastase põlluheina külvipind vabariigis 1948. aastal 202 000 hektaarini ja üheaastase põlluheina külvipind 28 000 hektaarini, sealhulgas viia Lääne maakonnas põlluheina külvi-

pind 1947. a. 8400 hektaarini, sealhulgas külv katteviljade alla 3720 hektaarini, ja 1948. aastal 9000 hektaarini, söödajuurvilja külvipind viia 1947. a. 1860 hektaarini ja 1948. a. 2000 hektaarini;

Viljandi maakonnas viia põlluheina külvipind 1947. a. 22 100 hektaarini, sealhulgas üheaastast põlluheina 3000 hektaari, söödajuurvilja ja silokultuuride külvipind aga 1700 hektaarini;

Harju maakonnas viia põlluheina külvipind 1947. a. 17 000 hektaarini ja 1948. a. 17 600 hektaarini, 1947. a. külvata üheaastast põlluheina 3000 hektaarile, söödajuurvilja ja silokultuure 600 hektaarile, mitmeaastast põlluheina kattevilja alla 8200 hektaari;

Järva maakonnas viia põlluheina külvipind 1948. aastal 19 000 hektaarini 18 100 hektaari vastu 1947. aastal ning külvata 1947. a. üheaastast põlluheina 5000 hektaari ja mitmeaastast põlluheina kattevilja alla 10 600 hektaari;

Tartu maakonnas viia põlluheina külvipind 1948. a. 37 000 hektaarini 35 200 hektaari vastu 1947. a. ja üheaastasel põlluheinal 27 000 hektaarini 6700 hektaari vastu 1947. a., kartuleid 1947. a. maha panna 13 600 hektaari;

Saare maakonnas viia põlluheina külvipind 1948. a. 2400 hektaarini, üheaastasel põlluheinal 500 hektaarini, söödajuurvilja ja silokultuuride külvipind viia 700 hektaarini;

Viljandimaal Tänassilma vallas viia põlluheina külvipind 1947. a. 950 hektaarini ja 1948. a. 1005 hektaarini, külvata 1947. aastal üheaastast põlluheina 125 hektaari;

Viljandimaal Holstre vallas viia põlluheina külvipind 1947. aastal 505 hektaarini, sealhulgas üheaastast põlluheina 150 hektaari;

Harjumaal Raasiku vallas viia põlluheina külvipind 1948. a. 257 hektaarini 240 hektaari vastu 1947. a.;

Harjumaal Juuru vallas viia söödakultuuride ja põlluheina külvipind 745 ha-lt 1947. a. 775 hektaarini 1948. a., sealhulgas üheaastase põlluheina külvipind 250 hektaarilt 1947. a. 265 hektaarini 1948. a.; külvata 1947. a. mitmeaastast põlluheina kattevilja alla 1163 hektaari;

Tartumaal Pühajärve vallas tõsta põlluheina külvipind 906 hektaarilt 1947. a. 1420 hektaarini 1948. a.;

Viljandimaal Kõpu vallas Tipu külanõukogu piirkonnas viia põlluheina külvipind 115 hektaarilt 1947. a. 123 hektaarini 1948. a.;

Viljandimaal Kõpu vallas Sudiste külanõukogu piirkonnas viia põlluheina külvipind 300 hektaarilt 1947. a. 360 hektaarini 1948. a.; külvata 1947. a. üheaastast põlluheina 45 hektaari, söödajuurvilja ja silokultuure 152 hektaari; 1948. a. külvata samu kultuure vastavalt 58 ja 178 hektaari;

Viljandimaal Imavere vallas Järavere külanõukogu piirkonnas suurendada põlluheina külvipind 1948. a. 493 hektaarini 427 hektaari vastu 1947. a.;

Viljandimaal Imavere vallas Hermanni külanõukogu piirkonnas suurendada mitmeaastase põlluheina külvipind 213 hektarilt 1947. a. 247 hektaarini 1948. a.;

Viljandimaal Olustvere vallas Lalsi külanõukogu piirkonnas suurendada põlluheina külvipind 1947. a. 550 hektaarini ja 1948. aastal 575 hektaarini;

Viljandimaal Olustvere vallas Aidu külanõukogu piirkonnas viia mitmeaastase põlluheina külvipind 1948. a. 323 hektaarini 293 hektaari vastu 1947. a.; külvata üheaastast põlluheina 36 hektaari ja mitmeaastast põlluheina kattevilja alla 166 hektaari;

Tartumaal Pühajärve vallas Voki külanõukogu piirkonnas tõsta mitmeaastase põlluheina külvipind 538 hektaarilt 1947. a. 844 hektaarini 1948. a.;

Läänemaal Lihula sovhoosis suurendada mitmeaastase põlluheina külvipinda 1947. a. 130 hektaarini ja 1948. a. 160 hektaarini; külvata söödajuurvilja ja silokultuure 1947. a. 18 hektaari ja 1948. a. 25 hektaari; külvata mitmeaastast põlluheina kattevilja alla 1947. a. 18 hektaari ja 1948. a. 50 hektaari.

2. Korraldada laialdasi üritusi heina- ja karjamaade parandamiseks ning nende viljakuse tõstmiseks, uute kultuurrohumaade rajamiseks ning hooletussejäänute taastamiseks;

Saare maakonnas suurendada kultuurheinamaade pindala 600 hektaarilt 1947. a. 1000 hektaarini 1948. a. ning kultuurkarjamaade pindala 1000 hektaarilt 1600 hektaarini;

Lääne maakonnas 1947. a. üles harida 1000 hektaari uudismaad ning 3000 hektaari jäätmaid ning rajada 1000 hektaari kultuurrohumaad;

Läänemaal Kullamaa vallas talgute korras üles harida 1350 hektaari uudismaid Patsu asunduses ja 366 hektaari Käändlaane asunduses;

Läänemaal Martna vallas Keskvõre asunduses korda seada

kuivenduskraavid 360-hektaarilisel maa-alal ja Eniste asunduses 330-ha maa-alal;

Läänemaal Kirbla vallas Soovälja asunduses korda seada niisutuskraavid 365 hektaari suurusel maa-alal ja Lihula vallas Oidremaa asunduses 400 hektaari suurusel maa-alal;

Läänemaal Oru vallas kohustuvad rajama kultuurheinamaid talupojad Miiler 4 hektaari suurusel maa-alal ja Suits 1,25 hektaari suurusel maa-alal.

3. Suurendada silosööda valmistamist, milleks võtta külviplaani spetsiaalseid silokultuure, varuda loomade laudasoleku ajaks sööta 1 täiskasvanud veise kohta järgmises ulatuses: koresööta — 27 tsentnerit, silosööta — 20 tsentnerit ja söödajuurvilja — 20 tsentnerit, sealhulgas:

Lääne maakonnas varuda täiskasvanud veise kohta 27 tsentnerit koresööta, 20 tsentnerit silosööta ja 20 tsentnerit söödajuurvilja;

Tartumaal Pühajärve vallas Voki külanõukogu piirkonnas rajada 1947. a. vähemalt 2 silohoidlat ning 1948. a. vähemalt 4 silohoidlat iga 10 talu kohta;

Läänemaal Kullamaa vallas Vaikna külanõukogu piirkonnas varuda 1 täiskasvanud veise kohta 30 tsentnerit koresööta, 22 tsentnerit silosööta ja 20 tsentnerit söödajuurvilja;

Läänemaal Lihula sovhoosis varuda 32 tsentnerit koresööta, 28 tsentnerit silosööta ja 28 tsentnerit söödajuurvilja 1 veise kohta;

Kirbla hobulaenutuspunktis varuda 28 tsentnerit koresööta, 21 tsentnerit silosööta ja 21 tsentnerit söödajuurvilja 1 veise kohta.

Teraviljatoodangu suurendamise alal:

Vabariigi tarviduste täielikuks rahuldamiseks oma toidu- ja söödateraviljaga:

1. Taastada kolme aasta — 1947., 1948. ja 1949. aasta jooksul teravilja üldsaagi sõjajaelne tase ja see viisaastaku lõpuks tunduvalt ületada.

Rööbiti teraviljakultuuride — rukki ja nisu, odra ja segavilja külvipinna laiendamisega Eesti NSV-s tõsta tunduvalt nende kultuuride viljakust.

2. Kindlustada selline külvipinna suurendamine, et teravilja kaunviljade all oleks 1949. a. lõpuks 583 000 hektaari; seal-

hulgas talvvilju 176 000 hektaari. Viia suvi- ja talvnisu külvi-
pind 1949. aastaks 65 000 hektaarini.

Saavutada teraviljakultuuride viljakuse tõstmine igal aastal talvviljade alal 16⁰/₀, suvi- ja kaunviljade alal aga 10⁰/₀ võrra, et 1949. aastaks saada keskmise saagina hektaari kohta talvvilja 13,5 tsentnerit ja suvivilja 10,5 tsentnerit, sealhulgas Lääne maakonnas tõsta teravilja külvipind 1949. aastaks 38 900 hektaarini, sealhulgas talvvilja 14 400 hektaari ja saada juba 1947. a. hektaarilt 9 tsentnerit suvivilja ja 10,5 tsentnerit talvvilja;

Viljandi maakonnas saavutada 1947. aastal 3400 hektaaril talvvilja 17,5 tsentnerit hektaarilt, suvivilja 1100 hektaaril 12,5 tsentnerit hektaarilt, söödavilja 25 000 hektaaril keskmiselt 13 tsentnerit hektaarilt, kindlustades seega talvviljade keskmise viljakuse tõstmise 20⁰/₀ ja suviviljadel 15⁰/₀ võrra aastas; Harju maakonnas külvata 1949. aastal teravilja 45 400 hektaari, sellest talvvilja 16 000 hektaari. Rapla, Juuru, Kehtna ja Kuimetsa vallas tõsta 1947. a. teraviljade viljakust 1946. aastaga võrreldes talvviljade osas 36⁰/₀ ja suviviljade osas 37% võrra;

Iru, Jõelähtme, Harku, Keila, Padise, Nõva, Kõnnu ja Kolga vallas tõsta talvviljade viljakust 33⁰/₀ ja suviviljadel 38⁰/₀ võrra;

Ravila, Kõue, Hageri, Kohila, Kernu, Varbola, Nissi, Tõdva, Saue, Kuusalu ja Anija vallas tõsta talvviljade viljakust 44⁰/₀ ja suviviljade viljakust 33⁰/₀ võrra;

Järva maakonnas tõsta 1947. aastal suviviljade viljakus 12,5 tsentnerini ja talvviljade viljakus 15 tsentnerini hektaarilt, sealhulgas Koigi vallas Järvamaal suviviljade alal 13 tsentnerini ja talvviljade alal 16 tsentnerini hektaarilt;

Järvamaa Kareda valla Viisu külanõukogu piirkonnas saavutada suvivilja 12,5 tsentnerit ja talvvilja 15,5 tsentnerit hektaarilt;

Viru maakonnas saavutada 1947. aastal suvivilja 11 tsentnerit ja talvvilja 12,5 tsentnerit hektaarilt;

Võisiku vallas Viljandimaal saavutada 1949. aastal suvinisu 12,5 tsentnerit, otra 14 tsentnerit, kaera 13 tsentnerit, segavilja 14 tsentnerit, rukist 18 tsentnerit ja talvnisu 16,5 tsentnerit hektaarilt;

Pajusi vallas Viljandimaal saavutada 1949. aastaks järgmine viljakuse tase: nisu 12,5 tsentnerit, oder 15,5 tsentnerit, segavili 14,5 tsentnerit, rukis 15,5 tsentnerit ja talvnisu 16,5 tsentnerit hektaarilt;

Viljandimaa Raudna valla Parastuma külanõukogu piirkonnas saada 60 hektaaril talvvilja 19,5 tsentnerit hektaarilt;

sama valla Heimtali külanõukogu piirkonnas saada talvvilja 50 hektaaril 20 tsentnerit hektaarilt; suvivilja saada 200 hektaaril 14 tsentnerit hektaarilt;

Viljandimaal Tobreselja külanõukogu piirkonnas saada 60 hektaaril talvvilja 20 tsentnerit hektaarilt, suvivilja 250 hektaaril 14,5 tsentnerit hektaarilt;

Viljandimaal Kõpu valla Tipu külanõukogu piirkonnas tõsta talvviljade viljakus 1949. aastaks keskmiselt 17 tsentnerini hektaarilt;

Viljandimaal Järavere külanõukogu piirkonnas viia 1947. a. suvinisu viljakus 12 tsentnerini, odral 14 tsentnerini, kaeral 12,5 tsentnerini, segaviljal 15 tsentnerini, rukkil 17 tsentnerini ja talvnisul 18 tsentnerini hektaarilt;

Viljandimaal Olustvere valla Tääksi külanõukogu piirkonnas viia 1947. aastal suvivilja viljakus keskmiselt 14 tsentnerini hektaarilt, 1948. aastal aga 15 tsentnerini hektaarilt, talvvilja alal tõsta viljakus 1947. aastal 15 tsentnerini hektaarilt, 1948. aastal aga 18 tsentnerini hektaarilt;

Viljandimaal Aimla külanõukogu piirkonnas saavutada 1947. aastal suvivilja keskmiselt 14 tsentnerit hektaarilt, 1948. aastal aga 15 tsentnerit ja 1949. aastal 18 tsentnerit hektaarilt;

Läänemaal Taebla vallas tõsta suviviljade viljakus 1949. aastal 11 tsentnerini ja talvviljade viljakus 14 tsentnerini hektaarilt.

Läänemaa Kirbla valla talupidaja Salme Armas tõstab 1947. aastal suviviljade viljakuse 10 tsentnerini ja talvviljade viljakuse 13 tsentnerini hektaarilt;

Läänemaa Kirbla valla talupidaja Mihkel Tamm tõstab 1947. aastal suviviljade viljakuse 10 tsentnerini hektaarilt ja talvviljade viljakuse 16 tsentnerini hektaarilt;

Läänemaa Kullamaa valla talupidajad Neivelt, Kask ja Nigul tõstavad 1947. aastal suviviljade viljakuse 11,5 tsentnerini hektaarilt;

Läänemaa Vigala valla talupidaja Jaan Akta tõstab 1947. a. talvviljade viljakuse 14 tsentnerini hektaarilt;

Läänemaa Taebla valla talupidaja Endel Kraag tõstab 1949. a. talvviljade viljakuse 17 tsentnerini hektaarilt ja suviviljade viljakuse 14 tsentnerini hektaarilt;

talupidaja Villem Proosväli tõstab 1949. aastal talvviljade viljakuse 16 tsentnerini hektaarilt;

Viljandimaa Olustvere valla Tääksi külanõukogu piirkonna talupidajad Jüri Puhu ja Jüri Liigus taotlevad 1947. aastal 18 tsentneri talvvilja saamist hektaarilt;

Viljandimaa Lustivere valla Aidu külanõukogu piirkonna talupidajad Leida Adelson, August Tiiman ja Karl Kösta tõstavad viljakuse 1949. aastal suviviljade alal 16 tsentnerini ja talvviljade alal 20 tsentnerini hektaarilt;

Järvamaa Koigi valla talupidaja Juhan Kaare tõstab 1948. aastaks suviviljade viljakuse 20 tsentnerini ja talvviljade viljakuse 34 tsentnerini hektaarilt;

Eesti NSV Sovhooside Ministeeriumi sovhoosidel koguda 1947. aastal talvvilja 20 tsentnerit ja suvivilja 15 tsentnerit hektaarilt;

Sõmerpalu sovhoosis Võrumaal saada talvvilja keskmiselt 33 tsentnerit hektaarilt, 15 hektaaril aga 36 tsentnerit hektaarilt; suvivilja 80 hektaaril 25 tsentnerit hektaarilt;

Lihula sovhoosis Läänemaal saada 1947. aastal suvivilja 12 tsentnerit ja talvvilja 16 tsentnerit hektaarilt;

Viiratsi sovhoosis Viljandimaal tõsta talvviljade viljakus 20 hektaaril 20 tsentnerini hektaarilt, suviviljadel 12 hektaaril keskmiselt 16,8 tsentnerini hektaarilt ja segaviljadel 18 hektaaril 16,2 tsentnerini hektaarilt;

Uusna sovhoosis Viljandimaal saada 12 hektaaril 20 tsentnerit talvvilja hektaarilt ja suvivilja 10 hektaaril 17 tsentnerit hektaarilt;

Viisu sovhoosis Järvamaal saada 1947. aastal 16,5 tsentnerit suvivilja hektaarilt ja talvvilja 22 tsentnerit hektaarilt;

Luunja sovhoosis Tartumaal tõsta 1947. aastal talvviljade viljakus 57 hektaaril 25 tsentnerini hektaarilt ja suviviljadel 108 hektaaril 17 tsentnerini hektaarilt.

Kartuli, juurvilja ja tehniliste kultuuride kasvatamise alal:

Taastada ja ületada kolme aasta — 1947., 1948. ja 1949. aasta jooksul kartuli, tehniliste kultuuride, aedvilja ja söödajuurvilja tootmise sõjajärgne tase.

1. Tõsta kartuli külvipind 1948. aastal 93 000 hektaarini ja 1949. aastal 100 000 hektaarini. Aedvilja külvipind tõsta 1948. aastal 12 000 hektaarini ja 1949. aastal 14 000 hektaarini, sealhulgas:

Lääne maakonnas tõsta kartuli külvipind 1948. aastal 5500 hektaarini ja 1949. aastal 5900 hektaarini ning aedvilja külvipind 1948. aastal 350 hektaarini ja 1949. aastal 440 hektaarini;

Viljandi maakonnas tõsta kartuli külvipind 1947. aastal 1400 hektaarini;

Harju maakonnas tõsta kartuli külvipind 1948. aastal 12 100 hektaarini ja 1949. aastal 13 000 hektaarini ning aedvilja külvipind 1948. aastal 2000 hektaarini ja 1949. aastal 3000 hektaarini;

Võru maakonnas tõsta kartuli külvipind 1948. aastal 10 200 hektaarini ja 1949. aastal 11 800 hektaarini;

Tartu maakonnas tõsta kartuli külvipind 1948. aastal 12 000 hektaarini ja 1949. aastal 13 600 hektaarini ning aedvilja külvipind 1948. aastal 1600 hektaarini ja 1949. aastal 1700 hektaarini.

2. Tõsta kartuli viljakus 1949. aastal 130 tsentnerini hektaarilt ning aedvilja viljakus 200 tsentnerini hektaarilt, sealhulgas:

Kõo vallas Viljandimaal tõsta kartuli viljakus 1947. aastal 150 tsentnerini hektaarilt 145 hektaaril;

sama maakonna Põltsamaa vallas tõsta kartuli viljakus 1947. aastal 150 tsentnerini hektaarilt 140 hektaaril.

Saada Eesti NSV Sovhooside Ministeeriumi sovhoosides 1947. aastal kartuleid 130 tsentnerit hektaarilt ja söödajuurvilja 500 tsentnerit hektaarilt, sealhulgas:

Sõmerpalu sovhoosis — 200 tsentnerit kartuleid hektaarilt 30 hektaaril, söödajuurvilja — 600 tsentnerit hektaarilt 5 hektaaril;

Kostivere sovhoosis — kartuleid 200 tsentnerit hektaarilt 20 hektaaril, söödajuurvilja 600 tsentnerit igalt külvipinna hektaarilt;

Habaja sovhoosis — 200 tsentnerit kartuleid igalt külvipinna hektaarilt ja 250 tsentnerit hektaarilt 2 hektaaril;

Ubja sovhoosis Virumaal — 500 tsentnerit juurvilja hektaarilt 6 hektaaril ja 300 tsentnerit aedvilja hektaarilt 3,5 hektaaril.

3. Viime lina külvipinna Eesti NSV-s käesoleval 1947. aastal 17 000 hektaarini, 1949. aastaks aga 23 000 hektaarini, sealhulgas:

Lääne maakonnas tõsta lina külvipind 1947. aastal 940 hektaarini ja 1949. aastaks 1780 hektaarini;

Võru maakonnas tõsta lina külvipind 1947. aastal 6500 hektaarini ja 1949. aastal 7100 hektaarini;

Holstre vallas Viljandimaal tõsta lina külvipind 1947. aastal 45 hektaarini ja 1949. aastal 60 hektaarini;

Pühajärve vallas Tartumaal tõsta lina külvipind 1947. aastal 88 hektaarini, 1948. aastal 94 hektaarini ja 1949. aastal 100 hektaarini.

4. Kindlustame linakiusaagi tõstmise 1948. aastal 3,2 tsentnerini hektaarilt ja 1949. aastal 3,5 tsentnerini. Käesoleval aastal aga 3 tsentnerini hektaarilt, sealhulgas:

Lääne maakonnas tõsta linakiusaak 1948. aastal 3,2 tsentnerini hektaarilt ja 1949. aastal kuni 3,5 tsentnerini hektaarilt;

Võru maakonnas tõsta linakiusaak 1947. aastal 3 tsentnerini hektaarilt, 1948. aastal 3,2 tsentnerini hektaarilt ja 1949. aastal kuni 3,5 tsentnerini hektaarilt;

Tartu maakonnas tõsta linakiusaak 1947. aastal 3,2 tsentnerini hektaarilt, 1948. aastal 3,4 tsentnerini hektaarilt ja 1949. aastal 3,6 tsentnerini hektaarilt;

Pärnu maakonnas tõsta linakiusaak 1947. aastal 3 tsentnerini hektaarilt ja 1949. aastal 4 tsentnerini;

Holstre vallas Viljandimaal tõsta linakiusaak 1947. aastal 3,5 tsentnerini ja 1949. aastal 3,9 tsentnerini hektaarilt;

Rajangu, Abja, Tali ja Vändra vallas Pärnumaal tõsta linakiusaak 1949. aastal 4,5 tsentnerini hektaarilt;

Viljandimaa Tănassilma valla Kalmeti külanõukogu piirkonnas tõsta linakiusaak 1947. aastal 3,4 tsentnerini, 1948. aastal 3,6 tsentnerini ja 1949. aastal 3,8 tsentnerini hektaarilt;

Viljandimaal Kõpu valla Tipu külanõukogu piirkonnas tõsta linakiusaak 1947. aastal 3,6 tsentnerini ja 1949. aastal 4 tsentnerini hektaarilt;

Viljandimaal Holstre valla Sudiste külanõukogu piirkonnas tõsta linakiusaak 1947. aastal 3,4 tsentnerini ja 1949. aastal 3,9 tsentnerini hektaarilt;

Viljandimaal Holstre valla Aimla külanõukogu piirkonnas tõsta linakiusaak 1947. aastal 3,5 tsentnerini hektaarilt ja 1949. aastal 3,9 tsentnerini hektaarilt;

Läänemaa Vigala valla talupidaja Andreller tõstab linakiusaagi 1948. aastal 3,5 tsentnerini ja 1949. aastal 4 tsentnerini hektaarilt.

Viljakuse tõstmisest

Põllumajanduslike kultuuride viljakuse igakülgse tõstmise kui Eesti NSV põllumajanduse arendamise tähtsaima ülesande täitmiseks teostada järgmist:

1. Taastame ja seame aastail 1947—1949 kõigis taludes, sovhoosides ning abimajandeis sisse õiged külvikorrad koos mitmeaastase kultuurheina külvikorda võtmisega. Kontrollime 1947. aastal külvikordade olemasolu 50 000 talus ja seame külvikorrad sisse seal, kus need puuduvad.

2. Teostame mustkesa künni sügisel ja kevadel varakult ning hoiame ta suve jooksul umbrohist puhta.

Talviljakülvi teostame mustkesal 1. septembriks ja kultuuri-dega kesal 10. septembriks. Künname augusti- ja septembrikuus üles kõik kevadkülviks ettenähtud maad, samuti maksimaalse hulga mustkesa. Majandeis, kus on küllaldaselt veojõudu, rakedame laialdaselt künnieelset kõrrekoorimist.

3. Kõik kultuurid koristame lühikese aja jooksul ja ilma kadudeta.

Täidame riigile teravilja müümise kohustuse enne tähtaega Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 30. aastapäevaks ja teiste põllumajandussaaduste müümise kohustuse 1947. aasta 5. detsembriks.

Kallis seltsimees STALIN!

Me oleme teadlikud, et endale võetud kohustuste täitmine nõuab meilt maksimaalseid jõupingutusi. Me usume kindlasti, et meie töö on edu, sest meid juhib suur bolševike partei ja Teie, meie kallis juht ning õpetaja. Töötame Teile, seltsimees Stalin, et me täidame auga kõik selles kirjas endale võetud kohustused.

Elagu meie suur Kodumaa — Nõukogude Liit!

Elagu nõukogude rahvaste vankumatu sõprus!

Elagu bolševike partei — nõukogude rahvaste avangard!

Au meie armsale juhile ja õpetajale, eesti rahva parimale sõbrale, seltsimees Stalinile!

KIRI ON LÄBI ARUTATUD JA VASTU VÕETUD EESTI NSV TALUPIDAJATE, MASINA-TRAKTORIJAAMADE JA SOVHOOSIDE TÖÖLISTE JA TEENISTUJATE NING PÕLLUMAJANDUSE ERI-TEADLASTE KOOSOLEKUIL.

SISUKORD

Kongressi tervitus seltsimees Stalinile	3
Eestimaa K(b)P Keskkomitee sekretäri sm. A. Raadiku avakõne	6
Järjekordsed ülesanded Eesti NSV põllumajanduse arendamise ja tõstmise alal. <i>Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe sm. A. Veimeri ettekanne</i>	9
Külavolinik olgu aktiivne ja eeskujuks. <i>Harjumaa Keila valla talu- poja sm. Krimsi sõnavõtt</i>	27
Teraviljade sordiaretusest ja seemnekasvatusest Eesti NSV-s. <i>Eesti NSV Teaduste Akadeemia korrespondeeriva liikme, Jõgeva Riik- liku Sordiaretusjaama direktori sm. M. Pilli sõnavõtt</i>	30
Kogemusi linakasvatamisel. <i>Vändra valla talupoja sm. Kitsingu sõna- võtt</i>	34
Abinõusid kartulisaagi tõstmiseks. <i>Põllumajandusteaduste doktori sm. J. Aamisepa sõnavõtt</i>	35
Töötada põldudel nii, nagu võideldi kord lahingus. <i>Eesti NSV rel- vastatud jõudude ministri kaardiväe-kindralleitnant Lembit Pärna sõnavõtt</i>	41
Hoolitseme karjakasvatuse ja viljasaagi tõstmise eest. <i>Albu valla talupidaja sm. Rukki sõnavõtt</i>	44
Rohkem valvsust ja kontrolli! <i>Võisiku valla talunaise sm. A. Talviku sõnavõtt</i>	46
Ühistegevuses on suur jõud. <i>Vigala Põllumajandusühistu esimehe sm. Jaan Mäe sõnavõtt</i>	46
Tugevdame tööliste ja talupoegade liitu! <i>Riikliku Liidutehase nr. 9 töölise sm. Valdovi sõnavõtt</i>	49
Talupidajad, kasvatage rohkem loomi! <i>Tartu valla talupoja sm. Pabe- riti sõnavõtt</i>	50
Tuleb rohkem abistada Isamaasõja invaliidide perekondi. <i>Märjamaa valla talunaise sm. Nariste sõnavõtt</i>	51
Kasvatagem rohkem suhkrupeeti. <i>Eesti NSV Põllumajanduse Ministeer- iumi Kartuli- ja Köögiviljade Valitsuse juhataja sm. Blumen- feldti sõnavõtt</i>	52
Organiseerimistöös esineb veel puudusi. <i>Ravila valla talupoja sm. Remmiku sõnavõtt</i>	56
Hiiumaa talupojad annavad oma parima viisaastakuplaani elluvi- imisel. <i>Hiiumaa talupoja sm. Roaste sõnavõtt</i>	57
Ülesandeid linakasvatuse arendamiseks. <i>Põllumajanduse Ministeeriumi Tehniliste Kultuuride Valitsuse peaaegronoomi sm. G. Vähi sõnavõtt</i>	58
Kaupade transportimine on organiseeritud vildakult. <i>Tõstamaa valla talupoja sm. Irdi sõnavõtt</i>	61
Hoolas töö on kõrgete saakide tagajaks. <i>Jõhvi valla talupoja sm. Mägi sõnavõtt</i>	62
Muldade lupjamine on tähtis tegur mullaviljakuse tõstmisel. <i>Tartu Riikliku Ülikooli professori sm. Halliku sõnavõtt</i>	63

Taastame kiiremini meie puuviljanduse, Eesti NSV Põllumajanduse Ministeeriumi Aianduse ja Mesinduse Valitsuse juhataja sm. Kerdi sõnavõtt	67
Rohkem tähelepanu külmakindlatele viljapuusortidele. Harjumaa Rae valla talupidaja sm. Raeda sõnavõtt	70
Loomakasvatuse olulisi probleeme. Põllumajanduse ministri aset. sm. Laanela sõnavõtt	72
Me ehitame üles oma kodud. Salme valla talunaise sm. Väli sõnavõttust	75
Masina-traktorijaamad on talupidajaile tõhusaks abiks. Võru masina- traktorijaama direktori sm. Lutsu sõnavõtt	75
Varajase külviiga tõstame saaki. Eesti NSV Teaduste Akadeemia Põl- lumajandusinstituudi Kuusiku filiaali noorema teadusliku kaas- töölise sm. Halleri sõnavõttust	77
Põllumajandusühistu peab näitama eeskju. Tapa põllumajandus- ühistu esimehe sm. Mürgi sõnavõttust	81
Kaubad peab talupoeg kätte saama ilma spekulantide vahenduseta. Särevere valla talupoja sm. Kangeri sõnavõttust	83
Teadus ja praktika peavad käima käsikäes. Stalini preemia laureaadi akadeemik sm. Eichfeldti sõnavõttust	83
Laiendada ja tugevdada põllumajanduslikku ühistegevust. Põllu- majandusühistute Keskliidu Organiseerimisbüroo juhataja sm. Zuk- keri sõnavõttust	86
Taotleme kõrgeid saake. Kostivere sovhoosi direktori sm. Linnu sõna- võttust	88
Nõukogude võimu abil. Lümanda valla uusmaasaaja sm. Küti sõna- võttust	90
Rohkem rõhku maakuivendustöödele. Roela valla talupidaja sm. Aasla sõnavõttust	91
Kasutagem ulatuslikumalt teadust põllumajanduses. Eesti NSV põllu- majanduse ministri sm. A. Mäe sõnavõtt	92
Varajasest külvist on suur kasu. Läänemaa Kullamaa valla talupidaja sm. Kaleviste sõnavõttust	95
Organiseerige talurahvast uute ülesannete täitmisele! Eestimaa K(b)P Keskkomitee sekretäri sm. N. Karotamme kõne	96
Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe sm. A. Veimeri lõppsõna	103
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe sm. Ed. Pälli lõppsõna	106
Eesti NSV talurahva, sovhooside ja masina-traktorijaamade tööliste ja teenistujate ning põllumajanduse eriteadlaste kiri seltsimees J. V. Stalinile	107

Vastutav toimetaja J. Kanter

Второй съезд крестьян Эстонской ССР 19—20 апреля 1947.

На эстонском языке.

Ladumisele antud 28. V 1947. Trükkimisele antud 19. VI 1947. Paber
56×79 cm ¹/₁₆. Trükiarv 10 200. Trükitähti trükipoognas 40 016. Trükipoog-
naid 8. Arvutuspoognaid 7,62. MB-04523. Tellimise nr. 843. Trükikoda
„Punane Täht“, Tallinn, Pikk 54/58.

EKSITAVAID TRÜKIVIGU

Lk.	Rida	On trükitud	Peab olema
28	3. ülalt	kevadsülvi	kevadkülvi
68	1. „	400 00	400 000

TÜ RAAMATUKOGU

10300014016770